

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Rozvoj cestovního ruchu v krušnohorském regionu
Boží Dar**

Autor: Bc. Petra Matúšová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Michaela Antoušková Ph.D.

© 2010 ČZU v Praze

!!!

**Místo této strany vložíte zadání diplomové
práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Rozvoj cestovního ruchu v krušnohorském regionu Boží Dar" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 7. dubna 2010

_____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Michaele Antouškové Ph.D., vedoucí diplomové práce, za její metodické vedení a cenné připomínky při vypracování této diplomové práce. Dále děkuji všem aktérům města Boží Dar, kteří mi byli nápomocni při získávání podkladů pro tuto diplomovou práci.

**Rozvoj cestovního ruchu v krušnohorském regionu
Boží Dar**

**Development of Tourism in the Region of Boží Dar
Located in the Krušné Hory Mountains**

Souhrn

Boží Dar je jedním z nejvýznamnějších středisek zimní i letní rekreace České republiky. Provedeným výzkumem byly identifikovány hlavní faktory, které jsou příčinou rychlého rozvoje cestovního ruchu v tomto regionu. Zásadním činitelem v tomto rozvoji je stanovení strategické vize města Boží Dar, kterou je trvalá prosperita založená na rozvoji celoročního cestovního ruchu. K naplnění této vize směřují veškeré aktivity města.

Na Božím Daru převládá sportovně turistický a rekreační cestovní ruch. Jeho rozvoj je podpořen přírodními činiteli, kterými jsou výhodná poloha ve vysoké nadmořské výšce a charakter krajiny vhodný pro provozování sportovních a turistických aktivit. Dalšími hybnými silami rozvoje cestovního ruchu v regionu jsou politické a ekonomické změny v České republice po roce 1989, které ovlivnily vyšší návštěvnost oblasti, demografické změny, jako je například prodlužování délky života návštěvníků, ekologické změny projevující se hlavně ve zlepšení životního prostředí, politické vlivy jako je samostatná samospráva města se schopným starostou města dlouhodobě setrávajícím ve své funkci, technický rozvoj podporující cestovní ruch a aktivní přeshraniční spolupráce se sousedními německými obcemi.

Cestovní ruch na Božím Daru má vysoký ekonomický multiplikační efekt pro regionální rozvoj. Město má vysoké zisky z využívání obecního majetku jako materiálně technické základny pro cestovní ruch. Orientace města na cestovní ruch umožňuje městu získat finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie na realizaci projektů rozvíjejících cestovní ruch v regionu, které zároveň podporují ekonomický rozvoj města.

Boží Dar má v cestovním ruchu vysoký potenciál pro svůj hospodářský rozvoj, proto je nutné cestovní ruch v regionu dále rozvíjet.

Summary

Boží Dar is one of the most prominent winter and summer holiday centres in the Czech Republic. Through the research, the main factors causing fast development of tourism in the given region were identified. The crucial factor of such development appears to be defining strategic vision of the town of Boží Dar, which is permanent prosperity based on the tourism development all the year round. All activities of the town are aimed at implementation of the vision.

Sport tourism and recreation tourism are dominant in the Boží Dar region. The development is supported by natural factors of the region, such as its advantageous location with high-level altitude and the landscape character suitable for performing sports activities and hiking. Further driving forces of the tourism development in the region are *political and economic changes* in the Czech Republic after the year of 1989, which had an impact on higher number of visitors in this area, *demographic changes*, such as increasing longevity of visitors, *ecological changes* showing up mainly in better environment, *political influences*, such as the independent self-government of the town led by a very able chairman of the municipal council who has been in the office for a long time, *technical development* supporting the tourism, and *active across-border cooperation* with neighboring German villages.

The tourism within the Boží Dar region has a large economical multiplication effect on the development of the region. The town profits greatly from using property of the community as the technical basis for tourism. Being orientated to tourism makes it possible for the town to obtain financial means from structural funds of the EU regarding implementation of projects developing tourism in regions and supporting economical development of towns at the same time.

Tourism means great potential for Boží Dar and its economic expansion, and therefore, it is necessary to keep developing tourism in the region.

Klíčová slova:

cestovní ruch

rozvoj cestovního ruchu

ekonomický rozvoj

regionální rozvoj

strategická vize

přeshraniční spolupráce

sportovní cestovní ruch

rekreační cestovní ruch

majetek města

podnikání města

finanční zdroje

Keywords:

tourism

development of tourism

economical development

development of the region

strategic vision

across-border cooperation

sport tourism

recreation tourism

property of the community

town business

financial means

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	CÍL A METODIKA PRÁCE	8
2.1	CÍL PRÁCE	8
2.2	METODIKA PRÁCE	8
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	13
3.1	HISTORIE CESTOVNÍHO RUCHU	13
3.2	ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU.....	13
3.3	CESTOVNÍ RUCH JAKO HOSPODÁŘSKÝ POTENCIÁL PRO ROZVOJ ÚZEMNÍCH CELKŮ.....	15
3.3.1	Boží Dar jako objekt cestovního ruchu	18
3.3.2	Majetek obce jako základ materiálně technické základny cestovního ruchu.....	21
3.3.3	Partnerství obcí v rozvoji cestovního ruchu	22
3.4	ÚLOHA PŘESHraniční SPOLUPRÁCE V ROZVOJI CESTOVNÍHO RUCHU V PŘÍHRANIČNÍCH OBLASTECH	23
3.4.1	Historie podpory přeshraniční spolupráce na česko-saském příhraničí.....	24
3.5	MOŽNOSTI SPOLUFINANCOVÁNÍ CESTOVNÍHO RUCHU ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ EVROPSKÉ UNIE	24
3.5.1	Programové období 2004 – 2006	24
3.5.2	Programové období 2007 – 2013:	25
4	SITUAČNÍ ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU NA BOŽÍM DARU	27
4.1	MĚSTO BOŽÍ DAR.....	27
4.1.1	Historie Božího Daru.....	27
4.1.2	Ekonomická struktura Božího Daru	28
4.2	ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU NA BOŽÍM DARU	30
4.2.1	Start rozvoje cestovního ruchu v regionu	30
4.2.2	Činitelé ovlivňující rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru (analýza hybných sil)	32
4.2.3	Spolupráce Božího Daru s jinými obcemi v rozvoji cestovního ruchu	37
4.3	CESTOVNÍ RUCH NA BOŽÍM DARU	39
4.4	VLIV CESTOVNÍHO RUCHU NA EKONOMICKÝ A REGIONÁLNÍ ROZVOJ BOŽÍHO DARU	55
4.4.1	Majetek města – materiálně technická základna cestovního ruchu a zdroj příjmů města.....	55
4.4.2	Podnikání města – zdroj příjmů pro zabezpečení služeb cestovního ruchu.....	56
4.4.3	Finanční zdroje města.....	59
4.5	ANALÝZA SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNEK, PŘÍLEŽITOSTÍ A HROZEB (SWOT ANALÝZA) CESTOVNÍHO RUCHU NA BOŽÍM DARU.....	65
5	MOŽNOSTI ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU NA BOŽÍM DARU	69
6	ZÁVĚR	75
7	SEZNAM LITERATURY	78
7.1	OSTATNÍ ZDROJE	79
7.2	SEZNAM OBRÁZKŮ	79
7.3	SEZNAM GRAFŮ	79
7.4	SEZNAM TABULEK	80
8	PŘÍLOHY	81
8.1	SEZNAM PŘÍLOH	81

1 Úvod

Cestovní ruch se zařazuje mezi nejvýznamnější hospodářská odvětví. V posledních letech se stal významným celosvětovým fenoménem, zejména jako důležitá součást tzv. průmyslu volného času. Jeho ekonomické, ekologické, sociální, politické, kulturní a mnohé další dopady jsou neoddiskutovatelnou součástí proměn dnešního světa. V globálním měřítku patří cestovní ruch mezi největší a nejdynamičtěji se rozvíjející ekonomická odvětví. Ve světě je považován za odvětví budoucnosti. Pro Českou republiku přes veškeré současné problémy a úskalí ekonomického vývoje bude turistika významným prvkem ekonomického růstu. Z posledních známých údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že se v celé České republice v roce 2006 toto odvětví podílelo 4,67 % na celkové zaměstnanosti ČR a 3,0 % na tvorbě hrubého domácího produktu.

Význam cestovního ruchu je stále více spojován s přímým rozvojem regionů. Exemplárním příkladem vlivu cestovního ruchu na regionální rozvoj je město Boží Dar, které je propagováno jako rozvíjející se příhraniční středisko Krušných hor se značným potenciálem v cestovním ruchu. Tento potenciál se navíc násobí možnostmi rozvoje stále hlubší spolupráce s partnerskými obcemi a organizacemi na druhé straně hranice ve Spolkové republice Německo. Jeho význam vždy určovala spíše strategická poloha než počet obyvatel. Podle počtu obyvatel je Boží Dar třetím nejmenším městem v Česku. Před „sametovou“ revolucí, kdy byl pouze částí města Jáchymov, byl neprosperující obcí uprostřed exhalacemi zničené krajiny. Zásahu na tomto stavu měla jeho pohnutá historie. V poválečném období, po odsunu německy mluvícího obyvatelstva, se Boží Dar stává takřka vylištěnou obcí či spíše uzavřenou zónou a ubytovnou pro brigádníky, dělníky a politické vězně pracující v nedalekých uranových dolech na Jáchymovsku. Po uzavření dolů v roce 1961 došlo k prodeji zbytku stávajících domů státním podnikům, které je využívaly k podnikové rekreaci. Životní prostředí bylo znečištěno působením nedalekých továren na české i na německé straně hranice. Proto byly Krušné hory v minulosti považovány za málo nebo méně přitažlivé pro cestovní ruch, tradovalo se, že nemají zdaleka takové předpoklady a nemohou tudíž přilákat tolik pozornosti a návštěvníků jako např. Krkonoše s Jizerskými horami nebo Šumava. Krušné hory tak mají letitý cejch území „měsíční

krajiny a zničených lesů“. Krušné hory neutrpěly možná ani tak silným tlakem lidské činnosti, jakým byla rozsáhlá těžba hnědého uhlí v Podkrušnohoří, chemický průmysl a následné znečištění životního prostředí, utrpěly však nejvíce odvrácenou tvář obyvatel po celé zemi, kteří podvědomě Krušné hory vypustili z hlavy jako místo, kde není možné šťastně žít.

Po roce 1989 se tvář krušnohorského Božího Daru rychle měnila. Dnes, 20 let po „sametové“ revoluci, je Boží Dar jedním z nejvýznamnějších středisek zimní i letní rekreace České republiky v panenské přírodě centrálního Krušnohoří, kam přijíždějí za sportem lidé z celých Čech i ze zahraničí. Je významným střediskem zimních sportů, oblíbeným cílem pro pěší turistiku a cykloturistiku s okouzlující přírodou, stal se krásným a upraveným místem, které každoročně přiláká mnoho návštěvníků.

Od roku 1990 je Boží Dar samostatnou obcí. Z ekonomického hlediska by takto malá obec neměla mít šanci na udržení samostatnosti. Přesto Boží Dar svoji samostatnost udržel a dokonce dosahuje v místním rozvoji velkých úspěchů. Strategii pro svůj rozvoj postavil na rozvoji cestovního ruchu, který je základním hospodářským potenciálem této příhraniční oblasti Krušných hor. Boží Dar se zapojil do mnoha projektů, aktivit a kulturní výměny v Krušnohoří, investuje kapitál z turistického ruchu do kultury a spolupráce se saskou stranou. Od 10. října 2006 byl obci vrácen status města.

Krušné hory již dávno nejsou synonymem pro zdevastovanou přírodu a životní prostředí. Náhorní planiny s nadmořskou výškou nad 1 000 metrů v okolí Božího Daru přímo lákají a vybízejí k pohybu v Národní přírodní rezervaci Božídarské rašeliniště, Přírodním parku Zlatý Kopec nebo na území NATURY 2000 s názvem Krušnohorské plató.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je na základě analýzy navrhnout strategická opatření pro rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru.

Hlavního cíle bude dosaženo postupnými kroky, které představují dílčí cíle, a to:

- provést analýzu vnějšího a vnitřního prostředí,
- analyzovat hybné síly rozvoje cestovního ruchu v regionu,
- zkoumat současný cestovní ruch v regionu,
- identifikovat finanční zdroje na podporu cestovního ruchu v regionu,
- zkoumat vzájemné vazby mezi rozvojem cestovního ruchu a regionálním rozvojem,
- zkoumat úlohu veřejné správy v rozvoji cestovního ruchu,
- provést závěrečnou analýzu vnějšího prostředí (identifikace příležitostí a hrozeb) a vnitřního prostředí (identifikace silných a slabých stránek) cestovního ruchu v regionu, která bude založena na syntéze výstupů jednotlivých strategických analýz a podkladem pro návrh opatření na další rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru.

2.2 Metodika práce

Diplomová práce byla zpracována ve 2 hlavních fázích:

V první fázi byla provedena literární rešerše, která zahrnuje poznatky o současném stavu problematiky, kterou je rozvoj cestovního ruchu. V literární rešerši jsou uváděny a porovnávány názory autorů na problematiku rozvoje cestovního ruchu a jeho vlivu na ekonomickou situaci měst a obcí. K tomuto byla využita odborná literatura zabývající se řešenou problematikou.

Druhá fáze zahrnuje praktickou část. V této části byla provedena situační analýza cestovního ruchu v regionu. Při zpracování situační analýzy se vycházelo z deskripce dosavadního vývoje a současné situace v cestovním ruchu v regionu. V informační části situační analýzy byl proveden vlastní empirický výzkum. Výzkumným problémem bylo analyzovat faktory rozvoje cestovního ruchu a analyzovat současnou situaci v cestovním ruchu v božídarském regionu. Cílem výzkumu bylo

získání objektivních informací o cestovním ruchu v regionu, o potřebách, názorech, přáních a spokojenosti návštěvníků této destinace, představitelů veřejné správy a osob podnikajících v cestovním ruchu.

Vlastní empirický výzkum zahrnoval provedení sekundárního výzkumu, při kterém byla zpracována agregovaná data Českého statistického úřadu, byla využita odborná literatura, rozvojová koncepce Božího Daru, strategický plán, projektové návrhy, rozpočty a rozbory hospodaření města, územní plán sídelního útvaru Boží Dar, stanovy společnosti Služby Boží Dar s.r.o., stanovy sdružení obcí, informační materiály města Boží Dar a další podklady.

Za účelem zajištění informací o rozvoji a o současné situaci v cestovním ruchu v regionu byl proveden primární kvalitativní i kvantitativní výzkum. Kvalitativním výzkumem byly analyzovány vztahy a příčiny ovlivňující cestovní ruch na Božím Daru. Kvantitativním výzkumem byly získány kvantifikované údaje o současné situaci v cestovním ruchu na Božím Daru, které byly využity při sestavení návrhu pro další rozvoj cestovního ruchu v regionu.

Zkoumanou jednotkou - zdrojem primárních dat bylo město Boží Dar. Potřebné informace byly získány od návštěvníků Božího Daru, od podnikatelů vykonávajících svou výdělečnou činnost na území Božího Daru a od představitelů veřejné správy. Jednalo se o terénní sběr dat.

Při shromažďování primárních údajů byly při kvalitativním výzkumu použity následující techniky sběru dat:

Pozorování – vlastní osobní pozorování situace cestovního ruchu na Božím Daru. Objektem pozorování byli návštěvníci Božího Daru v letní sezóně v roce 2009 a zimní sezóně na přelomu let 2009 – 2010. Jednalo se o skryté, nestrukturované, přímé pozorování přirozené situace.

Dotazování – volné nestrukturované rozhovory za účelem zjištění maximálního množství kvalitativních informací. První rozhovor byl uskutečněn se starostou města Ing. Janem Horníkem, který byl předem tématicky zaměřen na místní rozvoj Božího Daru a jeho vztahu k cestovnímu ruchu. Druhý rozhovor byl proveden s manažerem cestovního ruchu pro Boží Dar Mgr. Petrem Masákem s tematickým zaměřením na management a marketing cestovního ruchu regionu. Další rozhovor byl proveden s Ing.

Olgou Jurištovou, jednatelkou společnosti Služby Boží Dar s.r.o. o podnikání Božího Daru, dále s kronikářem města Vladimírem Králem se zaměřením na historii Božídarska. O národnostním složení hostů a návštěvnosti Božího Daru byl uskutečněn rozhovor s provozovateli penzionu Daro, U sněhuláka a hotelu Praha. Za účelem zjištění, jak je vnímán rozvoj cestovního ruchu v regionu místními obyvateli, byl proveden rozhovor s paní Dorit Krajčovou, místní občankou Božího Daru. Záznamový arch je přílohou č. 1 diplomové práce.

Údaje z provedeného sekundárního a kvalitativního výzkumu byly podkladem pro úvodní orientační analýzu situace. Po jejím vyhodnocení bylo přistoupeno k provedení kvantitativního výzkumu, kdy bylo provedeno dotazníkové a anketní šetření. Způsobem dotazování bylo písemné dotazování formou strukturovaného dotazníku a ankety obsahující uzavřené a otevřené otázky.

První dotazníkové šetření bylo uspořádáno v druhé polovině roku 2009. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit:

- jak vnímají dlouholetí návštěvníci Božího Daru jeho rozvoj jako rekreačního střediska,
- jak hodnotí vývoj poskytovaných služeb v oblasti sportovního cestovního ruchu,
- jaké formy cestovního ruchu v této oblasti preferují,
- jak hodnotí současnou úroveň doprovodné infrastruktury cestovního ruchu, v čem spatřují nedostatky v nabízených službách cestovního ruchu atd.

Základním souborem byly zvoleni dlouholetí návštěvníci Božího Daru, kteří měli možnost sledovat jeho vývoj. Výběr respondentů byl proveden záměrným kvótním výběrem. Kvóty byly určeny z údajů provedené orientační analýzy, kdy bylo zjištěno, že od roku 1990 převažoval na Božím Daru příměstský cestovní ruch a nejvíce návštěvníků tak pocházelo z blízkých měst a obcí. Kvótními znaky výběrového souboru byl věk, bydliště respondentů a znalost Božího Daru. Výběrový soubor tvořili dlouholetí návštěvníci Božího Daru, žijící v jeho blízkosti (Karlovy Vary, Pernink, Ostrov) ve věku od čtyřiceti let. Velikost dotazovaného souboru byla dána subjektivně. Pilotáž byla provedena u deseti respondentů, jejichž odpovědi byly zahrnuty do výsledků celého šetření. Dotazník byl distribuován osobním předáním. Bylo rozdáno 70 dotazníků, zpět

vyplněných se jich vrátilo 48, návratnost tak činila 69 %. Dotazník tvoří přílohu č.2 diplomové práce.

Druhé šetření, provedené formou písemné ankety v zimní sezóně na přelomu roků 2009 – 2010, bylo zaměřeno na řešení problému, jaké oblasti cestovního ruchu v regionu posílit, aby lépe vyhovovali návštěvníkům. Cílem tohoto výzkumu bylo:

- zjistit, jaké formy cestovního ruchu v této oblasti návštěvníci preferují,
- jak hodnotí úroveň poskytovaných služeb v oblasti sportovního cestovního ruchu,
- jak hodnotí úroveň doprovodné infrastruktury cestovního ruchu, v čem spatřují nedostatky v nabízených službách cestovního ruchu,
- jak hodnotí příhraniční spolupráci Božího Daru s německými obcemi v oblasti cestovního ruchu,
- v čem spatřují přednosti a nedostatky regionu.

Základním souborem byly návštěvníci Božího Daru. Výběr respondentů byl proveden metodou úsudku a snadné dosažitelnosti. Výběrový soubor tvořili návštěvníci Božího Daru ubytovaní v hotelích a penzionech. Dle sekundárních údajů je na Božím Daru 7 hotelů a 12 penzionů, výběrový soubor byl proto zvolen z návštěvníků ubytovaných v ubytovacích zařízeních v obdobném poměru těchto ubytovacích zařízení, a to ve 2 hotelích a 3 penzionech - v hotelu Excalibur a Svatá Anna, v penzionu Daro, U Sněhuláka a Barborka. Z provedené orientační analýzy bylo zjištěno národnostní složení těchto návštěvníků, kterými jsou kromě českých občanů převážně návštěvníci ze Spolkové republiky Německo, proto byla anketa vypracována v českém i německém jazyce. Anketní archy byly distribuovány prostřednictvím provozovatelů ubytovacích zařízení. Bylo rozdáno 150 anketních archů, zpět vyplněných se jich vrátilo 42, návratnost tak činila 28 %. Anketa tvoří přílohu č. 3 diplomové práce.

Sekundární data i primární data získaná výzkumem byla použita při zpracování situační analýzy cestovního ruchu na Božím Daru. Byly identifikovány, analyzovány a hodnoceny nejen vnější faktory, které ovlivňují cestovní ruch v této oblasti, ale i faktory vnitřní, které vedou k úspěchu v jeho rozvoji. Do této části byla implementována analýza prostředí, analýza hybných sil rozvoje cestovního ruchu v regionu, analýza současné situace cestovního ruchu, analýza finančních zdrojů pro

cestovní ruch a analýza vlivu cestovního ruchu na ekonomický a regionální rozvoj města.

V porovnávací části situační analýzy byla k identifikaci vnitřních silných a slabých stránek trhu cestovního ruchu v regionu a vnějších příležitostí a rizik tohoto odvětví využita SWOT analýza vycházející z údajů informační části situační analýzy. Pomocí této analýzy byly specifikovány rozhodující faktory, které mohou mít největší vliv na budoucí vývoj cestovního ruchu destinace a eliminaci jeho slabých stránek a na využití významných tržních příležitostí a vyloučení ohrožujících činitelů. Tato závěrečná analýza byla východiskem pro následnou formulaci možností dalšího rozvoje cestovního ruchu v božídarském regionu.

Výsledky dosažené v diplomové práci mohou v širším pojetí sloužit jako nástroj pro destinační management a marketing malých obcí s rozvojovým potenciálem v oblasti cestovního ruchu. V užším pojetí mohou být výsledky využity při strategické kontrole realizace zvolené rozvojové strategie městem Boží Dar orientované na cestovní ruch. Z výsledků provedených analýz může město zjistit, zda dosahuje plánovaných dílčích a celkových cílů, zda nedochází ve vnějším prostředí ke změnám, které by mohly rozvoj města a rozvoj cestovního ruchu ve městě ohrozit, zda je strategický potenciál na plánované úrovni, zda existují nové příležitosti, kterých by bylo možné využít v rozvoji cestovního ruchu. Na základě těchto poznatků pak odstranit příčiny nedosahování dílčích cílů, přehodnotit nebo provést úpravy v cílech plánovaného rozvoje a zvolit další dílčí strategické cíle pro rozvoj cestovního ruchu v regionu.

3 Literární rešerše

3.1 Historie cestovního ruchu

Čertík et al. (2002) k historii cestovního ruchu v českých zemích uvádí, že po roce 1948 až do roku 1989 se cestovní ruch rozvíjel zejména formou organizovaného a vázaného cestovního ruchu (rekreace v rámci odborů) a formou chataření a chalupaření, jehož rozvoj nemá v ostatních zemích obdoby. Po roce 1989 nastává boom cestovního ruchu jak v oblasti příjezdového, tak v oblasti výjezdového cestovního ruchu. Příčiny tohoto stavu vidí v následujícím:

- otevření hranic, odstranění administrativních překážek pro výjezdy a příjezdy,
- zvědavost zahraničních návštěvníků na postkomunistickou zemi s určitými turistickými atraktivitami,
- zájem našich občanů navštívit kapitalistické země.

Další příčiny ve vývoji cestovního ruchu po listopadu 1989 charakterizuje Hesková (2006) tak, že se v tomto období kladně odrazilo hospodářské oživení a nárůst volného času. Rozvoj tržního hospodářství v České republice se projevil i v hlubší diferenciaci společnosti, která měla vliv na domácí i příjezdový zahraniční cestovní ruch.

Podle Petřů a Holubové (1994) výraznou změnu v rozvoji cestovního ruchu po roce 1989 přináší celkové politické a ekonomické změny, kdy se mění i struktura návštěvnosti, rychlejším tempem roste návštěvnost ze „západních“ států. Tato změna struktury ve prospěch „západních“ zemí pokračuje do současnosti. V počátečním období převažoval neorganizovaný cestovní ruch, bez prostřednictví cestovních kanceláří. Došlo ke změně vnitřní struktury českého cestovního ruchu u cest ve volném čase, služebních cest a tranzitů. V návštěvnosti převažovaly kratší cesty a víkendy.

3.2 Činitelé ovlivňující rozvoj cestovního ruchu

Jakubíková et al. (1995) charakterizuje hlavní činitele, které ovlivňují cestovní ruch následovně:

Ekonomičtí činitelé

Po roce 1989 se stále zvyšuje tempo ekonomického růstu České republiky, které je spojeno se sílící ekonomikou. Trvalý růst národního důchodu země je základem stability hospodářství a růstu fondu spotřeby. Rostou individuální příjmy obyvatelstva, a tak spolu s rostoucím tempem ekonomického růstu a individuálních příjmů rostou výdaje na služby, ve kterých jsou obsaženy výdaje spojené s účastí na cestovním ruchu.

Sociální činitelé

Cestovní ruch se realizuje mimo místo trvalého bydliště a obvykle ve volném čase. Modernizace společnosti zatěžuje psychiku člověka a cestovní ruch znamená únik z každodenních starostí. Dovolená a způsob jejího prožití silně ovlivňují cestovní ruch.

Demografičtí činitelé

Demografičtí činitelé bezprostředně ovlivňují účast na cestovním ruchu tehdy, když jsou ekonomické podmínky příznivé. Demografické změny u obyvatel rozvinutých a průmyslových zemí znamenají, že spolu s růstem celkových příjmů obyvatelstva bude mít stále více lidí volný čas, ačkoliv tempo růstu obyvatel se zpomaluje. Zvyšuje se počet obyvatelstva se sklony k cestování prakticky u všech věkových skupin, prodlužuje se délka života, obyvatelstvo stárne, zvyšuje se podíl bezdětných manželství, zvyšuje se podíl svobodných související s trendem uzavírat manželství později. S tímto trendem je spojen trend růstu úspor, z nichž část je věnována na cestování.

Ekologičtí činitelé

Životní prostředí je významným činitelem, který ovlivňuje cestovní ruch. Také cestovní ruch ovlivňuje zpětně životní prostředí. Mezi životním prostředím a ekologickými činiteli existují vzájemné interakce.

Techničtí činitelé

Technický pokrok a cestovní ruch jsou spolu velmi úzce propojeny. Technický pokrok ovlivňuje cestovní ruch a cestovní ruch prostřednictvím svých specifických požadavků ovlivňuje i technický pokrok. Budování středisek cestovního ruchu využívá

technického pokroku, kdy při budování speciálních zařízení se uplatňují stále nové a dokonalejší technologie a techniky, uplatňují se nové materiály.

Politici činitelé

Základní podmínkou rozvoje cestovního ruchu je mír a příznivé společenské klima. Politické riziko představuje např. frekvence střídání vlád.

Přírodní činitelé

Přírodní podmínky patří mezi základní podmínky rozvoje cestovního ruchu. Mají vliv na určení základních funkcí cestovního ruchu a na společenský význam rekreačního prostoru. Rekreační prostory jsou základem pro realizaci cestovního ruchu v určité době.

Francová (2003) k těmto činitelům řadí ještě ***činitele organizační***, které zahrnují infrastrukturu, ubytovací kapacity, stravovací zařízení, dopravu, sportovně – rekreační zařízení, obchody, směnárny, půjčovny, komunikace a ostatní nezbytné služby.

3.3 Cestovní ruch jako hospodářský potenciál pro rozvoj územních celků

Postavení jakéhokoliv územního celku v cestovním ruchu je podmíněno především přírodními, kulturně historickými a ostatními aktivitami, jakož i jeho vybaveností materiálně technickou základnou – infrastrukturou poskytující služby účastníkům cestovního ruchu. V řadě míst a oblastí, které nemají výraznější předpoklady pro rozvoj jiných ekonomických činností nebo u kterých jejich přírodní a kulturně historické atraktivity mají vysokou míru kvality či jedinečnosti, se cestovní ruch stává dominantním činitelem jejich rozvoje s významnými ekonomickými dopady (Malá, 1999).

Jak uvádí Foret a Foretová (2001), marketingové výzkumy a výzkumy veřejného mínění, které byly provedeny v rámci mezinárodního projektu *Komunikující město* v českých a slovenských městech, obcích a regionech, ukazují, že místní obyvatelé i vedení radnic vkládají velké naděje do využití cestovního ruchu. Vidí v něm zdroj příjmů pro obec i možnost vytváření nových pracovních příležitostí. Spojují jej také s příležitostmi k revitalizaci a dalšímu zvelebování svých měst a obcí. Cestovní ruch

prispívá k rozvoji města (vytváří pracovní příležitosti, přináší potřebné zejména zahraniční investice, zvyšuje životní úroveň). Na druhé straně však také vyžaduje určitou úroveň služeb, zejména pro volný čas. Neobejde se bez kvalitních ubytovacích a stravovacích zařízení, bez potřebné infrastruktury (komunikace, dopravní dostupnost). Představuje i určité sociální a ekologické hrozby. Právě v koordinaci místních aktivit, v iniciování podpůrných projektů i v preventivní ochraně podmínek je spatřován základní přínos a úloha místní veřejné správy a samosprávy.

Ve stejném duchu se vyjadřuje Jetmar (2007), a to, že významným rysem cestovního ruchu je multiplikační efekt doprovázející jeho rozvoj. Cestovní ruch představuje v současnosti odvětví, ve kterém vzniká nejvíce pracovních příležitostí, a to zejména v rámci malého a středního podnikání, které je pro cestovní ruch typické. Vedle zaměstnanosti přispívá cestovní ruch ke tvorbě hrubého domácího produktu v příhraničních regionech, stimuluje soukromé a veřejné investice, má vliv na příjmy místních rozpočtů.

Dle Blažka a Uhlíře (2002) v současné době v regionální politice, vycházející z neoliberalních přístupů, dominují spíše opatření stimulující lokální iniciativu, a to jak u subjektů soukromého sektoru, tak v případě subjektů veřejného sektoru (decentralizace), případně spolupráce subjektů veřejného a soukromého sektoru (public private partnershíp, realizace strategií regionálního rozvoje apod.) Ve veřejném sektoru se decentralizací rozumí přenos stále většího okruhu kompetencí na volené orgány na regionální úrovni. Hlavním argumentem pro přesun kompetencí na nižší stupně veřejné správy je přesvědčení, že regionální a lokální orgány mají k dispozici více informací o potřebách i možnostech rozvoje svých regionů a mají i větší odpovědnost, neboť jsou blíže k občanům, respektive k voličům.

Současné přístupy k řešení regionálních problémů zdůrazňují tedy především podporu vznikajícím a malým a středním firmám, podporu šíření inovací, decentralizační opatření ve sféře veřejné správy, podporu lokální iniciativě, neregulační opatření, networking ... Tato šíře přístupů ke stimulaci lokálního/regionálního rozvoje je výrazem současné názorové plurality, jejímž ohniskem je přesvědčení o klíčovém významu lidské iniciativy a lidských zdrojů pro regionální rozvoj.

Ve sféře implikací pro regionální politiku bylo dosaženo rámcové shody v tom, že nejvhodnější rozvojovou strategií je koncepce rozvoje založeného na místních zdrojích a schopnostech.

Také Jakubíková et al. (1995) uvádí, že cestovní ruch výrazně ovlivňuje ekonomiku země, regionu, místa, zařízení cestovního ruchu, atd... Ve vzájemných vazbách multiplikačních efektů podmiňuje akceleraci rozvoje ekonomiky a může sehrávat výrazně stimulační úlohu. Cestovní ruch jako ekonomický multiplikátor vystupuje v souvislosti s budováním technické základny ubytovacích, stravovacích zařízení, s rozvojem dopravy a zařízení doplňkových služeb. Tyto je možné zabezpečit pouze dodávkami surovin, materiálu, zařízení, technologií, služeb a pracovních sil, nebo v konečném důsledku představuje rozvoj, resp. alespoň existenci komplexu jednotlivých dodavatelských odvětví, které participují na budování cestovního ruchu. Ve zpětné vazbě se tato odvětví rovněž rozvíjejí.

Zdenka Petrů (1999) uvádí, že cestovní ruch je významným činitelem v oblastní ekonomice, zejména v podhorských a horských oblastech s vhodnými přírodními podmínkami, které se ekonomicky zhodnotí zapojením do cestovního ruchu. Vliv cestovního ruchu na rozvoj oblastí však může mít dvě stránky:

- pozitivní – vyvolává ekonomický růst oblasti tím, že vytváří nové pracovní příležitosti a snižuje nezaměstnanost, koncentruje další výroby související s cestovním ruchem apod.,
- negativní – nadměrná koncentrace cestovního ruchu může působit negativně na životní prostředí dané oblasti.

V souvislosti s pozitivními a negativními vlivy cestovního ruchu na rozvoj oblastí se hovoří v současném období o „udržitelném rozvoji cestovního ruchu“, který má uspokojovat potřeby současně turistů a hostitelských regionů a zároveň chránit a zvyšovat tyto možnosti do budoucna. Má vést k řízení všech zdrojů, a to tak, aby byly uspokojeny ekonomické, sociální a estetické potřeby při zachování kulturní integrity, nejdůležitějších ekologických procesů, biologické různorodosti procesů, které umožňují život (definice Světové organizace cestovního ruchu – WTO).

Foret a Foretová (2001) upřesňují, že kromě přímých zdrojů (příjmy od domácích a zahraničních turistů) a nepřímých zdrojů (spotřeba a investice

financovaných z mezd v cestovním ruchu) cestovní ruch přináší také příjmy fyzických a právnických osob z prodeje zboží a služeb a umožňuje investovat, nakupovat nové informační technologie, provádět opravy a údržbu zařízení apod. přináší také příjmy do veřejných rozpočtů z daní a poplatků a přispívá tak k dalšímu rozvoji města.

Druhotným produktem propagace cestovního ruchu je budování image města v očích návštěvníků a domácích obyvatel. Dobře připravená propagace území, znalost jeho silných stránek a posilování povědomí o málo známých a zajímavých skutečnostech neprospívá jenom cestovnímu ruchu.

Cestovní ruch pomáhá oslovení potencionálních investorů prostřednictvím místních památek, událostí a kulturních hodnot, činí z těchto hodnot významné nástroje hospodářského rozvoje a tím je vlastně ekonomicky zhodnocuje.

Cestovní ruch pomáhá oslovit potenciální zákazníky či spolupracovníky místních subjektů (nejen podniků, ale například i vysokých škol), napomáhá realizaci a prosazení rozvojových aktivit a projektů.

3.3.1 Boží Dar jako objekt cestovního ruchu

Cestovní ruch se vždy váže k určitému místu, obci, regionu či státu, jehož nabídka do značné míry souvisí s kvalitou a schopnostmi veřejné správy (Jakubíková,2009).

Hesková et al. (2006) uvádí, že objektem cestovního ruchu je všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Jde o přírodu, kulturu, hospodářství apod. Objekt cestovního ruchu je tak nositelem nabídky. Tvoří ho cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Cílové místo představuje středisko cestovního ruchu, region nebo stát jako cestovní cíl. V odborné literatuře se na jeho označení používá i pojem destinace cestovního ruchu.

Podle Palatkové (2009) pojem destinace cestovního ruchu zahrnuje mnoho prvků – prvotní přitažlivost, tvorbu systémového prostředí, snahu o ovlivnění vnějších podmínek, dále podporu nabídky a vytváření specifické atmosféry. Historický vývoj destinačních strategií směřuje ke stále větší kooperaci a propojení subjektů privátní a veřejné sféry v destinaci, takže dochází k posunu od politických k jednoznačně obchodním motivům spolupráce.

Jak uvádí Horner a Swarbrooke (2003) marketingem destinací se zabývají spíše orgány veřejného sektoru než soukromé společnosti, převážně nikoli jako vlastní cíl, ale jako prostředek k dosažení určitých cílů, mezi něž patří:

- Zlepšit pověst oblasti, a tak přilákat investory, kteří tam postaví své podniky.
- Rozšířit počet a vybavení zařízení, které mohou používat i místní občané. Příjmy z cestovního ruchu mohou pomoci udržet při životě místní obchody, divadla a restaurace, které by zbankrotovaly, kdyby se musely spoléhat pouze na místní zákazníky. Cestovní ruch také může být důvodem i zdrojem financí pro rozvoj infrastruktury, kterou využijí i místní občané, například nových silnic nebo letišť. Totéž platí o nových atraktivitách, například o muzeích.
- Vzbudit v občanech hrdost na svou oblast. K tomu přispívají projevy zájmů turistů o danou oblast.
- Získat odůvodnění a financování pro zlepšení místního životního prostředí.
- Snaha zlepšit politickou přijatelnost destinace pro lidi z vnějšku tím, že uvidí destinaci takovou, jaká skutečně je, nebo takovou, jakou ji vláda chce ukazovat turistům.

I v případech, kdy cíle marketingu destinace jsou spíše finanční než sociální, jde obvykle o získání finančního přínosu pro všechny občany oblasti, nikoli pro určité podniky. Samotné orgány veřejné správy však mohou mít také oprávněný zájem o cestovní ruch, protože z něj mohou získat řadu příjmů. Ústřední vláda získává výnosy například z daní a ze státem vlastněné veřejné přepravy, místní úřady mají příjmy například z poplatků placených turisty za návštěvu atraktivit ve veřejném vlastnictví.

V současné době silného konkurenčního tlaku jsou strategie tradiční turisticky vyspělých destinací založeny na kvalitě a diferenciaci produktu. Rozhodujícími prvky konkurenčního boje se staly blízkost nabídky klientovi, vysoká kvalita služeb a jejich vhodné propojení do řetězce služeb a rychlá reakce na změny v cílových skupinách (Palatková, 2006).

Boží Dar je destinací, kterou je možno z hlediska své funkce označit za rekreační obec, ve které zanikla původní hospodářská funkce a v současnosti je využívána na rekreační účely. České příhraničí vytvářelo přirozené rekreační zázemí pro většinu vnitrostátních regionů. Oblast je zaměřena hlavně na rekreační cestovní ruch

v kombinaci se sportovním cestovním ruchem. Podle Heskové et al. (2006) je rekreační cestovní ruch druh cestovního ruchu, pro který je charakteristický pasivní, ale i aktivní odpočinek ve vhodném přírodním prostředí s cílem obnovy fyzických a psychických sil. Pro sportovní cestovní ruch je charakteristický pobyt ve vhodném přírodním prostředí, avšak s aktivním vykonáváním různých sportovních činností, které obyčejně předpokládají určitou fyzickou kondici.

Aktivity veřejné správy Božího Daru i podnikatelských subjektů na Božím Daru se pohybují převážně na trhu cestovního ruchu. Trh cestovního ruchu má však podle Foreta a Foretové (2001) svá specifika charakterizovaná následujícími prvky, které se Boží Dar rozhodl využít pro rozvoj svého území a se kterými se také musel a stále musí vyrovnávat:

- rozvoj cestovního ruchu je podmíněn politicko-správními podmínkami.
- Produkt cestovního ruchu nelze vyrábět na sklad.
- Místní návaznost, bezprostřední spojitost s územím (místem), ve kterém se realizuje, zejména s jeho kvalitou přírodního prostředí.
- Výrazná sezónnost.
- Trh je silně determinován přírodními faktory a dalšími nepředvídatelnými vlivy.
- Vysoký podíl lidské práce.
- Těsný vztah nabídky a poptávky (změny v cenách a příjmech se obvykle bezprostředně projeví na trhu).
- Poptávka je výrazně ovlivňována důchody obyvatelstva, fondem volného času, cenovou hladinou nabízených služeb, spotřebitelskými preferencemi, motivací, módou a prestiží, celkovým způsobem života.
- Nabídku silně ovlivňuje také rozvoj a využívání techniky a technologií.

Podle Foreta a Foretové (2001) jedním ze základních posláních obce je zodpovědnost za celkový rozvoj obce. S tím souvisí příprava území v celé šíři od územních plánů, přes realizační záměry až po různé strategické nebo rozvojové plány obce. V návaznosti na to je dána povinnost obce realizovat na svém území vybudování infrastruktury, včetně turistické infrastruktury, podporovat investice, ať už vlastní investice nebo další projekty, které řeší konkrétní problémy cestovního ruchu. Může se jednat o budování orientačních systémů nebo o podporu produktů vlastních podnikatelů, ať už formou finanční nebo nástroji, které obec má. Obec je garantem

provozu turistického informačního centra. V rámci samosprávné činnosti spadá do kompetence obce také vytváření propagačních materiálů, prezentace a komunikace s partnery.

Všechno to, co veřejná správa dělá pro rozvoj obce či regionu, veškerá její činnost, která není striktně dána pouze platnými zákony, by mělo vycházet z obecných principů marketingu obce a marketingu cestovního ruchu. Obec, která se pokouší uspět v oblasti cestovního ruchu, musí umět posilovat partnerství domácích obyvatel a podnikatelů prostřednictvím společně sdílených vizí.

Strategická vize stručně charakterizuje výsledný stav, ke kterému by měl směřovat rozvoj regionu v dlouhodobé perspektivě. Podle Jakubíkové (2009) vize představuje soubor specifických ideálů a priorit regionu, obraz její úspěšné budoucnosti významně odlišné od současnosti, který vychází ze základních hodnot nebo filozofie, se kterou jsou spojeny cíle a plány obce.

Foret a Foretová (2001) dospěli k závěru, že se u nás stále víc začíná cestovní ruch chápat jako významná možnost rozvoje měst, obcí a regionů. Praktická realizace záměrů v oblasti místního rozvoje a cestovního ruchu musí vycházet z velmi těsné spolupráce místní veřejné správy a samosprávy s občany, s podnikateli, s veřejným i soukromým sektorem služeb. Výsledkem této spolupráce by měla být vyšší efektivita vynakládaných prostředků na podporu cestovního ruchu, lepší image regionů i vyšší účinnost propagačních aktivit.

3.3.2 Majetek obce jako základ materiálně technické základny cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu ve všech jeho formách a druzích předpokládá existenci určitých hmotných podmínek, které napomáhají uspokojení potřeb obyvatelstva po službách cestovního ruchu. Uspokojení rozsáhlých potřeb vznikajících z účasti na cestovním ruchu je podmíněno existencí zařízení stravovacích, ubytovacích, dopravních, kulturních, atrakčních, zprostředkovatelských a dalších. Tato zařízení tvoří materiálně technickou základnu cestovního ruchu (Jakubíková et al., 1995).

Z věcného hlediska materiálně technickou základnu tvoří:

- budovy a stavby
- stroje a zařízení

- dopravní prostředky

ale také část:

- materiálně technické základny obchodu,
- materiálně technické základny dopravy,
- materiálně technické základny společného stravování,
- materiálně technické základny služeb,

které jinak slouží potřebám jiných odvětví.

Zařízení cestovního ruchu jsou budována jednotlivci, skupinami osob, organizacemi, společnostmi, podniky, nadnárodními organizacemi atd.

Pro potřeby cestovního ruchu mohou sloužit i zařízení v majetku obce. Podle Pekové et al. (2005) je vlastnictví majetku obcemi jedním z nejdůležitějších předpokladů existence územní samosprávy. O způsobu využívání majetku rozhodují především volené orgány. Vlastnictví majetku je předpokladem rozvoje lokálního a regionálního veřejného sektoru, občanské vybavenosti apod., existence a rozvoje vlastní podnikatelské činnosti územní samosprávy a možnosti získat úvěr.

Jak uvádí Louda et al. (2006), město má právo majetek držet, užívat a nakládat s ním, v čemž je omezováno toliko zákonem. Využívá majetek buďto k uspokojování potřeb obyvatel (poskytuje veřejné statky) nebo nepřímo, kdy majetek je držen jakožto jeden ze zdrojů příjmů samosprávy.

3.3.3 Partnerství obcí v rozvoji cestovního ruchu

Louda et al. (2006) poukazuje na skutečnost, že velmi malé obce často nemají dostatečné ekonomické, organizační a lidské zdroje, které by jim dovolily uskutečňovat náročnější projekty a poskytovat občanům vyhovující služby.

Různé typy podpůrných programů orientovaných na rozvoj obcí a měst, začaly vytvářet podporu dobrovolným svazkům obcí tím, že výčet možných žadatelů o podporu zahrnuje vedle obcí, krajů, případně dalších subjektů také svazky obcí. Důležitým faktem je, že projekty bývají podpořené jenom z určité části, zbytek nákladů zajišťuje žadatel. A konečně, např. v rámci Spojeného regionálního operačního programu měly naděje na podporu projekty, které byly „dost velké“. Znamená to buď spojovat projekty jednotlivých obcí nebo už od počátku vytvářet projekty pro větší společenství, např. pro svazky obcí.

Také Foret a Foretová (2001) uvádějí, že místa, která chtějí obstát na trhu nabídky turistických atraktivit i v konkurenci při získávání nejrozličnějších investic či grantů, se spojují. Svou nabídku i svoje potřeby prezentují společně. Místo individualistického konkurenčního boje v oblasti cestovního ruchu se hledá společná nabídka, která dokáže být pro zákazníka atraktivnější, lépe reaguje na jeho potřeby a přání. Zahraniční zkušenosti ukazují, že tímto postupem se zvyšují synergické efekty místa, příjmy místní správy ale i jednotlivých podnikatelských subjektů.

V České republice se pokoušejí zastupitelstva obcí již od roku 1990 kompenzovat svou nedostatečnost plynoucí z jejich velikosti tím, že se sdružují do spolupracujících celků. Je to pragmatická reakce na finanční situaci obcí danou poměrem vlastních příjmů k dotacím a podporám, které lze získat od dalších institucí za určitých podmínek. V možnostech sdružení je podpora konkrétních produktů cestovního ruchu, které vytváří na jejich území nějaký podnikatelský subjekt. Měly by být garantem činnosti a propojenosti informačních center, rozvoje služeb v cestovním ruchu, sběru informací, prezentace mikroregionů, včetně marketingu.

3.4 Úloha přeshraniční spolupráce v rozvoji cestovního ruchu v příhraničních oblastech

Jetmar (2007) uvádí, že hranice vyznačovaly příslušnost území k jednotlivým státům či jejich částem, oddělovaly komunity vzdálené pouhých několik set metrů. Příhraniční region měl oproti vnitrostátním určité specifické postavení, se kterým se snažil vyrovnat. Jde o periferní oblast, hůře dostupnou, s rozptýlenou sídelní strukturou a s horší ekonomickou výkonností. Tento tradiční periferní charakter regionu v době totalitního režimu vedl k přetrhání sociálních i ekonomických vazeb a k výraznému oslabení rozvojového potenciálu na obou stranách. Problémy, kterým čelí komunity na obou stranách hranice, jsou velmi podobné. Řadu z nich lze mnohem snadněji vyřešit prostřednictvím příhraniční spolupráce. V širším pojetí lze chápat přeshraniční spolupráci jako jakoukoliv kooperační interakci mezi subjekty z území rozkládajících se na obrácených stranách hranice. V užším pojetí se jedná o aktivity podporované prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU směřující k rozvoji přeshraničních ekonomických a sociálních vazeb.

3.4.1 Historie podpory přeshraniční spolupráce na česko-saském příhraničí

Po II. světové válce v důsledku nového vymezení průběhu německo-polské a tedy následně i sasko-polské hranice došlo nepřímo i k úpravě hranice česko-německé, která je po zániku NDR a obnovení Svobodného státu Sasko rovněž hranicí česko-saskou. Charakter regionu, zvláště na české straně, byl ovlivněn výměnou obyvatelstva. Po změnách v roce 1989 v bývalé NDR a Československu došlo k dramatickému státoprávnímu vývoji obou zemí. Stávající spolupráce byla oslabena v důsledku zániku NDR a obnovení Svobodného státu Sasko, na straně druhé rozpad Československa a centralizace správy oslabily regionální partnery na české straně. Rychlé začlenění nových spolkových zemí do evropských struktur umožnilo rozvinout přeshraniční spolupráci na zcela nové kvalitativní úrovni. Jednalo se především o předvstupní nástroj Phare CBC (program přeshraniční spolupráce). Rozvoji přeshraniční spolupráce zde významně napomohl vznik euroregionů Krušnohoří/Erzgebirge a Euregion Egrensis (Jetmar, 2007).

3.5 Možnosti spolufinancování cestovního ruchu ze strukturálních fondů Evropské unie

Strukturální fondy jsou nástrojem k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti (koheze) Evropské unie. Prostředky těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům potýkajícím se strukturálními problémy a na podporu adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy zaměstnanosti. Cílem hospodářské a sociální politiky Evropské unie je podpora rozvoje těch regionů, jejichž úroveň nedosahuje v daných kritériích na určitý evropský standard (Hrdý, 2006).

3.5.1 Programové období 2004 – 2006

Jak uvádí Jetmar (2007), v tomto období připravovala Česká republika sektorové i regionální operační programy. Připravované regionální operační programy a operační program Cestovní ruch a lázeňství byly sloučeny do jednoho dokumentu – ***Společného regionálního operačního programu (SROP)***. Prostřednictvím SROP je kladen důraz na podporu vyváženého a udržitelného ekonomického rozvoje regionů, včetně regionů

příhraničních, který vychází z iniciativ veřejného, neziskového a soukromého sektoru. Priorita 4 – Rozvoj cestovního ruchu je konkretizována dvěma opatřeními:

- rozvoj služeb cestovního ruchu
- rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch

Po vstupu ČR do EU byl předvstupní program Phare CBC transformován do iniciativy *Společenství INTEREG IIIA Svobodný stát Sasko-Česká republika 2004 - 2006*. Jednalo se o významný stimulátor přeshraniční spolupráce. Podpora byla směřována zejména na rozšíření spolupráce veřejného sektoru v oblasti cestovního ruchu, na rozšíření nabídky produktů cestovního ruchu i v odlehlejších oblastech a zlepšení kvality služeb. Širšími cíly rozvoje cestovního ruchu bylo posílení hospodářských vazeb, zlepšení ekonomické výkonnosti území a zvýšení zaměstnanosti.

3.5.2 Programové období 2007 – 2013:

Operační programy cíle Konvergence

Chvojková et al. (2007) charakterizuje regionální operační program NUTS II Severozápad, ze kterého čerpá finanční dotace Boží Dar, jako prostředek k realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Regionální operační program (ROP) je spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Globálním cílem je zkvalitnění a zatraktivnění prostředí regionu pro investory, podnikatele a obyvatele. Specifickým cílem je zvýšení dopravní dostupnosti, modernizace a atraktivita měst a venkovních oblastí.

Prioritními osami jsou: regenerace a rozvoj měst, integrovaná podpora místního rozvoje, dostupnost a obslužnost regionu a udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Jetmar (2007) k prioritní ose týkající se udržitelného rozvoje cestovního ruchu regionálního operačního programu NUTS 2 Severozápad uvádí, že k plnohodnotnému využití potenciálu cestovního ruchu v této oblasti brání především nedostatečná a často i velmi málo kvalitní turistická infrastruktura, nedostatečná nabídka zařízení pro aktivní sportovní a společenské vyžití a volný čas. Často uváděným problémem je také nedostatečná péče o kulturní památky a dostupnost informací o regionu. Pro zvýšení konkurenceschopnosti regionu a jeho celkovému obrazu se program zaměří na cílenou podporu investic do rozvoje a modernizace infrastruktury cestovního ruchu využívající

jeho potenciál a na podporu spolupráce v oblasti cestovního ruchu a rozvoj služeb. Program podpoří rozšíření a zkvalitnění nabídky základní a doplňkové infrastruktury umožňující přiměřený rozvoj a využití přírodních oblastí a pozoruhodností pro přírodně orientovanou turistiku, kulturních a technických památek a atraktivit pro kulturní a poznávací turistiku, infrastrukturu pro rozvoj tradičních i nových forem lázeňství a infrastrukturu pro aktivní a zážitkové formy cestovního ruchu.

Operační programy cíle Evropská územní spolupráce – přeshraniční spolupráce

V novém programovém období je podpora božídarského regionu poskytována prostřednictvím ***operačního programu přeshraniční spolupráce 2007-2013 Svobodný stát Sasko - Česká republika***. Hlavním cílem priority v oblasti cestovního ruchu je vytvoření přeshraničního turistického a rekreačního prostoru prostřednictvím lepšího rozvoje potenciálů cestovního ruchu. V česko-saském pohraničí existuje řada příležitostí pro rekreaci, volnočasové a turistické aktivity, které je možné dále rozvíjet. Podporu investičních záměrů v oblasti cestovního ruchu se přispěje k diversifikaci a ekonomické stabilizaci příhraničních oblastí, disponujících potenciálem cestovního ruchu. Podporovány jsou všechny udržitelné formy cestovního ruchu (včetně venkovské turistiky a agroturistiky) a lázeňství. Rozvoj potenciálu cestovního ruchu je podmíněn investicemi do infrastruktury cestovního ruchu, při kterých je také zapotřebí zohlednit potřeby bezbariérového cestovního ruchu. Paralelně s rozvojem potenciálů cestovního ruchu je zapotřebí zlepšit kvalitu poskytovaných služeb, neboť nároky návštěvníků stále stoupají. Podporováno je tedy zavádění společných standardů a systémů kvality.

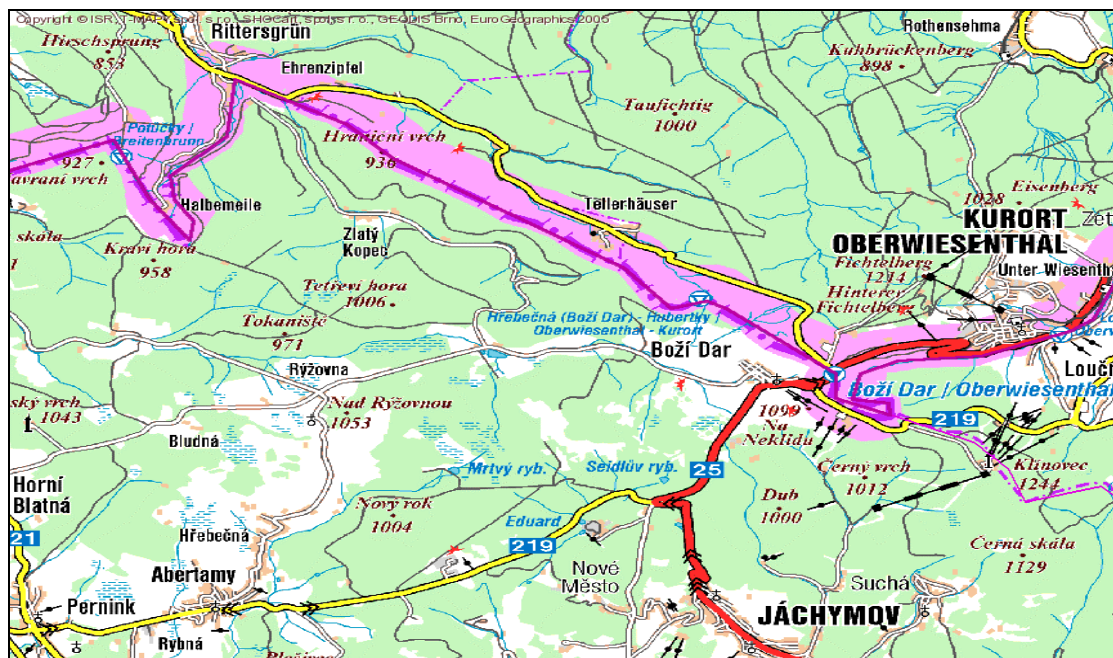
Louda et al. (2006) uvádí, že Evropská unie si stanovuje podmínky pro čerpání svých zdrojů a tyto podmínky jsou také předmětem stejně tvrdé kritiky zejména z hlediska politických stran a z hlediska územní veřejné správy, ze strany předkladatelů jednotlivých projektů. Vážným problémem je dofinancování evropských projektů z národních zdrojů, zejména požadavek dofinancování v rozsahu. Znamená to, že každý nositel projektu, ať je jím soukromý nebo veřejnoprávní subjekt bude muset přispět k realizaci vlastního záměru. Dále je to systém nesmírně tvrdých kontrol. V případě současného zadlužení obcí, vyžadujícího, aby stát automaticky přispíval obcím a nositelům projektů na dofinancování, znamená čerpání evropských prostředků jeden z největších, nejvýznamnějších a nejrozsáhlejších projektů v české historii.

4 Situační analýza cestovního ruchu na Božím Daru

4.1 Město Boží Dar

Boží Dar je nejvýše položeným městem ve střední Evropě (1028 m n. m.). Leží v Karlovarském kraji v Krušných horách, na hranicích se Spolkovou republikou Německo, v sedle mezi nejvyšší horou Krušných hor Klínovcem (1244 m n. m.) a Božídarským Špičákem (1115 m n. m.).

Obrázek 1: Mapa zájmového území

4.1.1 Historie Božího Daru

Založení Božího Daru úzce souvisí s těžbou stříbra a cínu. Po roce 1528 byla v regionu nalezena bohatá ložiska stříbrné rudy. 13. května 1529 proto saský kurfiřt Johann Friedrich vyhlásil pro území severně od šlikovského Jáchymova kutací svobodu. Jméno města Boží Dar je údajně odvozeno od výroku saského kurfiřta Johanna Friedricha, který když mu byla k odpočinku nabídnuta sedačka z jednoho kusu stříbra, pronesl: „Diesel edle Metall, das ist euer Brot, das ist eine Gabe Gottes“ („Tento ušlechtilý kov, je Váš chléb, to je dar boží“). Tomu ovšem předcházela dlouhá historie. V roce 1534 dostal Boží Dar horní řád. Kromě stříbra a cínu se v okolí Božího Daru těžily také rudy železné, kobaltové a vismutové. V roce 1561 zde bylo nalezeno i několik zrn zlata. Význam božídarského dolování začal klesat koncem 16. století.

K definitivnímu ukončení hornické činnosti v lokalitě Božího Daru došlo v roce 1820. Kolem roku 1800 měl Boží Dar necelých 1400 obyvatel a na 200 domů. Po první světové válce se Boží Dar stal oblíbeným letoviskem a střediskem letní turistiky a zimních sportů. V důsledku událostí spojených s 2. světovou válkou došlo k silnému oslabení životaschopnosti a funkčnosti tohoto přeshraničního regionu. Po druhé světové válce po odsunu německého obyvatelstva se Boží Dar stal téměř vyliďněnou obcí. Po dosídlení vyliďněných území českého pohraničí dnes v území existuje strmá, bezprostřední národnostní a jazyková hranice bez historicky utvářeného pocitu sounáležitosti lidí žijících na obou stranách hranice. Ani „hranice přátelství“ mezi bývalou NDR a ČSSR nebyla zrovna otevřenou hranicí, hraniční přechod na Božím Daru (otevřen v roce 1972) sloužil spíše tranzitní dopravě a kontakty mezi lidmi byly vzácné. V této éře došlo nejen k devastaci lidských sídel v pohraničí, ale i k devastaci přírody - zejména lesů - následkem intenzivní průmyslové činnosti (doly, elektrárny, chemický průmysl).

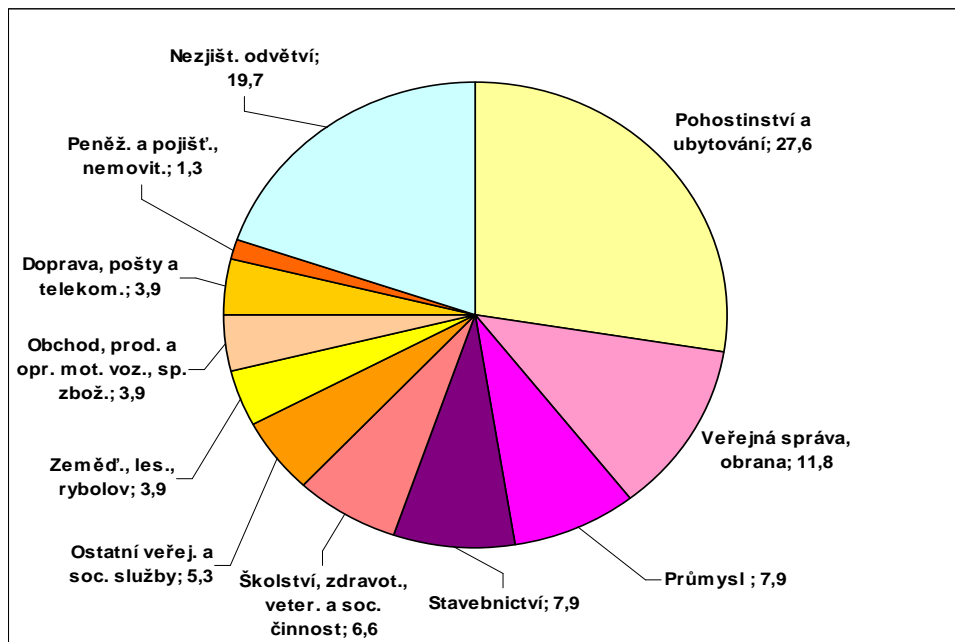
4.1.2 Ekonomická struktura Božího Daru

Podle údajů Českého statistického úřadu působilo na území města v roce 2008 celkem 100 podnikatelských subjektů, z toho nejvíce (43) s hospodářskou činností *Obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství*, dále *Ostatní obchodní služby* (15) a *Ostatní veřejné, sociální a osobní služby* (16).

Z hlediska struktury zaměstnanosti obyvatelstva je podle údajů Českého statistického úřadu zpracovaných v grafu č.1 jednoznačně patrná orientace místní ekonomiky na cestovní ruch, neboť nevíce ekonomicky aktivních obyvatel pracuje v odvětví přímo spjatém s tímto sektorem (Pohostinství a ubytování: 27,6 % EAO). V celém terciérním sektoru je pak zaměstnáno asi 80 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Na ekonomické aktivitě místních obyvatel se projevuje pozitivní stránka vlivu cestovního ruchu na ekonomický rozvoj oblasti, neboť vytváří nové pracovní příležitosti.

Graf 1: Ekonomická aktivita obyvatelstva podle odvětví, k 1.1.2001 (v %)

Zdroj: ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001

Na území Božího Daru nepůsobí žádný průmyslový výrobní objekt, což je pro životní prostředí a cestovní ruch příznivé.

Sektor služeb včetně obchodu zaznamenal v posledních dvaceti letech rychlý vzestup. V roce 1990 byla na Božím Daru v provozu pouze jedna prodejna smíšeného zboží, dva hotely a jedna restaurace. V roce 2009 již provozují svou činnost: prodejní hala - tržnice, konzum, dvě cukrárny, prodejna sportovního zboží, prádelna, pekárna (v roce 2009 ukončila činnost), výroba sýrů, kosmetika, masáže, 28 restaurací, lyžařské školy a půjčovny sportovního vybavení. Návštěvníky regionu je množství nákupních center hodnoceno jako průměrné (56 % respondentů), ale také jako nevyhovující (30 % respondentů).

Dle údajů Českého statistického úřadu bylo v roce 2008 ve městě a jeho nejbližším okolí pro návštěvníky k dispozici 25 ubytovacích zařízení, z toho 7 hotelů, 12 penzionů, 3 turistické ubytovny a 3 jiná ubytovací zařízení o kapacitě 1 520 lůžek. Jejich počet však v budoucnu vzroste, neboť ve městě probíhá intenzivní výstavba nových ubytovacích zařízení. Ubytovací kapacita Božího Daru je dle výsledků z dotazníkového šetření nadprůměrná (76 % respondentů), kapacita stravovacích

zařízení je nadprůměrná (44 % respondentů) či průměrná (také 44 % respondentů). Cestovní ruch tak zde stimuluje soukromé i veřejné investice v podobě malého a středního podnikání, přináší zisky fyzickým i právnickým osobám.

4.2 Rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru

4.2.1 Start rozvoje cestovního ruchu v regionu

V roce 1990 byl cestovní ruch na Božím Daru na velmi nízké úrovni. Byl zaměřen hlavně na víkendové zimní pobyty českých turistů z přilehlých měst a odborovou rekreaci. Z ubytovacích zařízení převažovaly podnikové chaty, v menší míře pak soukromé chalupy. V provozu byly pouze dva hotely – Praha a Zelený dům. Stravovací zařízení existovala pouze jako hotelové restaurace a samostatně byla provozována jedna restaurace „Sport“ státním podnikem Restaurace a jídelny. Technická infrastruktura byla absolutně nevyhovující, neboť za období totality byly do tohoto regionu, který po odsunu německého obyvatelstva sloužil hlavně k přechodnému ubytování horníků pracujících v uranových dolech, investovány mizivé finanční prostředky. Nový rozvoj nastal až po pádu komunismu v 90. letech 20. století, kdy došlo k založení samospráv obcí a regionální politika přešla do rukou samotných představitelů samosprávy.

Od počátku samostatnosti Božího Daru, tj. r. 1990, bylo zastupitelstvem obce rozhodnuto, že má-li město prosperovat, je jediným odvětvím, které lze provozovat v horské oblasti, kde nejsou podmínky ani pro zemědělství, ani pro strojní či jiný průmysl, cestovní ruch. Město, které se pokouší uspět v oblasti cestovního ruchu, musí být nejdříve příjemné a pohodlné pro domácí obyvatele a pro návštěvníky z blízkého okolí. Musí umět posilovat partnerství domácích obyvatel a podnikatelů prostřednictvím společně sdílených vizí.

Boží Dar stanovil jako svou strategickou vizi **trvalou prosperitu založenou na rozvoji celoročního cestovního ruchu.**

Inhed po prvních svobodných volbách v roce 1990 začali představitelé veřejné správy na Božím Daru podnikat kroky pro zpříjemnění života obyvatel a zvýšení prestiže Božího Daru v očích turistů, pro zájem podnikatelů v této oblasti provozovat své aktivity (vybudování čistírny odpadních vod, plynofikace obce, internetizace obce,

kabelová televize, oprava cest, prodej nevzhledných proluk pro výstavbu nových penziónů, atd).

Starosta města Boží Dar Ing. Jan Horník uvedl v rozhovoru, že ke startu rozvoje cestovního ruchu na Božím Daru přispěla pozitiva obce v 90. letech dvacátého století, kterými byla hlavně existence silnice první třídy a hraničního přechodu se Spolkovou republikou Německo s průjezdem osobních vozidel. Dále také povědomí lidí o Božím Daru jako o lyžařském středisku, neboť v 70. letech minulého století spolek TJ Jáchymov začal provozovat lyžařské vleky, docházelo k využití obecních staveb k podnikové rekreaci a k chalupaření. Dalším pozitivem pro oživení cestovního ruchu bylo uzavírání továren znečišťujících životní prostředí na německé straně a existence státní hranice jako důvod pro čerpání zdrojů ze strukturálních fondů Evropské unie jako pohraničního regionu.

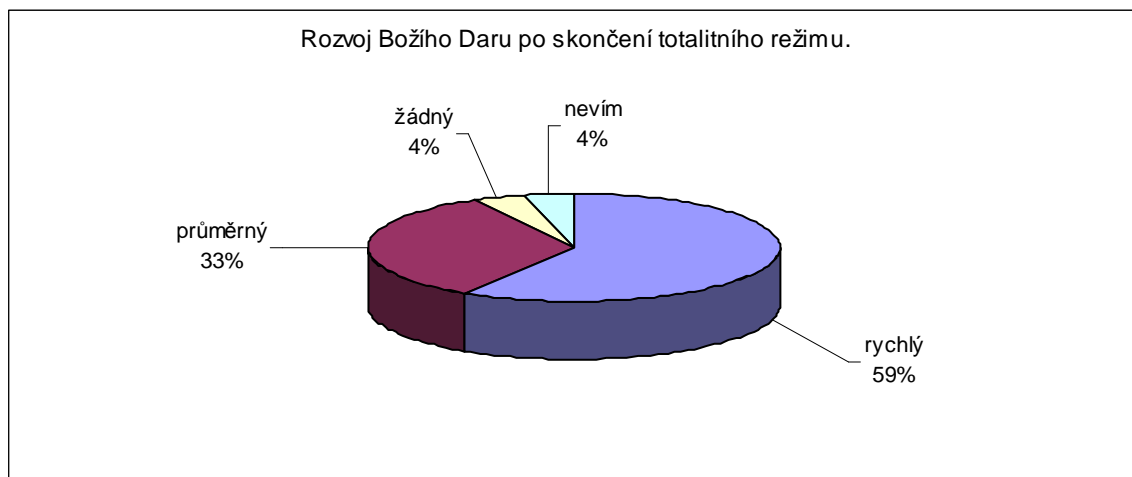
Negativum pro rozvoj cestovního ruchu představovala skutečnost, že bylo nutno se vypořádat se špatným stavem zalesněných pozemků a předanými majetky obci, které byly značně zdevastovány. Po druhé světové válce, kdy došlo v této oblasti k odsunu stávajícího německého obyvatelstva a kdy se za komunismu tato oblast stala uzavřenou oblastí využívanou pro ubytování politických vězňů pracujících v uranových dolech v Jáchymově, došlo nejen k devastaci lidských sídel v pohraničí, ale i k devastaci přírody - zejména lesů - následkem intenzivní průmyslové činnosti (doly, elektrárny, chemický průmysl).

Od počátku 90. let Boží Dar postupně nechal zpracovat komplexní územně plánovací dokumentaci. V návaznosti na ní byly zpracovávány studie proveditelnosti pro nejrůznější oblasti – podmínky rozvoj turistiky, zimních sportů, kombinovaná doprava – tzv. doprava na laně, využití pastvin, a řadu dalších. Zásadním problémem bylo modernizovat prostředí tak, aby zůstaly zachovány jeho hlavní charakteristické krajinné rysy a současně bylo vytvořeno kvalitní prostředí – a vždy byla plně respektována ochrana přírodního prostředí.

Od roku 2004, kdy se České republice vstupem do Evropské unie otevřely možnosti čerpání finančních dotací ze strukturálních fondů Evropské unie, Boží Dar okamžitě využil této příležitosti a předkládal k žádostem o čerpání finančních prostředků již zpracované projekty podporující rozvoj cestovního ruchu v regionu.

Hodnocení místního rozvoje Božího Daru jeho návštěvníky bylo zjištěno z vlastního dotazníkového šetření, kde měli respondenti hodnotit celkový rozvoj Božího Daru od roku 1990 jako rekreačního střediska. Na základě vyjádření respondentů lze považovat místní rozvoj Božího Daru od pádu totalitního režimu za dynamický.

Graf 2: Hodnocení regionálního rozvoje na Božím Daru

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

4.2.2 Činitelé ovlivňující rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru (analýza hybných sil)

Přírodní činitelé - Přírodní podmínky patří mezi základní podmínky rozvoje cestovního ruchu. Mají vliv na určení základních funkcí cestovního ruchu a na společenský význam rekreačního prostoru. Rozvoji cestovního ruchu na Božím Daru napomáhá hlavně jeho poloha a charakter krajiny. Náhorní planiny s nadmořskou výškou nad 1 000 metrů mají výborné sněhové podmínky pro provozování zimních sportů, v letních měsících pak pro cykloturistiku, horskou turistiku atd., neboť zdejší terény nejsou nijak náročné. Zájem turistů o provozování těchto letních sportovních aktivit umocňují také klimatické podmínky, neboť v této horské oblasti nejsou letní měsíce nijak horké a letní sport se tak stává velice příjemným. U obce leží největší Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště v Krušných horách, na jejímž území se nachází přírodovědné naučné stezky Božídarské rašeliniště a Blatenský příkop, Přírodní park Zlatý Kopec a území NATURY 2000 s názvem Krušnohorské plató.

Z dotazníkového šetření vyšlo, že největší předností Božídarského regionu je krásná příroda a krajina, dobré sněhové podmínky, běžecké tratě vhodné i pro méně zdatné lyžaře a možnost celoročního sportovního vyžití v přírodě.

Ekonomičtí činitelé - Celkové ekonomické změny po roce 1989 přinesly změnu struktury návštěvnosti Božího Daru. Na základě vlastního pozorování je možné konstatovat, že do tohoto data převažovali na Božím Daru tuzemští návštěvníci, převážně z nedalekých měst, značná část z nich vlastnila zde chaty a chalupy. V rozhovorech představitelé města uvedli, že po „otevření“ hranic se zvýšil počet turistů ze sousedního Německa, což bylo výrazně umocněno polohou Božího Daru na hranici s tímto státem a existencí hraničního přechodu pro pěší i pro osobní automobily. Jak vyplynulo z rozhovorů s provozovateli ubytovacích zařízení, postupně se zvyšuje počet návštěvníků i z ostatních zemí, ze zahraničních turistů převažují návštěvníci ze Spolkové republiky Německo, v menší míře pak návštěvníci z Nizozemí. Po roce 1989 nastal také značně vyšší zájem domácích návštěvníků o pobyty, kteří přijíždějí za účelem provozování sportovních aktivit, zejména zimních sportů, hlavně na běžecké a sjezdové lyžování. Postupně s rozvíjející se nabídkou služeb i letních sportovních a pobytových aktivit, jako je cykloturistika, turistika, golf aj., se zvyšuje jejich návštěvnost i v letním období. Vyšší zájem populace o cestovní ruch je způsoben zlepšením jejich ekonomické situace po přechodu z centrálně plánované ekonomiky v České republice na ekonomiku smíšenou.

Pro obyvatele Božího Daru cestovní ruch vytváří podmínky hospodářského rozvoje, a to jak z pohledu zaměstnavatele tak i zaměstnance, neboť s rozvojem ubytovacích a stravovacích zařízení se výrazně zvýšil počet pracovních míst a vzrostly možnosti pro realizaci vlastních podnikatelských aktivit. Boží Dar nemá nezaměstnané, naopak poskytuje zaměstnání – právě v oblasti cestovního ruchu svým obyvatelům i mnoha obyvatelům okolních měst a obcí. Současně cestovní ruch rozvíjí přeshraniční spolupráci pro nejrůznější hospodářské, sportovní a společenské aktivity.

Rozvíjející se cestovní ruch na Božím Daru přinesl jednak přímé finanční zdroje, tedy útraty domácích a zahraničních turistů, ale také nepřímé zdroje ve formě vytvoření nových pracovních příležitostí, a tedy mezd a tím umožňuje další spotřebu a investice.

Demografičtí činitelé - prodlužování délky života, zvýšený podíl bezdětných manželství a svobodných lidí v České republice i v okolních státech se odráží ve složení návštěvníků Božího Daru, kdy se postupně zvyšuje počet mladých lidí provozujících v dnešní době poměrně finančně náročné zimní sporty – sjezdové lyžování, snowboarding, golf atd. Mladí návštěvníci preferují v tomto regionu krátkodobé pobyty. V rozhovoru provozovatelé penzionů uvedli, že se zvyšuje počet návštěvníků středního i staršího věku se zájmem o běžecké lyžování, Nordic Walking¹ a pěší turistiku. Vzrůstající zájem návštěvníků všech věkových kategorií v tomto regionu zažívá provozování cykloturistiky.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 20 % ubytovaných hostů je ve věku do 24 let, 32 % ve věku 25 – 44 let, 40 % ve věku 45 – 64 let a 8 % nad 65 let. Dlouhodobé pobyty tak upřednostňují převážně návštěvníci ve věku od 25 let. V tomto věkovém složení návštěvníků se odráží silnější ekonomické zajištění těchto lidí a zaměření cestovního ruchu v regionu na cílovou skupinu rodin s dětmi.

Ekologičtí činitelé - životní prostředí je významným činitelem, který ovlivňuje cestovní ruch. Starosta města v rozhovoru uvedl, že po roce 1989 bylo životní prostředí v tomto regionu značně zdevastováno, jeho obnova byla úlohou nově vytvořené samosprávy města. Prvním projektem k záchraně životního prostředí byla stavba "Kanalizace a čistírny odpadních vod Boží Dar", která probíhala v letech 1993 až 1995 a řešila odkanalizování obce Boží Dar a nedalekého hraničního přechodu. Stavba zahrnovala výstavbu čistírny odpadních vod s kapacitou pro 2400 obyvatel a ekocentrum. Dále byly vybudovány kanalizační sběrače A a B, rozvody po obci a veřejné části kanalizačních přípojek. Investorem stavby byla Obec Boží Dar. Dále za účelem ochrany ovzduší byla provedena komplexní plynofikace obce. Pro obnovu zdevastovaných lesů vlivem průmyslové činnosti v okolí byl realizován projekt - „Zvyšování druhové rozmanitosti v lesích obce Boží Dar“ (Interreg III A). Realizace projektu byla zahájena v květnu 2005. Výsadba jedlových a bukových sazenic mezi stávající smrkový les přispěla ke stabilizaci lesního porostu a celkové obnově krušnohorských lesů.

---

¹ Běžná chůze se speciálními hůlkami, podobnými lyžařským hůlkám.

K zamezení škod na životním prostředí vlivem zvýšeného turistického ruchu a přilákání turistů obec uskutečnila řadu projektů zaměřených na vybudování turistických tras pro pěší turistiku, cykloturistiku, běžeckých tras atd. za finančního přispění prostředků z fondů EU. V souladu s prosazováním trvale udržitelného rozvoje omezilo město územním plánem novou výstavbu, tím zamezilo negativnímu vlivu z nadměrného cestovního ruchu na krajinu a životní prostředí.

Organizační činitelé – Územní plán města řeší plochy v zastavitelném území a jejich funkční využití s cílem podpory rekreace, cestovního ruchu, celoročních sportovních aktivit, bydlení, ubytování, dopravní obslužnosti. V regulačním plánu rozvojových ploch je kladen požadavek ve funkčním řešení respektovat základní funkci obce jako regionálního střediska celoroční rekreace a cestovního ruchu se zaměřením na podporu ubytovacích objektů menší a střední velikosti penzionového charakteru.

Ze všech provedených rozhovorů vyplynulo, že výhodou Božího Daru je jeho příznivá poloha z hlediska dopravní přístupnosti, neboť jej s okolím spojuje silnice první třídy vedoucí dále k hraničnímu přechodu se Spolkovou republikou Německo vzdáleného cca 1 km od města. V roce 2007 byl dostavěn obchvat Božího Daru, který svedl dopravu mimo město, zlepšil přístup ke státnímu hraničnímu přechodu. Je zde důmyslně řešena užitková plocha rekreačních prostor, kdy jsou v blízkosti města situovány sjezdové i běžecké tratě, cyklostezky, byly vybudovány tenisové kurty, buduje se golfový areál a snowboardový areál. Město i soukromí podnikatelé vybudovali řadu stravovacích a ubytovacích zařízení, půjčovny lyží, kol, obchody, směnárny atd.

Tabulka 1: Hodnocení změn v oblasti doprovodné infrastruktury cestovního ruchu

Hodnocení změn v počtu zařízení doprovodné infrastruktury:	Varianty odpovědí				Celkem
	Značné zvýšení	Mírné zvýšení	Nedošlo ke změnám	nevím	
Bazén, koupaliště, rekreační a kulturní zařízení	13 %	34 %	36 %	17 %	100 %
Odpočívadla, informační centra, úschovny, půjčovny sportovního vybavení	59 %	31 %	6 %	4 %	100 %

Zdroj. Vlastní dotazníkové šetření

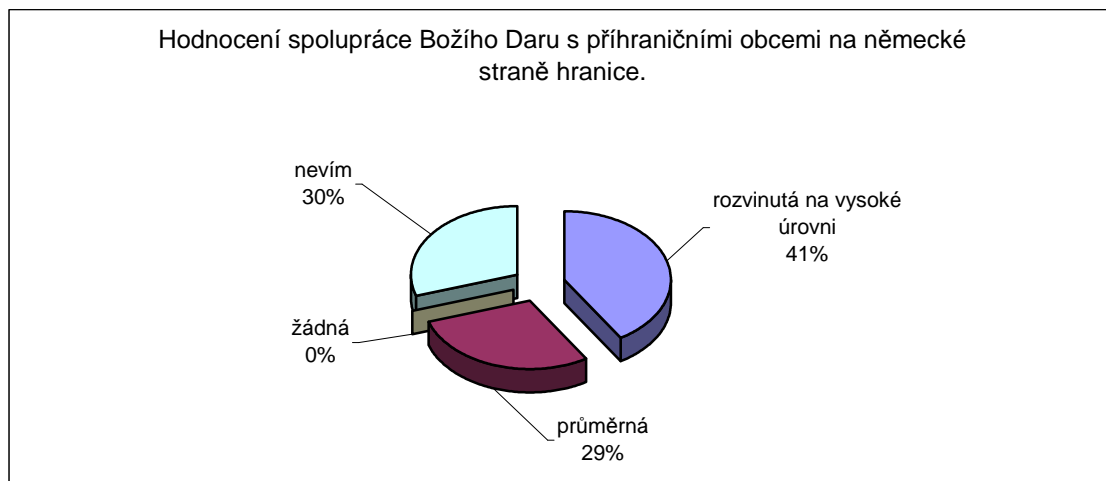
Dle výsledků dotazníkového šetření na Božím Daru nejvíce vzrostl počet odpočívadel, informačních center a půjčoven sportovního vybavení. Sportovně rekreačních a kulturní zařízení zaznamenala mírný nárůst.

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, na Božím Daru chybí zázemí pro sportovně kulturní vyžití. Představitelé Božího Daru v rozhorech k této situaci uvedli, že město má v této oblasti zpracován projekt, který je připraven k realizaci - vybudování obchodního centra, multifunkční objekt Kapka s bowlingovými drahami, hernou, opravnou lyží, tanečním parketem, videoprojekcí, občerstvením, barem a dětským koutkem. Dalším projektem připraveným k realizaci je výstavba víceúčelového sportovního areálu, kde budou hřiště s umělým povrchem pro letní sporty a mnoho dalších projektů, které zvýší podíl cestovního ruchu v ekonomické struktuře Karlovarského kraje a podpoří celkový hospodářský rozvoj regionu. Tyto projekty čekají na možnost podat žádost o dotační financování ze strukturálních fondů Evropské unie.

Politici činitelé – Představitelé veřejné správy v rozhovorech uvedli, že nastalé politické změny, jako byl v roce 2004 vstup České republiky do Evropské unie, následně vstup České republiky do Schengenského prostoru, znamenaly pro Boží Dar velkou příležitost pro zlepšení nabídky služeb cestovního ruchu. Boží Dar díky své poloze na hranicích se Spolkovou republikou Německo využil k řešení problémů v rozvoji cestovního ruchu možnosti příhraniční spolupráce se sousedními německými obcemi a vytvořili s nimi různé partnerské projekty podpořené speciálním finančním nástrojem. V sousedních příhraničních obcích v Německu je v Infocentrech a dalších místech propagován Boží Dar jako turistická destinace. V počátcích je také společná propagace regionů na obou stranách hranice. Město spolupracuje se sousedními německými obcemi v oblasti krizového řízení, jako jsou služby hasičů, horské služby atd.

Z dotazníkového šetření vyšlo, že spolupráce Božího Daru se sousedními německými obcemi je hodnocena kladně. Spatřována je hlavně ve spolupráci při budování propojených tras pro běžecké lyžování, turistických tras a cyklostezek.

Graf 3: Hodnocení přeshraniční spolupráce

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dalším politickým činitelem, který má vliv na rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru, je samostatná samospráva města v čele se starostou města dlouhodobě setrvávajícím ve své funkci. Na Božím Daru funkci starosty města zastává již od roku 1990 Ing. Jan Horník, který je dle vyjádření podnikatelů a místních občanů velmi schopným manažerem města. Velikou nevýhodou většiny českých obcí v politické oblasti je časté střídání starostů a poměrně krátké volební období, kdy takový představitel, který je ve své funkci např. jen jedno volební období (4 roky), nemá dostatek časového prostoru k realizaci svých strategických plánů. Skutečnost, že se osoba starosty obce po 20 let nezměnila, je obrovským pozitivem pro regionální rozvoj i pro rozvoj cestovního ruchu v regionu. Starosta tak má možnost zrealizovat své dlouhodobé plány a cílevědomě naplňovat strategickou vizi regionu.

4.2.3 Spolupráce Božího Daru s jinými obcemi v rozvoji cestovního ruchu

Boží Dar se snaží kompenzovat svou nedostatečnost plynoucí z jeho velikosti tím, že se sdružuje do spolupracujících celků. Je to pragmatická reakce na finanční situaci danou poměrem vlastních příjmů k dotacím a podporám, které lze získat od dalších institucí. Tato spolupráce tak městu dává možnost zapojit se do větších projektů přesahujících hranice jeho regionu a využít tak dotačních prostředků za účelem rozvoje cestovního ruchu v oblasti a tím tak participovat na rozvoji Krušnohoří. Město Boží Dar se za účelem rozvoje cestovního ruchu ve svém regionu stalo členem následujících sdružení:

Sdružení Krušné hory-západ

Sdružení Krušné hory - západ bylo založeno za účelem podpory rozvoje cestovního ruchu, propagace kulturních, společenských a sportovních aktivit v regionu. Předmětem činnosti je přeshraniční spolupráce obcí pro zajištění společných projektů, získávání finančních prostředků na podporu rozvoje mikroregionu Krušných hor. Sdružení je garantem vzájemné spolupráce a koordinace a je významnou podmínkou pro rozvoj cestovního ruchu při současném zachování přírodních a kulturních hodnot. Propaguje nejen tyto výše uvedené činnosti, ale i území Sdružení Krušné hory - západ, ve spolupráci s dalšími institucemi a orgány samosprávy a státní správy.

Jak je uvedeno ve strategii rozvoje mikroregionu Sdružení Krušné hory – západ, směřuje sdružení svoji činnost k postupnému zviditelnění dotčené oblasti, zkvalitnění životního prostředí, propagací vytváří podmínky pro ekonomické zajištění tohoto záměru a je nositelem záruk, že finanční prostředky účelně a efektivně využije. Sdružení Krušné hory - západ je spoluzakládajícím členem MASu /Místní akční skupina/, která se zabývá projekty pro čerpání finančních prostředků z programu LEADER+.

Sdružení Centrální Krušnohoří

Dle integrovaného plánu rozvoje mikroregionu Sdružení Centrální Krušnohoří je účelem tohoto svazku zajišťování regionálního programování a realizace místní strategie regionálního rozvoje, podpora hospodářských aktivit v regionu, navázání spolupráce a organizační propojení s obdobnými sdruženími, popř. s dalšími organizacemi, spolupráce s příhraničními sousedícími obcemi, zvyšování atraktivity regionu pro aktivní cestovní ruch, propagace regionu, podpora rozvoje infrastruktury, zemědělství, ochrany a tvorba životního prostředí.

Regionálním sdružení obcí a měst Euregio Egrensis

Jde o pokročilejší formu přeshraniční spolupráce. Euroregion vytváří různé střednědobé strategie a koncepty, které se dotýkají rozvoje cestovního ruchu na jeho území (např. podpora rozvoje cykloturistiky – budování cyklostezek a cyklotras, propagace mikroregionu...)

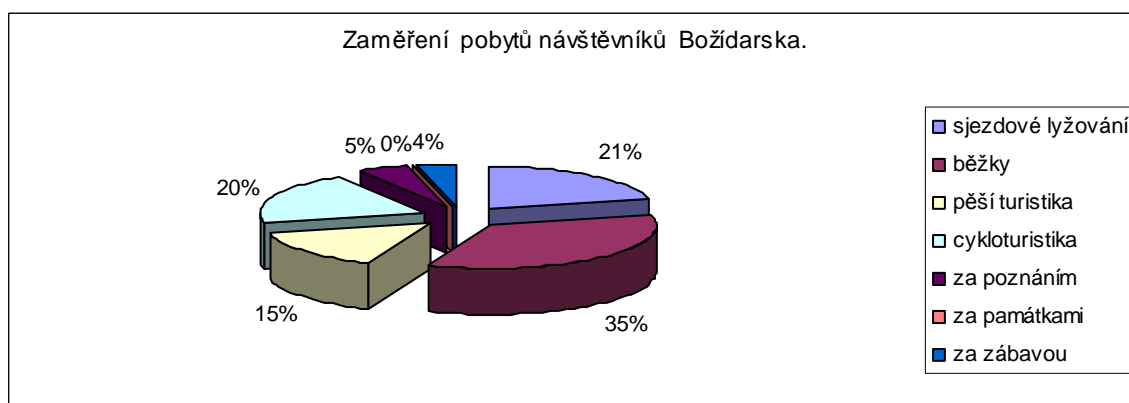
Jak je uvedeno ve stanovách tohoto sdružení, je jeho cílem všestranně působit ve prospěch prohloubení a rozvíjení přátelských vztahů nejen v rámci západočeského

regionu, ale také mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. K naplnění tohoto cíle se Sdružení zaměřuje především na iniciování a podporu všech forem spolupráce mezi městy, obcemi, institucemi, organizacemi i jednotlivci v příhraničním regionu trojmezí Čech, Bavorska a Saska/Duryňska. Sdružení doporučuje náměty ke spolupráci, koordinuje a podporuje takovou spolupráci, zejména v oblasti cestovního ruchu, lázeňství a turismu, hospodářství, dopravy a trhu práce, životního prostředí a zemědělství, vzdělávání, kultury a sportu, případně dalších oblastech, která směřuje k rozvoji regionu Egrensis a lze je vzájemně využívat partnerskými stranami.

4.3 Cestovní ruch na Božím Daru

Z výsledků dotazníkového šetření u návštěvníků Božího Daru uvedených v grafu č. 4 vyplývá, že na Božím Daru převládá sportovně – turistický a rekreační cestovní ruch (91 % respondentů), v malé míře je zde provozován kulturně – poznávací cestovní ruch (9 % respondentů).

Graf 4: Zaměření pobytů návštěvníků na Božím Daru

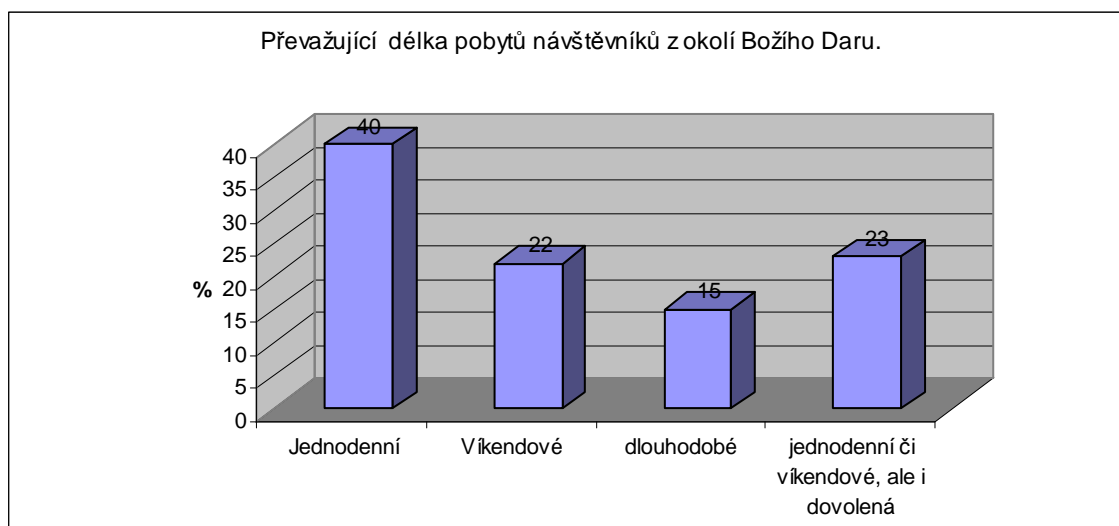
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V cestovním ruchu regionu stále přetrvává sezónnost, kdy je návštěvníky preferována zimní sezóna.

Z uskutečněných rozhovorů bylo zjištěno, že nejvíce návštěvníků je na Božím Daru o víkendech. Ti pocházejí z jeho blízkého okolí – z Karlovarského a Ústeckého kraje. Na tuto skutečnost má vliv snadná dostupnost Božího Daru z okolních měst po nově vybudované silnici první třídy.

Dotazníkovým šetřením bylo zaznamenáno, že u příměstského cestovního ruchu převažují krátkodobé pobyty (jednodenní 40 % respondentů, víkendové 22 % respondentů), méně pak dlouhodobé (dovolená).

Graf 5: Délka pobytů u příměstského cestovního ruchu

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Návštěvníci z odlehlejších částí České republiky a z jiných států volí střednědobé pobyty převážně na jeden týden. Převážná většina návštěvníků (88 % respondentů) navštěvuje Boží Dar opakovaně.

Sportovně – turistický cestovní ruch

Historie sportovně - turistického cestovního ruchu v regionu

Informace o počátcích provozování sportovních aktivit v Krušných horách, které sepsal autor publikace Znovuobjevené Krušnohoří Petr Mikšíček sdělují, že od 16.století se význam Božího Daru podstatně změnil. Ze středověkého živého hornického městečka s 2000 obyvateli, se Boží Dar stal významným turistickým centrem zimních a letních sportů. První lyžaři se ve zdejších příhodných terénech objevili v zimě roku 1890. Byli to mladí Norové, kteří studovali v saské Mittweidě. Ti založili lyžařskou tradici Božího Daru. V roce 1901 zde vznikl lyžařský klub Austria, první svého druhu v Krušných horách. Hlavním výletním cílem a atrakcí celé oblasti byl již od počátku 19.století nejvyšší vrcholek Krušnohoří Klínovec. Jeho návštěvnost se výrazně zvýšila po vybudování rozhledny roku 1884. Z české i německé strany sem zajíždělo stále více turistů. Na Klínovec jezdili na výlety i lázeňští hosté z Karlových Varů. Vybudování klínovecké rozhledny jáchymovským Krušnohorským spolkem stálo

u zrodu tradice zdejšího turistického ruchu. V souvislosti s rozvojem zimní a letní turistiky byly na Božím Daru postupně zřizovány nové restaurace a hotely. K nejoblíbenějším patřily před rokem 1945 restaurace a hotely Zelený dům, Hieke, tzv. Naturfreundehaus, Zur Höhenluft, Opperl, Wunderblume aj. Návštěvnost Božího Daru se také zvýšila po založení radioaktivních lázní v Jáchymově roku 1906. Velké zásluhy na propagaci Božího Daru jakožto turistického střediska měly Spolek pro cizinecký ruch na Božím Daru a v oblasti Klínovce /Fremdenverkehrsverein für Gottesgab und das Keilberggebiet), založený roku 1930 a Hornokrušnohorský spolek zimních sportů (Obererzgebirger Wintersportverein). Důležitou základnou zimního sportu se v roce 1922 stal sjezdový a skokanský areál na Klínovci. Oživení cestovního ruchu přineslo kolem roku 1930 zřízení pravidelných autobusových linek mezi Božím Darem, Jáchymovem a Karlovými Vary. Rozvoj sportovního cestovního ruchu v novější podobě podpořilo otevření hraničního přechodu do bývalé NDR roku 1971 a zejména pak úplné otevření hranic po roce 1989. Po roce 1990 došlo v okolí Božího Daru k rozsáhlé technické modernizaci lyžařských terénů a jejich zařízení, byly vybudovány cyklostezky a v roce 2000 moderní informační centrum s vlastivědným muzeem.

Návštěvníci Božího Daru se v dotazníkovém šetření vyjádřili k rozvoji sportovního vyžití v jednotlivých oblastech od roku 1990. Jako hodnocené oblasti byly vymezeny – běžecké trasy pro běh na lyžích, areály pro sjezdové lyžování, pěší turistické trasy a cyklotrasy.

Tabulka 2: Hodnocení aktivit města zaměřených na rozvoj sportovního vyžití návštěvníků

Hodnocení změn v počtu tras v oblastech:	Varianty odpovědí				Celkem
	Značné zvýšení	Mírné zvýšení	Nedošlo ke změnám	nevím	
Běžecké trasy	60 %	21 %	2 %	17 %	100 %
Sjezdové lyžování	29 %	29 %	31 %	11 %	100 %
Pěší turistické trasy	29 %	52 %	2 %	17 %	100 %
Cyklotrasy	52 %	23 %	2 %	23 %	100 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Respondenti zaznamenali na Božím Daru největší zvýšení počtu zřizovaných tras pro běh na lyžích a cyklotras. Mírný nárůst je pozorován u tras pro pěší turistiku, nejmenší nárůst je zaznamenán u sjezdovek.

Zimní sezóna

Boží Dar je vyhledávaný především jako středisko zimních sportů. Významná je především horská turistika, sjezdové a běžecké lyžování a snowboarding a snowkiting². Lyžařské terény jsou mírně až středně náročné. V sousedství města se nacházejí tři lyžařské areály:

Obrázek 2: Božidarské skiareály

Ski areál Boží Dar - Neklid je hlavním lyžařským terénem Božího Daru již přes 70 let. Leží na úbočí Klínovce, zahrnuje několik sjezdových drah, vleky a parkoviště. Součástí areálu je i snowpark a sjezdovka za hotelem Praha, která je dosažitelná přímo z ubytovacích zařízení. Je zde šest vleků a pět sjezdovek, z nichž nejdelší měří 1 200 metrů. Atraktivitě tohoto areálu přispívá bohatě vybavený snowpark s řadou překážek. Na základě vlastního pozorování je možné považovat technické vybavení ski areálu za zastaralé. V roce 2009 zde byla postavena starší trojsedačková lanovka, která výrazně omezila dlouhé fronty u vleků. Bufet Rumburak v horní části skiareálu také neodpovídá požadavkům dnešních návštěvníků. Vlastním pozorováním však bylo zjištěno, že mladá generace si na tomto bufetu cení, že zde o zimních víkendech probíhají živé koncerty kapel z celé ČR a návštěvnost tohoto zařízení je vysoká. O zvyšujícím se počtu

² Zimní sport, kdy za použití tažného lana se jezdec uvádí do pohybu po sněhové pláni na lyžích či snowboardu.

návštěvníků tohoto areálu vypovídají zvyšující se tržby z provozu vleků za poslední tři zimní sezóny:

Tabulka 3: Tržby z vleků ve skiareálu Boží Dar - Neklid

Zimní sezona	2006 -7	2007 - 8	2008 - 9
tržby v tis. Kč	9978	10777	16107

Zdroj: Rozbory hospodaření Služby Boží Dar s.r.o.

Ski areál NOVAKO se nachází v centru města a je určen hlavně pro začátečníky, rodiny s dětmi a seniory. Nachází se v centru obce. Součástí je dětský vlek, a lyžařská školička pro nejmenší. V tomto areálu je možno si vyzkoušet jízdu na nafukovacích duších tzv. snowtubing. Služby nabízí výborně vybavená půjčovna a servis lyží a snowboardů, dětské lyžařské hřiště, občerstvení a prodej doplňků lyžařského oblečení (čepice, rukavice, brýle, helmy). Celý areál je uměle zasněžován a denně strojově upravován.

Obrázek 3: Lyžařský areál na Klínovci

Ski areál Klínovec je největší lyžařské středisko Krušných hor. Leží v blízkosti Božího Daru. Lyžařské tratě všech druhů obtížností jsou pravidelně upravovány. Středisko nabízí sněhovou garanci vybudovaným systémem umělého zasněžování, který pokrývá všechny sjezdové tratě: celkem 6 km uměle zasněžovaných svahů o rozloze 14 hektarů. V areálu je k dispozici 5 km dlouhá upravovaná běžecká trať, dále U-rampa, snowpark a snowtubing. Ve středisku se nachází mimo jiné lyžařský miniareál vhodný především pro lyžařské začátečníky a rodiny s malými dětmi. Dalšími službami jsou

2 lyžařské školy, 2 půjčovny lyžařského vybavení, 2 ski servisy, 8 bufetů, restaurace, velká nabídka ubytování a 4 veřejná parkoviště s kapacitou 500 aut. Kapacita bufetů však ve špičce o víkendech nestačí. Také technické vybavení není zcela uspokojivé, v celém areálu je pouze jedna sedačková lanovka, ostatní jsou kotvy a pomy. Ceny permanentek jsou srovnatelné s obdobnými areály v republice.

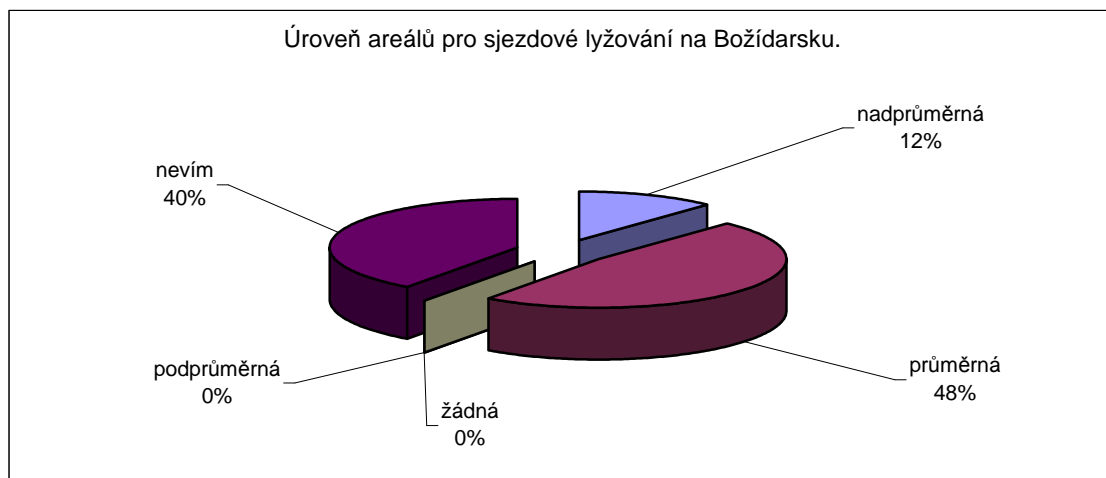
Tabulka 4: Ceny permanentek v lyžařských areálech ČR v zimní sezóně 2009/ 2010

Skiareál	Jednodenní jízdné v Kč	Šestidenní jízdné v Kč
Krušné hory – Klínovec	530,-	2 490,-
Šumava – Zadov	470,-	2 150,-
Šumava – Špičák	490,-	2 220,-
Krkonoše - Harrachov	590,-	3 070,-
Krkonoše – Černá Hora	590,-	2 900,-
Jizerské hory – Ještěd	500,-	2 490,-

Zdroj: www.holidayinfo.cz, leden 2010

Dopravní obslužnost mezi lyžařskými areály Božího Daru a Klínovce zajišťuje skibus, ten má však malou kapacitu. V blízkosti Božího Daru na německé straně hranice je možné využít lyžařský areál Fichtelberg nabízející zhruba 18 km sjezdovek různé obtížnosti. Jeho dopravní propojení s lyžařskými areály na české straně hranice však chybí.

Graf 6.: Hodnocení sportovního vyžití z hlediska sjezdového lyžování na Božím Daru.

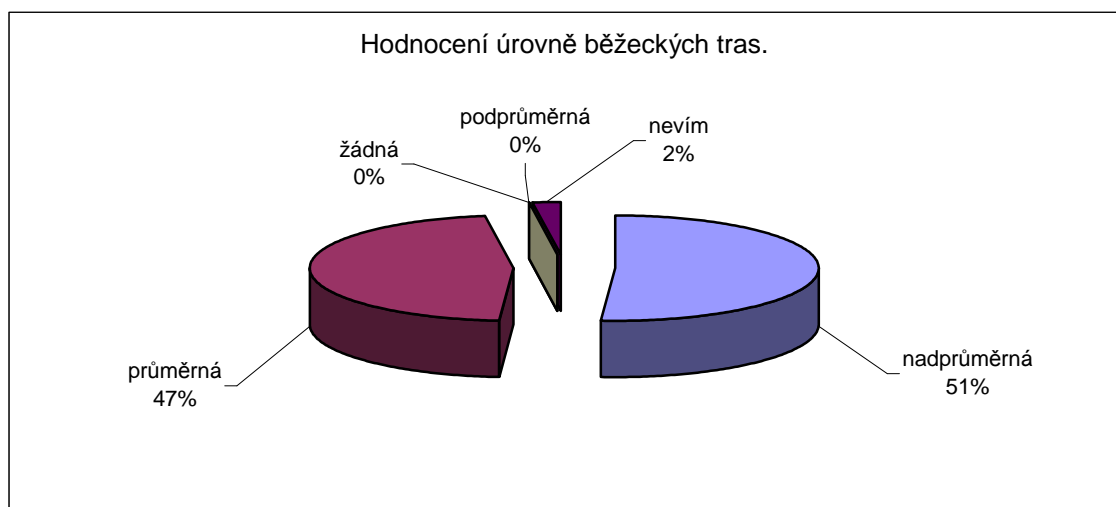
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2009

Výsledky dotazníkové šetření zachycené v grafu č. 6 ukazují, že návštěvníci zabývající se lyžováním hodnotí možnosti sjezdového lyžování v regionu jako průměrné. Na tuto skutečnost má vliv neuspořádanost vlastnictví jednotlivých sjezdovek, skiareály nejsou jednotně provozovány. Ve vlastnictví města Boží Dar je pouze areál za hotelem Praha, ostatní sjezdovky mají jiné vlastníky. Společně dvěma vlastníky je provozován pouze skiareál Boží Dar – Neklid.

Jak vyplynulo z výsledků dotazníkového šetření zachycených v tabulce č. 2, největší rozvoj zaznamenaly aktivity města v oblasti zřizování a údržby zimních běžeckých tras. Návštěvníci hodnotí jejich úroveň převážně jako nadprůměrnou (51 % respondentů) a jako průměrnou (47 % respondentů). Z těchto odpovědí vyplývá, že běžecké lyžování je v tomto regionu na vysoké úrovni.

Graf 7: Hodnocení sportovního vyžití v oblasti běžeckého lyžování na Božím Daru.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V dotazníkovém šetření 72 % ubytovaných hostů na Božím Daru v zimní sezóně uvedlo zaměření jejich pobytu na běžecké lyžování. Tato skutečnost odráží největší přednost tohoto regionu v zimní sezóně, kterou jsou dobré podmínky pro provozování běhu na lyžích. V dotazníku návštěvníci uváděli jako přednost regionu velké množství běžeckých tras. Tratě považují za dobře upravené a vysoce kvalitní. Informační materiály regionu obsahují údaje o běžeckých tratích. Tyto vedou po náhorní planině v ozdravené přírodě a jsou jedny z nejkvalitnějších v České republice nejen svým profilem, ale především přírodními scenériemi, kterými jsou vedeny. Stopy se upravují

sněžnou rolbou v celkové délce přesahující 70 km. Jsou vybudovány a barevně označeny čtyři běžecké okruhy v délkách 2, 7, 10 a 20 km. Pro bruslařskou techniku je speciálně upravován 7 km okruh. Na ostatních okruzích jsou připravovány stopy sloužící pouze pro klasický způsob běhu. Celou oblast západních Krušných hor protínají dvě lyžařské magistrály - Krušnohorská magistrála a Ski magistrála. Obě magistrály se na území České republiky z velké části překrývají, jsou spojeny Ski magistrálou a s obdobnými okruhy vybudovanými německým Oberwiesenthalem pod Fichtelbergem. Část těchto okruhů je vedena přímo po státní hranici. Toto přeshraniční propojení běžeckých tras je velkým pozitivem vysoce zvyšující atraktivitu regionu. Toto spojení společně s využitím sjezdovek lyžařských středisek Kurort Oberwiesenthal a Fichtelberg v Německu vytváří pro lyžaře „lyžařský ráj“.

V rozhovorech se představitelé města vyjádřili o nedostatku finančních prostředků na provoz a údržbu běžeckých tratí. Užívání těchto tratí není nijak zpoplatněno, město samotné nemá dostatek finančních prostředků a dotace od krajského úřadu jsou pro udržení vysokého standardu nedostačující. Hrozí tak, že nebude možné udržovat běžecké tratě, které patří k nejlepším v republice, stále v dobrém stavu a návštěvnost Božídarska by tak mohla klesnout. Za účelem získání finančních prostředků pro údržbu běžeckých tras zvolilo město Boží Dar způsob marketingového působení na návštěvníky formou upoutávek v médiích, vyvěšování plakátů v penzionech, hotelech a v Infocentrech propagující možnost zakoupení plaket, představující formu dobrovolného příspěvku, nad nimiž převzal záštitu reprezentant České republiky v běhu na lyžích, trvale žijící na Božím Daru – Lukáš Bauer. Božídarská radnice nechala vyrobit tyto speciální plakety, jejichž nákupem může kdokoli pomoci s údržbou tamních běžeckých tratí. Lidé mohou přispět buď týdenní plaketou za 100 korun, nebo plaketou za 500 korun, která je navíc Lukášem Bauerem podepsaná. Osobnost úspěšného sportovce Lukáše Bauera představuje pro cestovní ruch na Božím Daru velkou příležitost v propagaci regionu.

Tabulka 5: Zimní běžecké tratě v okolí Božího Daru a Klínovce

Běžecká trať	Délka (km)
Boží Dar - Pernink (- Jelení - Nové Hamry)	15
Za Špičákem - Hubertky - směr Fichtelberg (D)	6
Okruh: Boží Dar - okolo Špičáku - Boží Dar	10
Špičácký okruh pro skating	6
Okruh Karlův běh	20
Okruh Božím Darem	4
Okruh okolo Mysliven	7
Boží Dar - Plešivec	11
Boží Dar - Hubertky - směr Tellerhäuser (D)	4
Boží Dar - hranice - směr Fichtelberg (D)	2
Boží Dar - hranice - směr Breitenbrunn (D)	6
Okruhy Jahodovka	1-7
Boží Dar - Klínovec	5

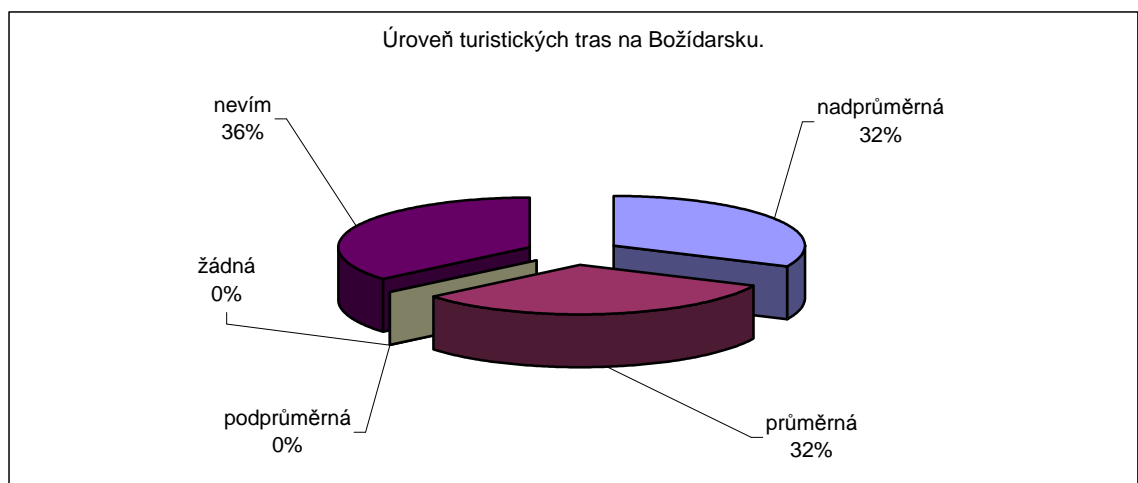
Zdroj: www.bozidar.cz

Letní sezóna

V letním období turisté vyhledávají tento region hlavně za účelem provozování cykloturistiky, jízdy na horských kolech v horském terénu, pěší turistiky Nordic Walkingu. Ve městě je k dispozici antukový tenisový kurt, bazén v hotelu Praha a nově se buduje JET Golf areál. V blízkosti obce se nachází 5 přeshraničních stezek do sousedního Německa. V posledních letech realizuje obec Boží Dar dlouhodobý postupný projekt oprav a rekonstrukcí lesních cest vedoucích podél česko-německé hranice s návazností na hraniční turistické přechody. Došlo tak k propojení lesních cest na obou stranách hranice. Tyto cesty jsou využity pro pěší turistiku, cykloturistiku a v zimním období jako běžecké trasy. Rozvoj této hřebenové turistiky umožní návštěvníkům poznávat Krušné hory jako celistvý horský celek se všemi přírodními krásami na obou stranách hranice s nezanedbatelným vlivem na prosperitu místních podnikatelů.

Pro **pěší turistiku** má tato horská oblast výborné klimatické i přírodní podmínky. Z dotazníkového šetření vyplývá, že v regionu došlo ke značnému zvýšení turistických tras. Na tomto výsledku se podílí hlavně trasy po naučných stezkách na Starý hraniční kámen, do Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště, po nově vybudované Ježíškově cestě, podél nově zrekonstruovaného Blatenského vodního příkopu a propojení turistických tras se stezkami na saské straně hranice.

Graf 8: Hodnocení turistických tras v okolí Božího Daru

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Jak vyplývá ze závěrů z dotazníkového šetření, turisté turistické trasy na Božídarsku jsou na vysoké úrovni.

Starý hraniční kámen - je trojboký hraniční kámen s historickým znakem, který pochází z doby vlády Marie Terezie. Je umístěn na rozhraní tří zemí - Čech, Saska a území rodu Schwarzenbergů. Vedle něj stojí dnešní hraniční kámen Česká republika - Německo.

Božídarské rašeliniště - jedná se o nejvýše položenou národní přírodní rezervaci Krušných hor, která se nachází poblíž města Boží Dar. Jejím územím prochází stejnojmenná naučná přírodní stezka o délce 3,2 km a Blatenský vodní příkop. Rašeliniště vzniklo v místech vývěrů vody, kde začala v období postglaciálu vznikat jezírka a močály. Rašeliništi dominuje Božídarský Špičák, který je se svými 1115 metry nejvyšší čedičovou kupou ve střední Evropě. Botanickou zajímavostí rašeliniště je bříza zakrslá: tento velice starý druh v naší květeně je pozůstatkem z poslední doby ledové. Okružní naučná stezka, která zde byla vybudována, má 12 zastávek, kde je možné si přečíst stručné informace o fauně a flóře v rašeliništním ekosystému. V současné době

je naučná stezka ve špatném stavu, dřevěné chodníky se vlivem času a působení vlhkosti rozpadly. K rozvoji turistického ruchu v letním období přispěje již započatá rekonstrukce této naučné stezky, která vyžaduje vybudování nových chodníků z odolného dřeva, přístupných i pro výletníky s kočárky nebo vozíčkáře. Po rekonstrukci tak bude přístupná většímu okruhu turistů.

Blatenský vodní příkop - byl vybudován v 16. století pro zásobování báňských a hutních provozů v Horní Blatné. Vlně se po vrcholcích Krušných hor v nadmořské výšce 945 - 975 m od rašelinišť u Božího Daru, přes Rýžovnu, Bludnou a po severní straně Blatenského vrchu se stáčí na Horní Blatnou. Blatenský příkop byl na počátku 90. let 20. století téměř zničen, koryto bylo zaneseno, na mnoha místech byly porušeny ochranné hrázky a zničeny betonové konstrukce. Obnova příkopu proběhla v letech 1996 - 2001. Stezka prohlídky je dlouhá necelých 12 km a je možno na ní spatřit celou řadu obnovených technických objektů: např. napouštěcí objekt z potoka od Božího Daru, zděné odlehčovací přepady v místech křížení s vodními toky pro regulaci množství vody v příkopu, dřevěný akvadukt, lapače písku a další objekty.

Ježíškova cesta – byla vybudována za účelem nabídky aktivit pro rodiny s dětmi. Boží Dar se začal prezentovat jako domovské město Ježíška. Postavičky Ježíška se svými pomocníky provází děti s rodiči Božím Darem a Ježíškovou cestou, kterou Boží Dar připravil za pomoci grantu EU a Karlovarského kraje. Ježíškova cesta je pro všechny malé i velké příznivce pohádek a českých tradic. Na obou cestách je celkem 13 přístřešků a u nich atrakce pro děti – skluzavky, kladiny, lanovky, kolotoče, houpačky. Pro děti je cesta zábavou a hrou a pro všechny potěšením, protože v Božím Daru je Ježíšek dětem nablízku po celý rok. V přístřešcích, vyzdobených pohádkovými postavičkami, se děti seznamují s životem našich předků, s významnými tradičními slavnostmi, kterými si lidé v minulých staletích osvěžovali život, seznamují se zde s Ježíškovými přáteli, s celým jeho světem. Na děti v nich čekají úkoly, po jejichž splnění obdrží v Informačním centru ve Vlastivědném muzeu nebo ve Skiareálu Novako Ježíškův pas o zdárném absolvování Ježíškovy cesty i malé dárečky za splnění úkolů. Trasu je možné procházet také v zimě, kdy je upravována stopami pro běžkaře.

V oblasti **agroturistiky** nabízí Boží Dar návštěvu horské salaše na Rýžovně. Rekonstrukce původního objektu byla financována z fondů EU. Objekt byl opraven na ubytovací a stravovací objekt venkovského turistického typu, včetně využití pro výrobu sýrů, kterou financoval partner projektu, následný provozovatel a výrobce sýrů Horský statek Abertamy s.r.o.- místní zemědělec, jehož stáda krav a ovcí je možné vidět na horských pastvinách. Objekt se nachází na křižovatce turistických, lyžařských, cyklistických a naučných tras a stezek v regionu – v k.ú. Ryžovna, obec Boží Dar. Objekt vlastní město Boží Dar a pronajímá jej soukromým podnikatelům, došlo tak k prohloubení spolupráce veřejného a soukromého sektoru: rozšíření stravovacích a ubytovacích kapacit venkovského turistického typu, realizace individuálního přístupu ke klientům a k životnímu prostředí, umožnění nabídky jídel se zaměřením na krajové speciality z místních zdrojů, výroba a prodej sýrů, navázání úzké spolupráce s producentem zajímavých potravinářských výrobků z místních zdrojů. Vybudování této horské salaše se ukázalo jako dobrý krok k posílení turistického ruchu. Salaš se stala atraktivním cílem lyžařů, cyklistů i pěších turistů, nabízející stravování s místními specialitami vyrobenými z vlastních produktů – s kozími a ovčími sýry, brynzou a také možnost nákupu těchto čerstvých produktů.

Cykloturistiku lze provozovat na cca 400 km cykloturistických okruzích různé délky a náročnosti propojených do sousedního Německa přes turistické hraniční přechody. Cykloturistiku provozuje v letní sezóně nejvíce návštěvníků. 20 % respondentů se v dotazníkovém šetření vyjádřilo, že v létě navštěvují Boží Dar právě kvůli cykloturistice. Karlovy Vary a okolní blízká města spojují v letní sezóně speciální cyklobusy. Z rozhovorů s provozovateli místních ubytovacích zařízení vyplynulo, že převážná většina ubytovaných hostů v letní sezóně jsou vyznavači cykloturistiky, kteří si zdejší podmínky velice chválí.

Z výsledků dotazníkového šetření zachycených v tabulce č. 2 vyplývá, že návštěvníci zaznamenali v regionu vysoký nárůst cyklotras. K tomuto stavu přispělo propojení tras vybudovaných na obou stranách hranice, vybudování velkého počtu odpočívadel, turistického značení a ozdravení přírody.

Tabulka 6: Cyklistické trasy v okolí Božího Daru a Klínovce

Cykloturistická trasa	Délka (km)
Klínovecké opojení, trasa 1: Klínovec - sjezd pod lanovkou - dolní stanice lanovky - parkoviště	2,5
Klínovecké opojení, trasa 2: Klínovec - Pašerácká cesta - parkoviště	4
Klínovecké opojení, trasa 3 Cross-country: Klínovec - Boží Dar – Jahodová louka - parkoviště	6
Klínovecké opojení, trasa 4 trekking: Klínovec - Pašerácká stezka - Suchá - Dolní Žďár	15
KČT č. 2005: Klínovecký okruh	24
KČT č. 2006: Popovský okruh	31,5
KČT č. 2007: Centrální - Plešivecký okruh	33
KČT č. 2008: Hraniční okruh	38
Boží Dar - Rýžovna - Blatenský Vrch a zpět	22
Boží Dar - Rýžovna - Blatenský Vrch - Horní Blatná - Hřebečná – Rýžovna - Boží Dar	30
Boží Dar - Myslivny - Zlatý Kopec - Český Mlýn - Holubí skalky - Červená liška - Potůčky - Rýžovna - Boží Dar	38
Boží Dar - Rýžovna - Horní Blatná - Přebuz - Vysoká Pec - Nejdek - Pernink - Hřebečná - Rýžovna - Boží Dar	65
Boží Dar - sedlo Klínovce - klínovecké sjezdovky - Pašerácká stezka - Boží Dar	18

Zdroj: www.holidayinfo.cz, prosinec 2009

Kulturně – poznávací cestovní ruch

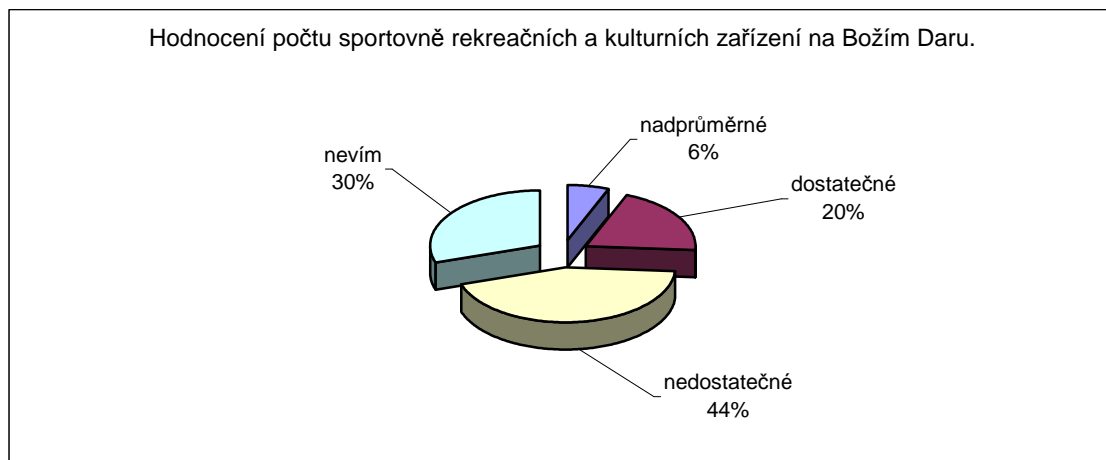
Kulturně poznávací cestovní ruch dle dotazníkového šetření preferuje nejmenší část návštěvníků (9 % respondentů). Je spíše spojován s pěší turistikou, při které jsou kulturní památky cílem výletů. Na území města Boží Dar a okolí se nacházejí 3 památkově chráněné objekty. Přímo ve městě Boží Dar se jedná o kostel sv. Anny a sochu sv. Jana Nepomuckého. Kostel byl komplexně rekonstruován a je v dobrém stavu včetně vnitřního zařízení. Nespornou urbanistickou hodnotou je i historicky původní urbanistická stopa, která se dochovala téměř v plném rozsahu včetně většiny objektů a bude v rámci plánované dostavby podpořena a vhodně doplněna.

Horský hotel Klínovec – nachází se na nejvyšší hoře Krušných hor na Klínovci. Komplex budov je kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Kamenná rozhledna, která patří k nejstarším na území ČR, je zároveň i technickou památkou. Klínovec s hotelem, rozhlednou a telekomunikační věží je dominantou a charakteristickým poznávacím znakem západní části Krušných hor. Horský hotel a rozhledna pocházejí z konce 19. století. Vyhlídková věž-rozhledna byla dokončena a předána do užívání v srpnu 1884, v průběhu let 1893 - 1927 bylo k vyhlídkové věži postupně přistavováno několik objektů vzájemně propojovaných: hotel a restaurace včetně příslušných obslužných provozů (sklady, kuchyně atd.). Ve 2. polovině 20. století přibyla v areálu telekomunikační věž, která byla postavena v těsném sousedství hotelového komplexu. Na začátku 2. světové války byl hotel zabrán pro vojenské účely, po válce v roce 1945 byl konfiskován a v letech 1951-1960 znovu zabrán armádou, tentokrát pro rekreační využití. Po opětovném zpřístupnění jáchymovské oblasti pro veřejnost zde obnovil hotelový provoz podnik Restaurace a jídelny Karlovy Vary. Po roce 1990 přešel celý hotelový areál do vlastnictví města Jáchymov. V průběhu let 1991 - 2003 došlo několikrát ke změně vlastníků, po celou dobu však nebyly objekty udržovány ani opravovány a postupně chátraly.

V současnosti je vlastníkem celého komplexu budov na Klínovci společnost Služby Boží Dar s.r.o., jejíž 100% vlastníkem je Město Boží Dar. Komplex čeká rekonstrukce, jejíž náklady se předběžně odhadují na 250 mil. Kč. Město Boží Dar pro záchranu této chráněné památky založilo Nadační fond Klínovec pro všechny zájemce, kteří budou chtít přispět na obnovu komplexu.

Důležitou úlohu v cestovním ruchu v zimní i letní sezóně zastává **doprovodná infrastruktura**, kterou jsou sportovně rekreační a kulturní zařízení. Jak vyplývá z grafu č. 9, návštěvníci Božídarska považují množství sportovně rekreačních a kulturních zařízení za nedostatečné. Chybějící sportovně rekreační a kulturní zařízení je také nejčastěji uváděno respondenty jako chybějící oblast služeb cestovního ruchu v regionu.

Graf 9: Hodnocení sportovně rekreačních a kulturních zařízení na Božím Daru

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

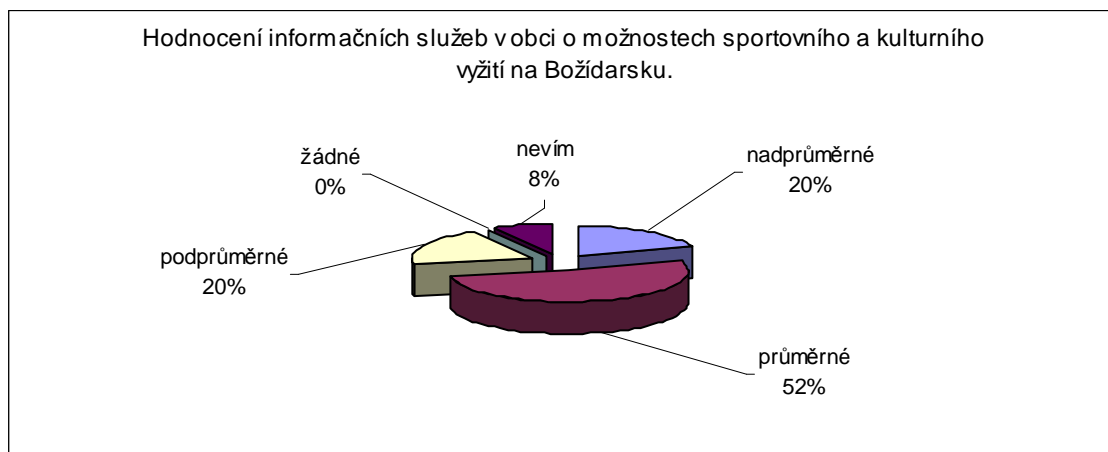
Sportovně rekreační zařízení na vysoké úrovni jsou vybudována v příhraničních obcích na německé straně. Jejich dopravní vzdálenost je 5 – 10 km a návštěvníci mají možnost tato zařízení využívat. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, návštěvníci Božího Daru mají o těchto zařízeních informace, 40 % z nich tato zařízení při dlouhodobém pobytu využívá, 56 % nikoli. Nízké využití těchto zařízení je způsobeno špatnou dopravní obslužností mezi těmito obcemi. Nedostatečné dopravní propojení mezi obcemi je návštěvníky v dotazníku často zmiňovaným nedostatkem regionu.

Informační služby pro návštěvníky destinace jsou zajišťovány městem Boží Dar jako orgánem veřejného sektoru. Město zveřejňuje informace na úřední desce. K dispozici je oficiální internetová stránka města: www.bozi-dar.cz. Ve městě byly v roce 2001 provedeny rozvody kabelové televize, které díky tzv. „zpětnému chodu“ slouží i pro vysokorychlostní internet, jehož zavedení do obce bylo podpořeno grantem od Evropské unie. Novinkou pro turisty jsou veřejné internetové terminály umístěné ve vestibulu nové autobusové zastávky v prostoru Infocentra. Další informace jsou poskytovány formou elektronického panelu umístěného při vjezdu do obce a na území města jsou rozmístěny informační tabule.

Pro návštěvníky města je k dispozici Infocentrum, které má i vlastní internetovou stránku www.bozidar.cz. Služby informačního centra na Božím Daru byly návštěvníky hodnoceny jako průměrné - 60 % respondentů, 34 % respondentů je hodnotilo jako nadprůměrné.

Webcam - Město Boží Dar má uzavřenou smlouvu se společností Sitour s.r.o., která provozuje informační servis o turistických střediscích na území České republiky formou denního živého vysílání na ČT 2. Aktuální informace z vybraných regionů jsou uváděny také na teletextu ČT 1 a ČT 2. V provozu je rovněž webová kamera na portálu www.holidayinfo.cz.

Graf 10: Hodnocení informačních služeb na Božím Daru

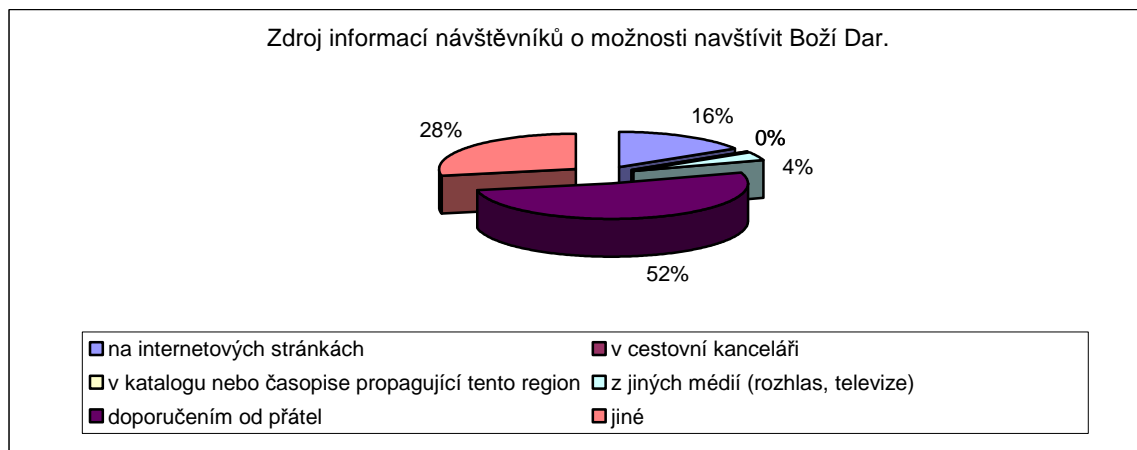

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že informační služby ve městě jsou hodnoceny převážně kladně

Propagace regionu je podstatnou součástí marketingu destinace. Z dotazníkového šetření v souvislosti s prvotní informací o možnosti návštěvy Božího Daru vyplynulo, že informace o destinaci jsou poskytovány převážně ústním podáním (52 % respondentů získalo tyto informace doporučením od přátel).

Graf 11: Hodnocení propagace božídarského regionu

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

4.4 Vliv cestovního ruchu na ekonomický a regionální rozvoj Božího Daru.

4.4.1 Majetek města – materiálně technická základna cestovního ruchu a zdroj příjmů města

Vlastnictví majetku je základním předpokladem rozvoje cestovního ruchu a regionálního rozvoje. Město Boží Dar dostalo zpět majetek ze zákona (z.č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů), a to z vlastnictví ČR část tzv. historického majetku - lesní pozemky, zemědělskou půdu, stavební pozemky a jiné nezastavěné pozemky a stavby a pozemky převedené do vlastnictví města na základě tzv. původního práva hospodaření. Tento majetek byl značně zdevastován, lesy byly postiženy imisemi. Bylo nutné obnovit plochy lesů, provést jejich ozdravění a obecní nemovitosti opravit tak, aby byli schopné uspokojit požadavky účastníků cestovního ruchu.

Boží Dar pro naplnění své rozvojové strategie co nejefektivněji využívá svůj majetek a používá jej jako zdroj chybějících finančních prostředků. Na obecních pozemcích buduje nebo má v plánu dle zpracovaných projektů vybudovat centra k rekreačnímu využití, které celoročně přilákají turisty.

Ke zlepšení finanční situace města a rozvoje cestovního ruchu bylo z městských prostředků vybudováno centrální kryté tržiště. Tím se zabránilo neuspořádanému stánkovému prodeji hlavně vietnamských obchodníků, byly získány finanční prostředky z poplatků z prodejních míst a přilákání turistů.

V roce 2000 byla postavena na obecním pozemku v blízkosti hraničního přechodu se Spolkovou republikou Německo obecní čerpací stanice paliv a maziv. Jednalo se o investiční akci města financovanou formou úvěru, který byl dle vyjádření starosty obce bezproblémově splácen z jejích následných příjmů. Zastupitelstvo města tak reagovalo na stav ekonomiky sousedního Německa, když správně předpokládalo vysoký zájem o levnější pohonné hmoty ze strany německých turistů. Tento záměr se potvrdil jako správný, neboť čerpací stanice vykazuje vysoké tržby, z nichž 90% pokrývají němečtí občané. Město Boží Dar pronajalo tuto čerpací stanici nově založené společnosti Služby Boží Dar s.r.o. a inkasuje pravidelně nájemné.

Dále město vybuďovalo novou budovu autobusové zastávky, v jejímž interiéru je umístěno informační centrum, zrekonstruovalo vlastní penzion Arnika, zrekonstruovalo budovu Infocentra, kde je umístěno vlastivědné muzeum, zmodernizovalo lyžařské vleky atd. Majetek města tak napomáhá uspokojení potřeb obyvatelstva po službách cestovního ruchu a zlepšuje nabídku v oblasti cestovního ruchu. Tento obecní majetek je předmětem pronájmu společnosti Služby Boží Dar s.r.o. a zdrojem stálých zisků pro město.

Cestovní ruch v regionu podpořilo vybudování horské salaše na Rýžovně. Objekt vlastní město Boží Dar. Za pomoci získaných dotačních prostředků z fondů EU byl starý objekt zrekonstruován a pronajat soukromému zemědělci. Tato spolupráce veřejného a soukromého sektoru se projevila jako efektivní, neboť soukromý podnikatel by nemohl dosáhnout na dotační prostředky z EU potřebné k rekonstrukci objektu a naopak, město Boží Dar má pravidelný příjem z pronájmu tohoto objektu a byla posílena turistická atraktivita regionu.

Tabulka 7: Příjmy města z pronájmu obecního majetku a poplatků z něho plynoucích (v tis. Kč)

Položky	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pronájem nebytových prostor	12 378	15 189	18 356	17 031	14 517	9 291	7 467
Poplatek z veřejného prostranství a ubytovací kapacity	14 541	12 475	8 606	5 096	4 660	3 786	2 554
Celkem	26 919	27 664	26 962	16 146	19 177	13 077	10 021

Zdroj: Výroční zprávy společnosti Služby Boží Dar s.r.o.

Vlastnictví majetku je důležitým faktorem v rozvoji cestovního ruchu a také v místním rozvoji města. Zisky, které přináší Božímu Daru hospodaření s městským majetkem, jsou využity k zabezpečení doprovodných služeb cestovního ruchu, na rekonstrukce obecního majetku a na spolufinancování dotačních titulů zaměřených na rozvoj cestovního ruchu dotovaných ze strukturálních fondů Evropské unie.

4.4.2 Podnikání města – zdroj příjmů pro zabezpečení služeb cestovního ruchu

Město Boží Dar v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) založilo 11.07.2000 obchodní společnost **Služby Boží Dar s.r.o.**, IČ: 252 46 852, ve

kteří má 100% obchodní podíl. Tato společnost kromě výtěžné činnosti zajišťuje veškerou starost o městský majetek, pořádek ve městě i obecně prospěšné služby. Zaměstnává průměrně 50 lidí – v počtu zaměstnanců je výrazný sezónní výkyv, v zimním období jsou lidé zaměstnáváni také jako brigádníci.

Město do této společnosti nevloží žádné hmotný či nehmotný majetek, ale pouze ho této společnosti pronajímá k její ekonomické činnosti. Samospráva Božího Daru si tak zachovává kontrolu nad danou aktivitou, smlouvami má zaručeno, že majetek bude efektivně využíván pro rozvoj cestovního ruchu v regionu a budou tak zajištěny příjmy do rozpočtu města.

Tabulka 8: Ekonomické výsledky středisek společnosti Služby Boží Dar s.r.o.

Položka	2006	2007	2008	2009
čerpací stanice	6 951 460	16 005 365	1 608 516	1 671 138
vlek	671 827	818 098	767 301	711 085
parkoviště	320 497	382 679	416 994	348 136
hotel Praha	-569 793	-2 992 366	-1 915 374	-4 114 614
penzion Arnika	72 434	-87 675	-272 149	-240 149
Infocentrum	-1 131 991	-728 344	-1 008 151	-1 276 743

Zdroj: Rozbor hospodaření společnosti Služby Boží Dar s.r.o.

Z ekonomických výsledků hospodaření středisek společnosti vyplývá, že hlavním zdrojem příjmů této společnosti jsou tržby z prodeje pohonných hmot v obecní čerpací stanici paliv a maziv. Z těchto zisků je hrazen provoz dalších středisek zaměřených na cestovní ruch, které jsou ztrátové, jako např. provoz Infocentra, které je však pro propagaci regionu strategické. Majetkem společnosti byl od roku 2005 luxusní hotel Praha s bazénem a kongresovým sálem. V roce 2009 byl prodán, neboť město nebylo schopno zabezpečit jeho prosperitu. Podnikání města v hotelnictví tak starosta obce označil za neúspěšný projekt.

Z pronájmu městského majetku této společnosti (čerpací stanice PHM, Infocentrum, autobusová zastávka, Penzion Arnika, tenisový kurt, pozemek za hotelem Praha – pod vlekem) má město Boží Dar zaručeny pravidelné dlouhodobé příjmy. Město inkasuje od této společnosti poplatky z cestovního ruchu, tj. z užívání veřejného prostranství, lázeňských poplatků a ubytovací kapacity, které je tato obchodní společnost povinna ze své ekonomické činnosti odvádět do místního rozpočtu.

Tabulka 9: Příjmy města z pronájmu obecního majetku a poplatků z cestovního ruchu od společnosti Služby Boží Dar s.r.o. (v tis. Kč)

Položky	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pronájem nebytových prostor	10 844	10 807	10 868	11 183	11 741	3 946	2 989
Poplatek z veřejného prostranství a ubytovací kapacity	6 360	4 745	4 765	4 963	4 945	1 589	1 528
Celkem	17 204	15 552	15 633	16 146	16 686	5 535	4 517

Zdroj: Výroční zprávy společnosti Služby Boží Dar s.r.o.

U vývoje příjmů města z pronájmu nebytových prostor je patrný pokles od roku 2007. Od tohoto roku poklesly tržby z čerpací stanice, což mělo za následek snížení ceny za její pronájem. Důvodem tohoto stavu bylo otevření hraničního přechodu se sousední Spolkovou republikou Německo v sousedním městě Vejprty, kde došlo k otevření dvou nových čerpacích stanic pohonných hmot. V lednu 2008 byly otevřeny dvě nové čerpací stanice na hraničním přechodu v obci Potůčky. Následkem bylo odčerpání koupěschopné poptávky zákazníků.

Tabulka 10: Porovnání celkových příjmů města z pronájmu obecního majetku a poplatků s příjmy od společnosti Služby Boží Dar s.r.o. (v tis. Kč)

Položky	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Celkové příjmy města z pronájmu a poplatků	26 919	27 664	23 962	22 127	19 177	13 077	10 021
Příjmy z pronájmu a poplatků od Služeb Boží Dar s.r.o.	17 204	15 552	15 633	16 146	16 686	5 535	4 517
	64 %	56 %	65 %	73 %	87 %	42 %	45 %

Zdroj: Výroční zprávy společnosti Služby Boží Dar s.r.o. a rozbor hospodaření města

Porovnání celkových příjmů města Boží Dar, které plynou z veškerého městského majetku a příjmů od společnosti Služby Boží Dar s.r.o. deklaruje, že se příjmy od této vlastní obchodní společnosti města tvoří významný podíl na celkových příjmech města. Podnikání města v oblasti cestovního ruchu se jeví pro místní rozvoj i rozvoj cestovního ruchu jako efektivní.

Jak je popsáno ve výroční zprávě společnosti, tato společnost zabezpečuje doprovodné služby cestovního ruchu na Božím Daru. Jejím prostřednictvím jsou

občanům i návštěvníkům nabízeny informace pro orientaci v tomto regionu, jsou nabízeny cestovní služby pomocí provozovaného informačního systému v obci, neboť tato společnost provozuje informační středisko – Infocentrum, autobusovou zastávku na Božím Daru, ve které poskytuje informační služby a provozuje cestovní agenturu, směnárnu, tenisový kurt, zajišťuje úpravu cest, úklid sněhu, rekonstruuje hotel Klínovec, jež je majetkem společnosti, provozuje parkoviště pro návštěvníky lyžařského areálu na Klínovci, stará se o obecní zeleň (úklid parkovišť, sekání trávy, výsadba stromů, péče o obecní pozemky), provozuje Ski půjčovnu v areálu Klínovec a nad hotelem Praha, provozuje lyžařský vlek za hotelem Praha a odtahovou službu.

4.4.3 Finanční zdroje města

Město Boží Dar využívá k realizaci strategických záměrů základní finanční zdroje:

- rozpočet obce,
- rozpočet kraje,
- státní rozpočet,
- soukromé zdroje,
- finanční prostředky Evropské unie.

Místní veřejné rozpočty

Finanční hospodaření města Boží Dar se řídí jeho ročním rozpočtem. Z rozpočtu města se hradí především: závazky vyplývající pro město z plnění povinností uložených zákony, výdaje na vlastní činnost města v jeho samosprávné působnosti, závazky vyplývající pro město z jeho smluvních vztahů, výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro město, jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti města.

Státní rozpočet

Ze státního rozpočtu jsou nad rámec povinných výdajů poskytovány rovněž finanční prostředky na realizaci konkrétních projektových záměrů, a to nejčastěji formou dotací, grantů, příspěvků a dalších finančních nástrojů. Jednotlivá ministerstva

vyhlašují své programy a dotační tituly, ve kterých upřesňují podmínky pro poskytování podpor.

Finanční zdroje Evropské unie

Dotací z evropských fondů město Boží Dar využívá za účelem vybudování komplexní infrastruktury cestovního ruchu, která při zvýšení návštěvnosti regionu přináší finanční prostředky do rozpočtu města. Boží Dar předkládá žádosti o granty ze strukturálních fondů EU podporující rozvoj malých zaostalých regionů a cestovní ruch, a to vzhledem ke značným multiplikačním efektům (vlivům na další odvětví ekonomiky), které tyto aktivity přináší. Všechny projekty, už dříve realizované i projekty v současnosti realizované, vytvářejí pro místní obyvatelstvo podmínky hospodářského rozvoje (stabilizace zaměstnání) a současně rozvíjejí přeshraniční spolupráci pro nejrůznější hospodářské, sportovní a společenské aktivity, napomáhající zmírnit okrajový charakter příhraniční obce a pomáhají ekonomickému rozvoji města.

Výrazný vliv cestovního ruchu na ekonomiku regionu potvrzuje rozbor příjmů Božího Daru za posledních 7 let.

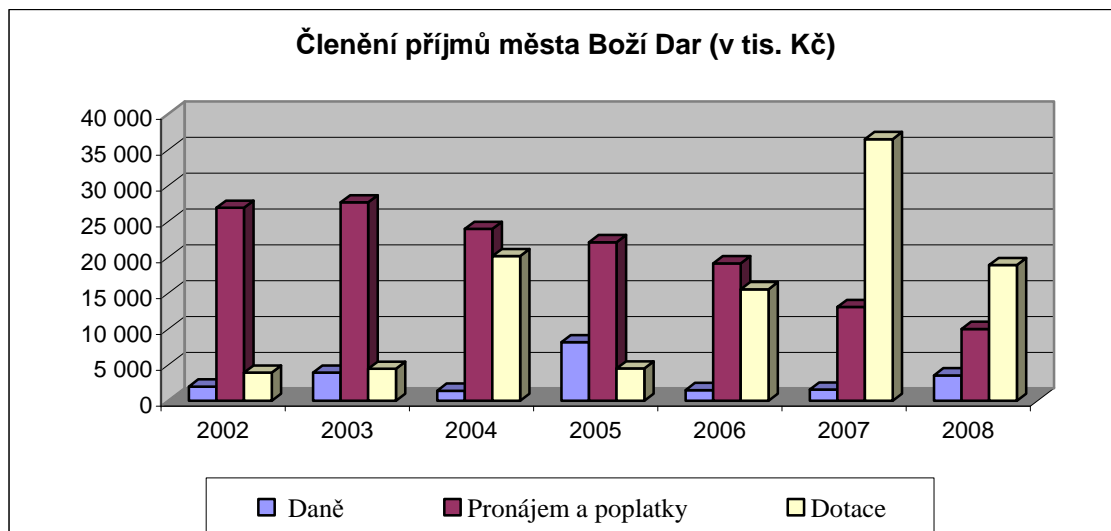
Tabulka 11: Základní informace o hospodářských výsledcích města za posledních 7 let (v tis.Kč)

<i>Rok</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
Příjem z daní	1 997	3 940	1 412	8 164	1 495	1 561	3 548
Příjem z poplatků	14 541	12 475	8 606	5 096	4 660	3 786	2 554
Příjmy z pronájmu majetku	12 378	15 189	18 356	17 031	14 517	9 291	7 467
Σ POPLATKY + PRONÁJEM	26 919	27 664	23 962	22 127	19 177	13 077	10 021
Příjem dotací KK a EU	3 923	4 483	20 188	4 526	15 560	36 497	18 921
Ostatní nedaňové a kapitálové příjmy	3 080	7 915	17 492	8 455	5 890	18 366	10 790
ÚHRN PŘÍJMŮ	35 919	44 002	63 054	43 272	42 122	69 501	43 280
VÝDAJE	30 498	34 209	50 897	54 920	73 018	37 691	46 975

Zdroj: rozbor hospodaření města Boží Dar

Graf 12: Příjmy města Boží Dar - porovnání daňových příjmů s příjmy plynoucími z cestovního ruchu

Zdroj: Rozborů hospodaření města, vlastní zpracování

Z tabulky č. 11 vycházející z údajů o hospodaření města Boží Dar vyplývá, že daňové příjmy tvoří za posledních 7 let průměrně 7 % z celkových příjmů. Pokud by se tak malé město, jako je Boží Dar, kde není žádný průmysl, kde nejsou usazeny žádné velké podniky, mělo spoléhat pouze na příjmy z daní přerozdělované dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), nemělo by šanci pokrýt své náklady. Proto město Boží Dar podniká se svým majetkem hlavně formou jeho pronájmu k využití v cestovním ruchu, což je zdrojem pravidelných a dlouhodobých příjmů. Strategické zaměření města na cestovní ruch přináší kromě příjmů z pronájmu majetku také příjem z místních poplatků majících vazbu na cestovní ruch - poplatků za rekreační pobyt, z poplatků z ubytovací kapacity a poplatků za užívání veřejného prostranství.

Tabulka 12: : Informace o příjmech z poplatků za posledních 6 let (v tis.Kč)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Poplatky za likvidaci kom.odpadu, ze psů, správní	123	129	94	105	112	115
Poplatky za rekreační pobyt, z ubytovací kapacity, užívání veřejného prostranství	12 352	8 477	5 002	4 555	3 674	2 439
Příjem z poplatků celkem	12 475	8 606	5 096	4 660	3 786	2 554

Zdroj: rozborů hospodaření města Boží Dar

Z tabulky č. 12 je patrné, že poplatky plynoucí z cestovního ruchu tvoří podstatnou část všech poplatkových příjmů (průměrně 98 %). Výkyvy jsou způsobeny obsazeností ubytovacích zařízení v závislosti na klimatických podmínkách. Poplatky za užívání veřejného prostranství mají vazbu právě na cestovní ruch, neboť jde o parkoviště na Božím Daru a na Klínovci, pozemky pod lyžařskými vleky a o prodejní plochy.

Celkový příjem z pronájmu a poplatků plynoucích z cestovního ruchu tvoří za posledních sedm let průměrně 45 % celkových příjmů města. Z grafu č. 12 je možné identifikovat od roku 2004 postupné snížení těchto příjmů, které je zapříčiněno hlavně snížením příjmů z pronájmu čerpací stanice pohonných hmot zapříčiněné snižujícími se tržbami.

Dotace z prostředků Karlovarské kraje a Evropského společenství jsou zaměřeny převážně na rozvoj cestovního ruchu a regionální rozvoj. Příjem finančních prostředků z těchto dotací činí významnou položku v příjmech města - za posledních sedm let činí průměrně 28 % celkových příjmů města.

Hodně projektů již bylo zrealizováno, jiné se připravují či jsou jako projekty připravené k předložení při výzvách k předkládání žádostí o čerpání dotací z evropských fondů, a to podle toho, jaké dotační tituly se vypisují. Každý projekt financovaný ze strukturálních fondů však vyžaduje finanční spoluúčast. Město Boží Dar na tuto spoluúčast čerpá prostředky z vlastní podnikatelské činnosti a z úvěrů. Na peněžní ústav, který tyto prostředky poskytuje, bylo vypsáno výběrové řízení, ze kterého byla vybrána Komerční banka. Tomuto finančnímu ústavu jsou na čerpání finančních prostředků předkládány kopie smluv na vybrané projekty, na které poskytne úvěr. Teprve po předložení závěrečné zprávy na projekt jsou ze strukturálních fondů uvolněny finanční prostředky.

V období před vstupem České republiky do Evropské unie využíval Boží Dar finanční nástroje, zejména program Phare - přeshraniční spolupráce (CBC), který byl zahájen v roce 1994 za účelem financování projektů společného zájmu kandidátských zemí a jejich sousedů - členských států EU. Projekty, které město Boží Dar předkládalo a realizovalo, směřovaly především do oblasti životního prostředí a turistiky. Po vstupu

do Evropské unie se České republice otevřela možnost čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů (SF) a z Kohezního fondu.

Program Phare

Program CBC Phare – Společný fond malých projektů umožňoval od r. 1996 do r. 2005 získávat podporu na projekty neinvestičního charakteru s prokazatelným přeshraničním efektem. Město Boží Dar v období r. 1997- r. 2005 připravilo a realizovalo celkem 12 projektů v hodnotě 865 765 €, které výrazně pomohly městu zejména v oblasti rozvoje cestovního ruchu

Jako investiční projekt byla realizována plynofikace města. Soupis a zhodnocení realizovaných projektů z programu Phare je přílohou č. 4 diplomové práce.

Společný regionální operační program – SROP

Společný regionální operační program (SROP) je souhrnným dokumentem, zahrnujícím rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti (celé území České republiky s výjimkou hl. města Prahy), které mohly být v období 2004 - 2006 podporovány ze strukturálních fondů Evropské unie v rámci Cíle 1 – *Podpora rozvoje zaostávajících regionů*. Město Boží Dar v období r. 2005 - 2008 připravilo a realizovalo 3 projekty, a to rekonstrukci objektu salaše na Rýžovně, která přispěla k rozvoji agroturistiky, vybudování Ježíškovy cesty, která výrazně pomohla městu v oblasti rozvoje cestovního ruchu a internetizaci města, která měla dopad na regionální rozvoj ale i na zlepšení služeb v cestovním ruchu.

Celkové skutečné náklady:	16 228 940
Z toho: dotace EU:	12 207 721
dotace Karlovarského kraje:	1 624 628
vlastní podíl města Boží Dar:	2 396 591

Soupis projektů a jejich zhodnocení je přílohou č. 5 diplomové práce

Program Iniciativy Společenství INTERREG IIIA

Od 1.5.2004 – po vstupu do EU, získala Česká republika přístup ke komplexnímu systému finanční pomoci, jejíž páteř tvoří strukturální fondy a pro příhraniční oblasti Iniciativa Společenství INTERREG IIIA. Vzhledem k příhraniční poloze Božího Daru a dlouhodobé spolupráci s německými příhraničními obcemi

a jejich organizacemi, bylo možno řadu projektů realizovat právě z tohoto programu. Město Boží Dar v období r. 2005 - 2007 připravilo a realizovalo 7 projektů.

Celkové skutečné náklady:	53 622 382 Kč
Z toho: dotace EU:	36 170 507 Kč
dotace Karlovarského kraje:	0 Kč
vlastní podíl města Boží Dar:	17 451 875 Kč

Soupis projektů a jejich zhodnocení je přílohou č. 6 diplomové práce.

Program Fondu malých projektů Iniciativy Společenství Interreg IIIA navazuje na úspěšný Program přeshraniční spolupráce CBC Phare – Společný fond malých projektů (CBC Phare – SFMP). S finanční dotací z tohoto programu bylo uskutečněno celkem 6 projektů zaměřených na zpracování a vydávání propagačních materiálů, informujících návštěvníky o zajímavostech, přírodních krásách a zajímavostech Krušných hor a na úpravu více než 70 km běžeckých lyžařských tratí a 10 sjezdovek. Jednalo se celkem o 6 projektů:

I. Celkové skutečné náklady:	1 381 113 Kč
Z toho: dotace EU:	1 035 834 Kč
vlastní podíl města Boží Dar:	345 279 Kč

Soupis projektů je přílohou č. 7 této diplomové práce.

Boží Dar byl úspěšný v realizaci projektů od r. 2005, protože ještě před tímto rokem již cíleně pracoval na řadě rozvojových projektů, mohl tak už v prvních výzvách SROP a INTERREG IIIA v r. 2004 předložit řadu projektů, které obstály v tvrdé soutěži.

Programové období 2007 – 2013

Pro možnost čerpání dotací v novém programovacím období od roku 2007 město Boží Dar využilo:

- výzvy Ministerstva zemědělství ČR k podávání žádostí o dotace z „Programu rozvoje venkova“
- výzvy Ministerstva životního prostředí ČR k podávání žádostí o poskytnutí podpory z „Operačního programu Životní prostředí“

- výzvy Ministerstva místního rozvoje ČR, které vyhlásilo podmíněnou výzvu k podávání žádostí v rámci Iniciativy Společenství Interreg IIIA Česká republika – Svobodný stát Sasko.

V těchto třech výzvách předložilo město Boží Dar celkem 6 žádostí, z nichž 5 bylo úspěšných a od května 2008 byla postupně zahajována jejich realizace. Popis projektů je přílohou č. 8 diplomové práce.

Z provedeného rozboru hospodaření města Boží Dar bylo zjištěno, že příjmy pocházející z cestovního ruchu se podílejí za posledních sedm let průměrně 73 % na celkových příjmech města. Cestovní ruch je tak významným činitelem v oblastní ekonomice a silně podporuje regionální rozvoj.

4.5 Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (SWOT analýza) cestovního ruchu na Božím Daru

Ze shromážděných informací a jejich hodnocení v informační části situační analýzy cestovního ruchu na Božím Daru vychází závěrečná analýza založená na syntéze výstupů provedených analýz vnějšího a vnitřního prostředí. Jde o porovnávací část situační analýzy, která vyústí v závěry, které jsou východiskem pro následnou formulaci strategie dalšího rozvoje cestovního ruchu v regionu.

Silné stránky

- dobrá dopravní dostupnost území,
- přítomnost „velkého“ hraničního přechodu a přeshraničních stezek,
- vybavenost technickou infrastrukturou (vodovod, kanalizace, čistírna odp. vod.),
- silná materiálně technická základna v majetku města,
- blízkost zdrojových oblastí návštěvníků (Praha, Poohří, Chemnitz, Zwickau),
- dlouhá tradice cestovního ruchu,
- výskyt chráněných přírodních oblastí,
- atraktivní horský reliéf na náhorní plošině – středně náročný terén vyhovující cílové skupině návštěvníků v širokém věkovém rozpětí,

- vhodné přírodní podmínky pro provozování zimních i letních sportů – příznivá nadmořská výška, chráněné přírodní oblasti, naučné stezky, velké množství tras v horské přírodě,
- příznivé klimatické podmínky pro provozování sportovních aktivit a turistiky, dobré sněhové podmínky v zimní sezoně, v letním období příznivé teploty,
- vysoký podíl ploch lesů zvyšující atraktivitu prostředí pro turistiky,
- redukce znečištění ovzduší, absence průmyslových a jiných závodů,
- omezení nové výstavby územním plánem - zamezení negativnímu vlivu z nadměrné zástavby na krajinu a životní prostředí,
- vybudovaný obchvat Božího Daru – svedení dopravy mimo město – snížení exhalací z výfukových plynů,
- dobré přírodní podmínky pro rozvoj venkovského cestovního ruchu a agroturistiky,
- existence infocenter na české i německé straně hranice,
- propagace Božího Daru jako Ježíškova města – zaměření na cílový segment populace – rodiny s dětmi,
- angažovanost reprezentanta ČR v běžeckém lyžování Lukáše Bauera při působení na návštěvníky za účelem získání příspěvků na údržbu lyžařských běžeckých tras,
- dostatečné množství stravovacích a ubytovacích kapacit,
- dostatečné množství půjčoven sportovního vybavení,
- přírodní a technické památky,
- aktivní přeshraniční spolupráce – v oblasti přeshraničních integrovaných záchranných systémů, realizace společných projektů,
- práce městského úřadu na Božím Daru,
- dlouholeté setrvání starosty města ve funkci – cílevědomost při dosahování strategické vize,
- úspěšnost ve využívání různých dotačních titulů na realizaci projektů
- členství a pozice města v různých sdruženích a svazcích – možnost získání dotačních titulů pro rozvoj cestovního ruchu.

Slabé stránky

- nedostatečné marketingové aktivity při propagaci turistického regionu, neexistence jednotné propagace snadno dostupné potenciálním návštěvníkům,
- zastaralé technické vybavení lyžařských středisek (vleky), bufet Rumburk,
- rezervy v sektoru služeb (zejm.maloobchod, masáže, atd.), absence bankomatu,
- nedostatek rekreačně kulturních zařízení,
- havarijní stav horského hotelu na Klínovci,
- nedostatečná spolupráce subjektů v cestovním ruchu vč.přeshraniční,
- přetrvávající sezónnost cestovního ruchu,
- omezené investiční zdroje,
- rozdílný standard služeb a šíře nabídky na obou stranách hranice,
- údržba komunikací v zimním období,
- nedostatečná dopravní obslužnost mezi skiareály,
- žádné spojení Božího Daru s německými příhraničními obcemi,
- chybějící nákupní centrum s dostatečným sortimentem,
- nedostatečná komunikace mezi podnikateli v obci i mezi podnikateli a veřejnou správou.

Příležitosti

- možnost vytvoření společné turistické destinace s příhraničními obcemi v Sasku,
- možnost využít stávající kvalitní doprovodnou infrastrukturu v saských obcích,
- prohloubení neformální spolupráce mezi českými a německými městy v okolí včetně realizace společných projektů,
- rozšiřování a zkvalitňování přeshraničního propojení technické a dopravní infrastruktury,
- rozvoj ekologického a venkovského cestovního ruchu a agroturistiky,
- zkvalitňování a rozšiřování doprovodné infrastruktury pro cestovní ruch,
- modernizace vleků a technického vybavení,
- rozvoj nabídky nových forem aktivního trávení volného času pro návštěvníky,
- zlepšení komunikace a kooperace v turistickém sektoru,
- obnova a využívání lesních cest pro pěší turistiku a cykloturistiku.

Hrozby

- stagnace nebo dokonce recese v oblasti turistického ruchu,
- ztráta konkurenceschopnosti města v cestovním ruchu vlivem nedostatečné a nekvalitní nabídky služeb vůči jiným českým střediskům cestovního ruchu,
- snížení investic do regionu,
- nedostatek kapitálu pro rozvoj podnikání v regionu,
- zesílení konkurence mezi oběma stranami hranice,
- investice (stavební činnost) ohrožující turistický potenciál krajiny,
- podcenění významu moderních informačních technologií,
- hospodářské krize,
- neopodstatněné rozšíření a prohloubení ochrannářských opatření v oblasti ochrany přírody,
- neřešení problémů životního prostředí,
- omezování investic do náprav ekologických škod z minulosti,
- přírodní pohromy,
- změna klimatických podmínek,
- podstatné snížení koupěschopnosti českého, saského a holandského obyvatelstva,
- změna strategie města vlivem změny samosprávy.

5 Možnosti rozvoje cestovního ruchu na Božím Daru

Oblast Božídarska disponuje značným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Ten je založen především na atraktivitě přírodních zdrojů, zejména reliéfu krajiny. Hlavním předpokladem zvyšování návštěvnosti oblasti by měla být především kvalita poskytovaných služeb a vysoká úroveň podpůrné infrastruktury pro cestovní ruch. Konkurenceschopnost regionu je nutno založit na spolupráci všech aktérů cestovního ruchu (samosprávy, podnikatelské sféry, informačních center, médií, místního obyvatelstva aj.). Jedním z hlavních cílů by rovněž mělo být „rozložení“ cestovního ruchu do širokého prostoru a s tím spojené vytipování a prezentace nových lokalit a turistických produktů. Mezi hlavní cílové segmenty cestovního ruchu v regionu by měly patřit především:

1. zimní rekreační pobyty a krátkodobé návštěvy za zimními sporty,
2. delší letní pobyty převážně rodin s dětmi, zaměřené na rekreaci, cykloturistiku, pěší turistiku, jiné sportovní aktivity (např. jízda na horských kolech, Nordic Walking)
3. wellness pobyty (zejména rekondiční a kondiční),
4. poznávací cestovní ruch (pobyty za poznáním, památkami, zábavou),
5. venkovský cestovní ruch (agroturistika, ubytování na venkově),
6. ekologický cestovní ruch.

Cestovní ruch na Božídarsku je možné dále rozvíjet v následujících oblastech:

- A. Obnova a údržba přírodních, kulturních a technických památek
- B. Výstavba a modernizace základní a doprovodné infrastruktury
- C. Rozvoj služeb a marketingu
- D. Zlepšování kvality životního prostředí
- E. Příhraniční spolupráce

A. Obnova a údržba přírodních, kulturních a technických památek

Obnova a zahrnutí přírodních, kulturních a technických památek do nabídky produktů cestovního ruchu bude mít nejen příznivý dopad na rozvoj cestovního ruchu, ale bude zároveň možností na získání finančních prostředků na údržbu těchto památek.

Na Božím Daru a na Klínovci se vyskytují památky, které tvoří součást kulturního dědictví. Problémem je jejich velmi špatný stav.

Rozvoj cestovního ruchu v budoucnu posílí již započaté projekty. Velikou příležitostí pro zvýšení návštěvnosti regionu je úspěšné dokončení rekonstrukce vyhlídkové věže s hotelem na Klínovci a následné provozování jeho současným vlastníkem – obecní obchodní společností Služby Boží Dar s.r.o., neboť veřejná správa je schopná zamezit neúčelnému nakládání s takovým majetkem a zabezpečit jeho využití pro regionální rozvoj. Hotel Klínovec by tak mohl nabídnout v zimní sezóně lyžařům větší možnosti stravování, ubytování, relaxace a využití dalších služeb, např. půjčoven sportovního vybavení, ski servis, wellness centrum atd., v letní sezóně bude hotel s vyhlídkovou věží cílovým místem turistických tras z obou stran státní hranice.

B. Výstavba a modernizace základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu

Slabou stránkou nabídky cestovního ruchu v Božídarském regionu je ve srovnání s vyspělými zahraničními turistickými regiony nedostatečná a nebo také často zastaralá základní a doprovodná infrastruktura. Chybí především sportovně-rekreační a kulturní zařízení a vybavenost pro volný čas. Dále chybí ubytovací a stravovací zařízení v některých částech zájmového regionu. Rozvoj turistiky by významně pomohla existence většího počtu sportovně - rekreační infrastruktury (koupaliště, bazény, sportovní haly, golfové hřiště, víceúčelová hřiště apod.) a vybudování víceúčelového kulturního zařízení. Jejich výstavba vyžaduje vysoké finanční prostředky, proto jednou z možností financování by mohlo být sdružení investic soukromých podnikatelů při silnější vzájemné spolupráci. Další možností je získání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie.

K eliminaci dopadů slabé stránky v chybějících sportovně rekreačních zařízeních v regionu se nabízí příležitost účelněji využívat tato stávající zařízení v příhraničních

obcích na německé straně. V současnosti však chybí dopravní spojení mezi těmito přeshraničními obcemi. Velikou příležitostí k posílení atraktivity oblasti je proto zabezpečení dopravní obslužnosti mezi těmito centry formou větší spolupráce v soukromé sféře – i přeshraniční.

Možností pro posílení cestovního ruchu v destinaci může být výstavba nebo modernizace objektů v okolí Božího Daru ve venkovském stylu s možností poskytování občerstvení a vlastních produktů, které budou využívány jako turistické cíle při provozování běžeckého lyžování, turistiky, cykloturistiky, Nordic Walkingu. Pomohou tak rozvoji venkovského cestovního ruchu v regionu a venkovské horské turistiky.

Ke zvýšení zájmu turistů o tento region by přispěla větší aktivita soukromých podnikatelů na Božím Daru, zejména provozovatelů hotelů a penzionů, a jejich větší spolupráce s veřejnou správou. Aktivitou zastupitelů Božího Daru byly v informačním materiálu nazvaném „Božídarská mozaika výletů a zajímavostí“ zmapovány a popsány zajímavosti regionu a možnosti výletů, tato brožura je návštěvníkům destinace nabízena v Infocentrech obcí v Krušných horách. Tento projekt by mohl být dále efektivněji využit soukromým sektorem. Hotely a penziony by mohly zvolit určité tematické zaměření výletů do okolí na české i německé straně hranice, které by pro návštěvníky samostatně organizovaly, zařadily je do svých nabídek služeb a veřejně prezentovaly.

Další možností rozvoje cestovního ruchu v destinaci je obnovení zaniklých tradic v tomto regionu, na kterých by se mohl podílet jak soukromý, tak veřejný sektor. Může se jednat o obnovu tradičních pochodů s pochodněmi, o výlety na saních s koňským spřežením, obnovení tradic paličkování krajek či výroby dřevěných hraček.

Cestovní ruch v regionu je možné posílit zvyšováním aktivit zaměřených na cílový segment populace - rodiny s dětmi vzhledem k příhodnosti přírodních podmínek. K tomuto účelu je vhodné pokračovat a posilovat image města jako domova Ježíška, nejen údržbou stávající Ježíškovy cesty, ale i vybudováním dalších atraktivit pro děti. Takovou možností je vybudování Ježíškovy dílny s Ježíškovými pomocníky, kteří by vyráběli dřevěné hračky, jejichž výroba měla v Krušných horách dlouholetou tradici, a upomínkové předměty na prodej. Takový projekt přiláká návštěvníky v průběhu celého roku, tím je možné omezit sezónnost v návštěvnosti regionu, kdy převládá zimní sezóna a dojde k obnovení zaniklé tradice. Náklady na takovou dílnu postavenou

převážně ze dřeva a dalších ekologických materiálů na obecním pozemku, by činily přibližně 6 – 8 miliónů Kč. Příležitostí pro finanční pokrytí projektu se jeví využití prostředků z fondů Evropské unie - Regionálního operačního programu zaměřeného na zkvalitnění a zatraktivnění prostředí regionů pro investory, podnikatele a obyvatele. Projekt by tak mohlo realizovat město Boží Dar.

Jednou z nabízejících se příležitostí, jak přilákat turisty do regionu, je cílené zaměření turistického ruchu v regionu na připomínání a udržování tradice hornictví. Hornictví a těžba stříbra po dlouhá staletí ovlivňovaly ekonomický a kulturní rozvoj Krušných hor. Vždyť i název „krušné“ pochází od slova „krušiti“, což znamená rýžovat. Navrhovanou možností je vybudování nové poznávací naučné stezky vedoucí po stopách dolování stříbra a cínu na Božídarsku. Pro turisty jsou naučné stezky s doprovodnou infrastrukturou (odpočívadla, značení, tématické naučné panely) velkým lákadlem k návštěvě dané oblasti. V okolí Božího Daru je mnoho starých štol a hornických děl ze 16. století, kde se zde těžilo stříbro a cín, které jsou však nepřístupné a návštěvníkům utajené. V údolí Černého potoka se nachází rýžovnické pahorky – sejpy – zbytky po středověkém rýžování cínové rudy, které jsou dnes charakteristickým prvkem krajiny v okolí Božího Daru. Opravením starých hornických děl a zpřístupněním štol by tak vznikly atraktivní turistické cíle, propojené naučnou stezkou vedoucí podél Černého potoka v malebné krajině tvořené sejpy.

Bohaté hornické dějiny oblasti jsou živé i na saské straně Krušných hor. V Sasku již existuje turistická trasa „stříbrná stezka“. Možností pro rozvoj cestovního ruchu na české straně hranice by mohlo být její rozšíření i na českou stranu. Zvýšila by se tak atraktivita a přitažlivost regionu.

Rozvojový potenciál se nabízí v dalším rozšiřování lyžařských běžeckých tratí, cyklotras a turistických tras. Pro zvyšující se nároky návštěvníků na komfort služeb je potřeba vybudované turistické trasy doplňovat o další doprovodnou infrastrukturu, jako jsou například odpočívadla, informační centra, úschovny, půjčovny a opravy kol a dalšího vybavení.

Pro rozvoj zimního turistického ruchu je nutné zvýšit počet sjezdových tratí, provést modernizaci lyžařských vleků a stravovacích zařízení na sjezdovkách. Velkou příležitostí by bylo propojení lyžařských areálů v okolí – „doprava na laně“. V oblasti

podpory běžeckého lyžování, které je nejpreferovanější sportovní aktivitou v regionu, by bylo možné vybudovat běžecký okruh s osvětlením.

Významný vliv na rozvoj cestovního ruchu na obou stranách hranice s přeshraničním efektem by mělo případné propojení lyžařského areálu Klínovec s německým areálem Fichtelberg lanovou dráhou.

C. Rozvoj služeb a marketingu cestovního ruchu

Na Božídarsku se nabízí jedinečná možnost propojit nabídku cestovního ruchu s tradicí zimních a letních sportů a s životním prostředím a dosáhnout tak synergického účinku, neboť v současnosti má šanci na trhu uspět pouze komplexní nabídka. Region by měl mít velmi významnou pozici na trhu takových produktů, pro které má ideální podmínky. Patří mezi ně zejména: sport, památky a příroda, rehabilitační a relaxační turistika, venkovská turistika apod. Pro další rozvoj cestovního ruchu je nutné vytvářet regionální produkty, čímž dojde k celkové diversifikaci nabídky cestovního ruchu. Možnostmi jsou zpracování nových produktů pro cílové skupiny návštěvníků orientované na zdraví, sport, památky a přírodu, rehabilitační a relaxační turistiku. Další možností je rozšíření marketingu na nabídku přeshraničních produktů pod značkou „Krušnohoří - Erzgebirge“. Tímto by bylo možné eliminovat slabé stránky v oblasti doprovodné infrastruktury cestovního ruchu v samotném Božídarském regionu a nabízet již stávající zařízení v příhraničních saských obcích (bazény, aquadrom, sportovní areály, bobovou dráhu aj.).

V oblasti propagace Božídarského regionu jako centra turistického ruchu by bylo vhodné zadat realizaci marketingu této destinace specializované společnosti, neboť v současné době je propagace regionu velice roztříštěná, nesourodá a nepřehledná. Je nutno posílit jednotnou formu propagace na internetu vytvořením nových webových stránek s využitím záběrů z kamer a ve větším počtu jazykových mutací. Další možností je zlepšit adresnost propagace, posílit propagaci regionu u německých cestovních kanceláří, v České republice se zaměřit hlavně na oblast Prahy, Kladna, Podbořan jako zajímavých lokalit pro oslovení potenciálních turistů.

D. Zlepšování kvality životního prostředí

V souvislosti se situací v oblasti životním prostředí je nutné snižovat jeho zatížení a podporovat trvalý rozvoj ve společné příhraniční oblasti. Je zapotřebí udržet a zlepšit všechny komponenty životního prostředí (ochrana přírody a krajiny a ochrana klimatu). Důležitým krajinným prvkem v tomto regionu, vnímaným všemi turisty, je les. Lesnickými opatřeními je potřeba odstranit dosavadní škody a zvýšit odolnost systému, obnovovat lesní porosty postižené emisemi vhodnými místními druhy dřevin, podporovat ekologicky šetrné využívání lesních porostů a pečovat o zvláště chráněná území přírody.

Z hlediska rozvoje ekologického cestovního ruchu je spatřován veliký potenciál ve využívání obnovitelných a alternativních zdrojů energie. Největší potenciál je ve větrné energii, geotermální energii a v energii biomasy. Mělo by být podporováno zavádění moderních technik výroby tepla a elektřiny i na podporu úspor energie u bytové výstavby i materiálně technické základny cestovního ruchu.

E. Příhraniční spolupráce v cestovním ruchu

Cestovní ruch, turistika a rekreace tvoří zásadní rozvojovou osu zájmového regionu Boží Dar a sousedních příhraničních obcí ve Spolkové republice Německo. Vstupem České republiky do Schengenského prostoru byla vytvořena příležitost pro vytvoření jediné destinace cestovního ruchu, zahrnující česká města Boží Dar, Jáchymov, Loučná pod Klínovcem a města na saské straně Oberwiesenthal, Rittersgrün a Breitenbrunn. Využití této příležitosti by mělo veliký vliv na rozvoj cestovního ruchu v celé takto rozsáhlé oblasti a v souvislosti s tím na cestovní ruch na Božím Daru. Nabídka služeb v cestovním ruchu na Božídarsku není však na shodné úrovni, jako na německé straně hranice, proto je nutné nabídky možností rekreace a trávení volného času dostat na srovnatelnou kvalitativní úroveň, rozvinout, propojit a společně nabízet. Využitím turistického potenciálu takovéto společné příhraniční destinace, existencí její společné správy, propagace a realizací společných projektů by bylo možné příhraniční oblast lépe umístit na trhu cestovního ruchu jako turistický region a tím zvýšit atraktivitu Božídarska.

6 Závěr

Cestovní ruch patří mezi největší a nejdynamičtěji se rozvíjející ekonomická odvětví. Představuje významný hospodářský potenciál pro oblasti, které nemají výraznější předpoklady pro rozvoj jiných ekonomických činností nebo u kterých jejich přírodní a kulturně historické atraktivita mají vysokou míru kvality či jedinečnosti. Cestovní ruch se stává dominantním činitelem jejich rozvoje s významnými ekonomickými dopady.

Exemplární příklad dynamického rozvoje cestovního ruchu nabízí krušnohorské město Boží Dar, který byl až do „sametové“ revoluce téměř vylidněnou samostatně neprosperující obcí uprostřed exhalacemi zničené krajiny. Dnes je Boží Dar jedním z nejvýznamnějších středisek zimní i letní rekreace České republiky v ozdravené přírodě centrálního Krušnohoří. Boží Dar je destinací, kterou je možno z hlediska své funkce označit za rekreační obec, ve které zanikla původní hospodářská funkce a v současnosti je zaměřena hlavně na rekreační cestovní ruch v kombinaci se sportovním cestovním ruchem.

Cílem diplomové práce bylo navrhnout opatření pro rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru. Za účelem splnění tohoto cíle byla provedena situační analýza cestovního ruchu v regionu na základě výsledků z provedeného empirického výzkumu.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím rozvoj cestovního ruchu v regionu jsou *přírodní podmínky*, kterými jsou hlavně jeho poloha a charakter krajiny. Destinace leží na náhorní planině v Krušných horách ve vysoké nadmořské výšce, proto má výborné podmínky pro provozování zimních sportů, v letních měsících pro cykloturistiku a horskou turistiku.

Ekonomické změny v České republice po roce 1989 způsobily změnu ve struktuře návštěvníků a zvýšení počtu návštěvníků ze zahraničí. Zlepšení ekonomické situace obyvatel České republiky způsobilo jejich vyšší zájem o turistický ruch.

Demografické činitele mají vliv na věkové složení návštěvníků, neboť prodlužování délky života a zvýšený počet mladých bezdětných rodin způsobuje jejich vyšší zájem o sportovní vyžití v regionu.

Ekologičtí činitelé sehrály významnou úlohu v rozvoji cestovního ruchu destinace vzhledem k uskutečněné nápravě ekologickým škod z minulosti. Byla vybudována čistírna odpadních vod a obnoveny zdevastované lesy.

Technický pokrok přispěl k budování středisek cestovního ruchu v destinaci, bylo postaveno mnoho nových hotelů a penzionů, silnice první třídy, obchvat Božího Daru a mnoho dalších staveb, které slouží k rozvoji cestovního ruchu.

Politické změny, jako byl v roce 2004 vstup České republiky do Evropské unie, následně vstup České republiky do Schengenského prostoru, znamenaly pro Boží Dar velkou příležitost pro zlepšení nabídky služeb cestovního ruchu. Boží Dar díky své poloze na hranicích se Spolkovou republikou Německo využil k řešení problémů v rozvoji cestovního ruchu možnosti příhraniční spolupráce se sousedními německými obcemi. Významný vliv na rozvoj cestovního ruchu destinace má samostatná samospráva města se schopným starostou města dlouhodobě setrvávajícím ve své funkci. Zásadním krokem místní veřejné správy podporujícím cestovní ruch destinace bylo stanovení strategické vize města, kterou je trvalá prosperita založená na rozvoji celoročního cestovního ruchu. K naplnění této vize směřují veškeré aktivity města.

V současné době je Boží Dar vyhledávaným střediskem zimních sportů, silně se rozvíjí také turistický ruch v letním období. V zimním období je návštěvníky nejvíce preferováno běžecké lyžování, dále sjezdové lyžování, snowboarding a snowkiting, v letní sezóně především cykloturistika, jízda na horských kolech v horském terénu, horská turistika a Nordic Walking. Atraktivitu těmto sportovním aktivitám přidává propojení běžeckých tras, turistických stezek a lesních cest s trasami v sousední Spolkové republice Německo, vybudování velkého počtu odpočívadel a kvalitní turistické značení.

Boží Dar pro naplnění své rozvojové strategie co nejefektivněji využívá svůj majetek jako zdroj chybějících finančních prostředků. Vlastnictví majetku městem je důležitým faktorem v rozvoji cestovního ruchu a také v místním rozvoji města. Město postavilo v blízkosti hraničního přechodu se Spolkovou republikou Německo čerpací stanici paliv a maziv, vybuodovalo novou budovu autobusové zastávky, v jejímž interiéru je umístěno informační centrum, zrekonstruovalo vlastní penzion Arnika, zrekonstruovalo budovu Infocentra, kde je umístěno vlastivědné muzeum,

zmodernizovalo lyžařské vleky atd. Majetek města tak napomáhá uspokojení potřeb lidí po službách cestovního ruchu a zlepšuje nabídku v oblasti cestovního ruchu.

Za účelem kvalitního zabezpečení doprovodných služeb v cestovním ruchu a veřejných služeb město Boží Dar založilo vlastní obchodní společnost *Služby Boží Dar s.r.o.* Tato společnost kromě výdělečné činnosti zajišťuje veškerou starost o městský majetek, který má od města v pronájmu, pořádek ve městě, obecně prospěšné služby a informační služby. Samospráva si tak zachovává kontrolu nad danou aktivitou, smlouvami má zaručeno, že majetek bude využíván v rámci požadovaných veřejně prospěšných funkcí a k rozvoji cestovního ruchu a do městského rozpočtu jsou zaručeny soustavné vysoké příjmy z pronájmu městského majetku.

Cestovní ruch na Božím Daru výrazně ovlivňuje ekonomiku regionu. Přináší do rozpočtu města příjmy z pronájmu majetku, z poplatků za rekreační pobyt, z poplatků z ubytovací kapacity a poplatků za užívání veřejného prostranství. Do příjmů z cestovního ruchu je možné zahrnout i příjmy z dotací od Karlovarské kraje a Evropského společenství, neboť jsou zaměřeny převážně na rozvoj cestovního ruchu a regionální rozvoj. Z rozboru hospodaření města Boží Dar bylo zjištěno, že příjmy pocházející z cestovního ruchu se podílejí za posledních sedm let průměrně 73 % na celkových příjmech města. Pokud by se Boží Dar měl spoléhat pouze na přerozdělované příjmy z daní, neměl by šanci pokrýt své náklady a udržet samostatnost. Cestovní ruch má tak vysoký ekonomický multiplikační efekt pro regionální rozvoj.

Budoucí rozvoj cestovního ruchu by měl být zaměřen na zvyšování návštěvnosti oblasti, na kvalitu poskytovaných služeb a vysokou úroveň podpůrné infrastruktury pro cestovní ruch. Konkurenceschopnost regionu je nutno založit na spolupráci všech aktérů cestovního ruchu (samosprávy, podnikatelské sféry, informačních center, médií, místního obyvatelstva aj.). Jedním z hlavních cílů by rovněž mělo být „rozložení“ cestovního ruchu do širokého prostoru a s tím spojené vytipování a prezentace nových lokalit a turistických produktů.

7 Seznam literatury

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje – nástin, kritika, klasifikace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5

ČERTÍK, M. et al. Cestovní ruch – vývoj organizace a řízení. Praha: OFF, s.r.o., 2001. ISBN 80-238-6275-8

FORET, M., FORETOVÁ, V. Jak rozvíjet cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, a.s., 2001. ISBN 80-247-0207-X

FRANCOVÁ, E. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0719-1

HESKOVÁ, M. et al. Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Praha: FORTUNA, 2006. ISBN 80-7168-948-3

HORNER, S., SWARBROOKE, J. Marketing Tourism, Hospitality and Leisure in Europe. London : International Thomson Business Press, 1996. ISBN 80-247-0202-9

HRDÝ, M. Hodnocení ekonomické efektivity investičních projektů EU. Praha: ASPI, a.s., 2006. ISBN 80-7357-134-4

CHVOJKOVÁ, A. et al. Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 – 2013. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86684-43-7

JAKUBÍKOVÁ, D. et al. Cestovní ruch. Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta ekonomická, 1995. ISBN 80-7082-185-X

JAKUBÍKOVÁ, D. Marketing v cestovním ruchu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-3247-3

JETMAR, M. Cestovní ruch v příhraničních oblastech. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o., 2007. ISBN 978-80-86578-65-1

LOUDA, T., GROSPÍČ, J., VOSTRÁ, L., (eds.). *Modernizace veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-7380-001-2

MALÁ, V. Cestovní ruch- vybrané kapitoly. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-433-7

PALATKOVÁ, M. Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Jak získat více příjmů z cestovního ruchu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 80-247-1014-5

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-052-1

PETRŮ, Z. Základy ekonomiky cestovního ruchu. Praha: IDEA SERVIS, konsorcium, 1. vydání, 1999. ISBN 80-85970-29-5

PETRŮ, Z., HOLUBOVÁ, J. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: IDEA SERVIS, konsorcium, 1994. ISBN 80-9014 62-5-2

7.1 Ostatní zdroje

<http://www.euregio-egrensis.cz>

<http://www.czso.cz>

Informační materiál. Infocentrum Boží Dar

Integrovaný plán rozvoje mikroregionu Sdružení Centrální Krušnohoří. AKSES, spol. s r.o., 2002

Strategie rozvoje mikroregionu Sdružení Krušné hory-Západ. RRA ÚK, a.s., 2003

Územní plán sídelního útvaru Boží Dar, listopad 1996

MIKŠÍČEK, P. *Znovuobjevené Krušnohoří*. Boží Dar, 2005

Výroční zprávy z r. 2002 - 2008 – Služby Boží Dar s.r.o.

7.2 Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa zájmového území.....	27
Obrázek 2: Božídarské skiareály.....	42
Obrázek 3: Lyžařský areál na Klínovci.....	43

7.3 Seznam grafů

Graf 1: Ekonomická aktivita obyvatelstva podle odvětví, k 1.1.2001 (v %).....	29
---	----

Graf 2: Hodnocení regionálního rozvoje na Božím Daru	32
Graf 3: Hodnocení přeshraniční spolupráce.....	37
Graf 4: Zaměření pobytů návštěvníků na Božím Daru	39
Graf 5: Délka pobytů u příměstského cestovního ruchu.....	40
Graf 6.: Hodnocení sportovního vyžití z hlediska sjezdového lyžování na Božím Daru.	44
Graf 7: Hodnocení sportovního vyžití v oblasti běžeckého lyžování na Božím Daru....	45
Graf 8: Hodnocení turistických tras v okolí Božího Daru	48
Graf 9: Hodnocení sportovně rekreačních a kulturních zařízení na Božím Daru	53
Graf 10: Hodnocení informačních služeb na Božím Daru.....	54
Graf 11: Hodnocení propagace božídarského regionu.....	54
Graf 12: Příjmy města Boží Dar - porovnání daňových příjmů s příjmy plynoucími z cestovního ruchu	61

7.4 Seznam tabulek

Tabulka 1: Hodnocení změn v oblasti doprovodné infrastruktury cestovního ruchu	35
Tabulka 2: Hodnocení aktivit města zaměřených na rozvoj sportovního vyžití návštěvníků	41
Tabulka 3: Tržby z vleků ve skiareálu Boží Dar - Neklid	43
Tabulka 4: Ceny permanentek v lyžařských areálech ČR v zimní sezóně 2009/ 2010 ..	44
Tabulka 5: Zimní běžecké tratě v okolí Božího Daru a Klínovce.....	47
Tabulka 6: Cyklistické trasy v okolí Božího Daru a Klínovce	51
Tabulka 7: Příjmy města z pronájmu obecního majetku a poplatků z něho plynoucích (v tis. Kč)	56
Tabulka 8: Ekonomické výsledky středisek společnosti Služby Boží Dar s.r.o.	57
Tabulka 9: Příjmy města z pronájmu obecního majetku a poplatků z cestovního ruchu od společnosti Služby Boží Dar s.r.o. (v tis. Kč).....	58
Tabulka 10: Porovnání celkových příjmů města z pronájmu obecního majetku a poplatků s příjmy od společnosti Služby Boží Dar s.r.o. (v tis. Kč)	58
Tabulka 11: Základní informace o hospodářských výsledcích města za posledních 7 let (v tis.Kč)	60
Tabulka 12: : Informace o příjmech z poplatků za posledních 6 let (v tis.Kč).....	61

8 Přílohy

8.1 Seznam příloh

Příloha č. 1	Záznamový arch z nestrukturovaných rozhovorů
Příloha č. 2	Dotazník
Příloha č. 3	Anketa
Příloha č. 4	Uskutečněné projekty financované z programu Phare
Příloha č. 5	Uskutečněné projekty financované ze Společného regionálního operačního programu – SROP
Příloha č. 6	Uskutečněné projekty financované z programu Iniciativy Společenství INTERREG IIIA
Příloha č. 7	Uskutečněné projekty financované z programu Fondu malých projektů Iniciativy Společenství INTERREG IIIA
Příloha č. 8	Uskutečněné projekty financované z fondů EU v programovém období 2007 – 2013

1. Záznamový arch

Téma nestrukturovaných rozhovorů: Cestovní ruch na Božím Daru

Zájmové oblasti, o nichž byly informace v rozhovorech zjišťovány:

1. Rozvoj cestovního ruchu na Božím Daru od roku 1990.
2. Současný cestovní ruch na Božím Daru.
3. Historie cestovního ruchu na Božím Daru.
4. Vliv polohy města na hranicích se SRN na cestovní ruch.
5. Národnostní složení návštěvníků Božího Daru.
6. Věkové složení návštěvníků Božího Daru.
7. Období, ve kterém je návštěvnost Božího Daru nejvyšší.
8. Úloha veřejné správy v rozvoji cestovního ruchu na Božím Daru.
9. Vliv cestovního ruchu v regionu na ekonomickou situaci Božího Daru.

2. Dotazník

Vážení návštěvníci Božího Daru a okolí,

Dovoluji si Vás tímto požádat o vyplnění tohoto **anonymního** dotazníku, jehož účelem je získání informací v oblasti cestovního ruchu v tomto regionu. Údaje budou použity při vypracování mé diplomové práce na téma „*Rozvoj cestovního ruchu v krušnohorském regionu Boží Dar.*“ Informace tak nebudou sloužit ke komerčním účelům, nýbrž k podpoření mého zájmu o tento podmanivý kout naší země.

Vámi zvolené odpovědi (možno volit více odpovědí) zakroužkujte, popřípadě velmi uvítám doplnění Vaším názorem a vyplněný dotazník prosím vraťte jeho předkladatelům, kteří jsou mými přáteli.

Děkuji Vám za ochotu a přeji hodně štěstí v životě, Petra Matúšová, Karlovy Vary

1. Informace z médií mluví o oblasti Božího Daru po skončení totalitního režimu jako o rozvíjejícím se krušnohorském rekreačním středisku. Jaký je Váš názor?

- a) vykazuje rychlý rozvoj
- b) vykazuje průměrný rozvoj
- c) nevykazuje žádný rozvoj
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....
.....

2. Jaké je zaměření Vašich návštěv Božídarska?

- a) za zimními sporty – sjezdové lyžování
- b) za zimními sporty - běžky
- c) za letními sporty – pěší turistika
- d) za letními sporty - cykloturistika
- e) za poznáním
- f) za památkami
- g) za zábavou
- h) jiné(doplnění).....

3. Rozvoj Božího Daru je zaměřen na cestovní ruch. Pokud navštívujete tento region dlouhodobě, máte možnost sledovat různé aktivity místního městského úřadu zaměřené na rozvoj sportovního vyžití návštěvníků. Jaké je Vaše hodnocení tohoto snažení?

3a) V oblasti zřizování a údržby běžeckých tras pro zimní běžecký sport:

- a) došlo ke značnému zvýšení počtu tras a jejich údržby
- b) došlo k mírnému zvýšení počtu tras a jejich údržby
- c) nedošlo k žádným změnám
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3b) V oblasti podpory sjezdového lyžování (kvalita a počet sjezdovek, vleků, občerstvení):

- a) došlo ke značnému zvýšení počtu sjezdovek a jejich kvality
- b) došlo k mírnému zvýšení počtu sjezdovek a jejich kvality
- c) nedošlo ke zvýšení počtu sjezdovek a nezlepšila se jejich kvalita
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3c) V oblasti zřizování pěších turistických tras :

- a) došlo ke značnému zvýšení počtu tras
- b) došlo k mírnému zvýšení počtu tras
- c) nedošlo k žádné změně
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3d) V oblasti zřizování cyklotras:

- a) došlo ke značnému zvýšení počtu tras
- b) došlo k mírnému zvýšení počtu tras
- c) nedošlo k žádné změně
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3e) V oblasti údržby komunikací v zimním období:

- a) došlo k podstatnému zlepšení
- b) došlo k mírnému zlepšení
- c) nedošlo ke zlepšení
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3f) V oblasti doprovodné infrastruktury (bazén, koupaliště, sportovně rekreační a kulturní zařízení):

- a) došlo k podstatnému zvýšení počtu těchto zařízení
- b) došlo k mírnému zvýšení počtu těchto zařízení
- c) nedošlo k žádné změně
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

3g) V oblasti doprovodné infrastruktury – odpočívadla, informační centra, úschovny, půjčovny sportovního vybavení atd.:

- a) došlo k vysokému nárůstu těchto zařízení
- b) došlo k mírnému nárůstu těchto zařízení
- c) nedošlo k žádné změně
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

4. Jak dlouhé pobyty převážně volíte v tomto regionu?

- a) jednodenní
- b) víkendové
- c) dlouhodobé (nad 3 dny - dovolená, prázdniny)
- d) jednodenní či víkendové, ale rád zde strávím i dovolenou
- e) jiné:.....

5. Jak hodnotíte ubytovací kapacitu (množství) hotelů a penzionů na Božídarsku a okolí?

- a) jako dostatečnou
- b) jako nedostatečnou
- c) nevím
- d) jiné(doplnění):.....

6. Jak hodnotíte stravovací kapacitu na Božídarsku?

- a) dostatečná
- b) nedostatečná
- c) nevím
- d) jiné(doplnění):.....

7. Jak hodnotíte dopravní obslužnost (dopravní spojení s okolím) Božího Daru?

- a) dostatečná
- b) nedostatečná
- c) nevím
- d) jiné:.....

8. Jak hodnotíte kapacitu parkovacích ploch na Božídarsku?

- a) v zimním období jako nedostatečnou
- b) v zimním období jako dostatečnou
- c) v letním období jako nedostatečnou
- d) v letním období jako dostatečnou

- e) nevím
- f) jiné:.....

9. Jak hodnotíte množství maloobchodů a nákupních center na Božím Daru?

- a) jako vysoce vyhovující
- b) jako průměrné
- c) jako nevyhovující
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

10. Jak hodnotíte množství sportovních a kulturních zařízení na Božím Daru (sportovní haly, víceúčelová hřiště, koupaliště, bazén...) pro účely trávení volného času?

- a) jako nadprůměrné
- b) jako dostatečné
- c) jako nedostatečné
- d) nevím
- e) jiné(doplnění):.....

11. Božídarsko je příhraničním regionem. Jak hodnotíte spolupráci Božího Daru s příhraničními obcemi na německé straně?

- a) rozvinutá na vysoké úrovni
- b) průměrná
- c) žádná
- d) nevím
- e) doplňte, v jaké oblasti spolupráci obou stran pozorujete:.....

Na závěr prosím o Váš názor a návrhy, co by se mělo na Božídarsku v oblasti nabízených služeb zaměřených na cestovní ruch zlepšit.

.....

.....

.....

.....

3. Anketa

Vážení návštěvníci Božího Daru a okolí,

Dovoluji si Vás tímto požádat o vyplnění tohoto **anketního** lístku, jehož účelem je získání informací v oblasti cestovního ruchu v tomto regionu. Údaje budou použity při vypracování mé diplomové práce na téma „*Rozvoj cestovního ruchu v krušnohorském regionu Boží Dar.*“ Informace tak nebudou sloužit ke komerčním účelům, nýbrž k podpoření mého zájmu o tento podmanivý kout naší země.

Vámi zvolené odpovědi (možno volit více odpovědí) zakřížkujte, popřípadě velmi uvítám doplnění Vaším názorem a vyplněný lístek prosím vraťte jeho předkladatelům.

Děkuji Vám za ochotu a přeji hodně štěstí v životě, Petra Matúšová, Karlovy Vary

1. Jaké je zaměření Vašich návštěv Božídarska?

- za zimními sporty – sjezdové lyžování
- za zimními sporty - běžky
- za letními sporty – pěší turistika
- za letními sporty - cykloturistika
- za poznáním
- za památkami
- za zábavou
- jiné (doplnění).....

2. Kde jste získali informace o možnosti navštívit náš region?

- Na internetových stránkách
- v cestovní kanceláři
- v katalogu nebo časopise propagující tento region
- z jiných médií (rozhlas, televize)
- doporučením od přátel
- jiné:.....

3. Jaká je frekvence Vašich návštěv Božího Daru a jeho blízkého okolí?

- jsem zde poprvé a chtěl bych přijet opět
- jsem zde poprvé a nechci znovu přijet
- jezdím sem opakovaně

4. Jak dlouhé pobyty převážně volíte v tomto regionu?

- jednodenní
- víkendové
- dlouhodobé (dovolená, prázdniny)

jiné:.....

5. Jaký je Váš věk?

- do 24 let
 25 až 44 let
 45 až 64 let
 65 a více

6. V jakém období navštěvujete Božídarsko?

- pouze v zimním období
 pouze v letním období
 v zimním i letním období

7. Jak hodnotíte informační služby poskytované v obci o možnostech sportovního a kulturního vyžití na Božídarsku ?

- nadprůměrné
 průměrné
 podprůměrné
 žádné
 nevím

8. Jak hodnotíte úroveň sportovního vyžití na Božídarsku z hlediska:

	nadprůměrná	průměrná	podprůměrná	žádná	nevím
běžeckých tras	☐	☐	☐	☐	☐
sjezdového lyžování	☐	☐	☐	☐	☐
turistických tras	☐	☐	☐	☐	☐
cyklotras	☐	☐	☐	☐	☐
snowboardingu	☐	☐	☐	☐	☐
bruslení	☐	☐	☐	☐	☐

9. Jak hodnotíte doprovodnou infrastrukturu na Božídarsku z hlediska:

	nadprůměrná	průměrná	podprůměrná	žádná	nevím
informačních center	☐	☐	☐	☐	☐
půjčoven sportovního vybavení	☐	☐	☐	☐	☐
sportovně rekreačních zařízení	☐	☐	☐	☐	☐
kulturních zařízení	☐	☐	☐	☐	☐
dopravní obslužnosti	☐	☐	☐	☐	☐
parkovacích ploch	☐	☐	☐	☐	☐
nákupních možností	☐	☐	☐	☐	☐
stravovací kapacity	☐	☐	☐	☐	☐
ubytovací kapacity	☐	☐	☐	☐	☐

10. Božídarsko je příhraničním regionem. Využíváte při pobytu zde i sportovně rekreační zařízení v sousedních obcích v Německu?

- Ano
- Ne, ale mám o nich informace
- Ne, nemám o těchto zařízeních žádné informace
- Doplnění
- .....

11. Jak hodnotíte spolupráci Božího Daru s příhraničními obcemi na německé straně?

- rozvinutá na vysoké úrovni
- průměrná
- žádná
- nevím
- doplňte, v jaké oblasti spolupráci obou stran pozorujete: .....

12. Jaké služby v oblasti cestovního ruchu na Božídarsku postrádáte?

.....
.....
.....

13. V čem vidíte přednosti tohoto regionu?

.....
.....
.....

14. V čem vidíte hlavní nedostatky tohoto regionu?

.....
.....
.....

4. Uskutečněné projekty financované z programu Phare

Program Phare – neinvestiční projekty

Číslo projektu:	CZ 9604.04.01.02	Realizace:	r. 1997 - 2001
Název projektu:	Krušné hory-západ - turistické stezky		
Umístění:	území obcí Boží Dar - Potůčky - Pernink - Nové Hamry		
Výsledky:	Oprava, provoz a značení turistických stezek, oprava běžeckých tras, nákup tří sněžných skútrů, oprava a značení naučných stezek, (celkem více než 520 km), zřízení záchytných parkovišť, zhotovení a osazení map v terénu, vydání cykloturistických a lyžařských map.		
Náklady celkem	624 407 €		
Z toho:	PHARE	225 000,00 €	
	Český podíl	399 407,00 €	
	Město Boží Dar	266 234,00 €	
	Obec Nové Hamry	4 837,00 €	
	Obec Pernink	11 783,00 €	
	Obec Potůčky	63 234,00 €	
	Sdr. Centr. Krušnohoří	13 515,00 €	
	LS Horní Blatná	37 990,00 €	
	ZČ Rosnatka	1 814,00 €	
Číslo projektu:	CZ 9604.05.03.02.09.02	Realizace:	r. 2000
Název projektu:	Oprava přístupové cesty v lesích obce Boží Dar		
Umístění:	Katastrální území obce Boží Dar - oprava lesní cesty řeší zpřístupnění lesních porostů na lokalitě pod Špičákem		
Náklady celkem:	48 514 €		
Z toho:	PHARE	36 384,00 €	
	Město Boží Dar	12 130,00 €	
Číslo projektu:	CZ 9701.07.01.04.05.21	Realizace:	r. 1999 - 2000
Název projektu:	Boží Dar - Muzeum		
Umístění:	Boží Dar- Přestavba objektu na muzeum, které ve svých prostorách vystavuje i sbírky z pozůstalosti místních občanů i občanů, kteří se odstěhovali do SRN, expozici o přírodních zajímavostech oblasti.		
Náklady celkem:	55 800 €		

Z toho:	PHARE	18 133,00 €
	ČNFB	10 000,00 €
	Město Boží Dar	27 667,00 €

Číslo projektu:	CZ 9804.03.01.04.05.22	Realizace: r. 2001
Název projektu:	SKI areál - propagace	
Umístění:	Boží Dar- Oberwiesenthal	
Výsledky:	Lyžařská střediska a běžecké tratě Karlovarského a Aue-Schwarzenberského regionu - Informační brožura	
Náklady celkem:	10 020 €	
Z toho:	PHARE	5 010,00 €
	Město Boží Dar	5 010,00 €

Číslo projektu:	CZ 9804.03.01.04.05.21	Realizace: r. 2001
Název projektu:	Panoramatické mapy	
Umístění:	Boží Dar- Oberwiesenthal	
Výsledky:	Mapy, informační materiál	
Náklady celkem:	15 266 €	
Z toho:	PHARE	7 633,00 €
	Město Boží Dar	7 633,00 €

Číslo projektu:	CZ 9804.02.01.04.02.09.13	Realizace: r. 2001
Název projektu:	Oprava Janouškovy cesty - Boží Dar	
Umístění:	Katastrální území Boží Dar	
Výsledky:	Oprava lesní cesty- zpřístupnění lesních porostů	
Náklady celkem:	75 049,00 €	
Z toho:	PHARE	56 286,96 €
	Město Boží Dar	18 762,04 €

Číslo projektu:	CZ 9804.03.01.04.05.23	Realizace: r. 2001
Název projektu:	Propagace mikroregionu Boží Dar - Breitenbrunn - Kurort Oberwiesenthal	

Umístění: Boží Dar - Breitenbrunn-Oberwiesenthal
Výsledky: Zhotovení CD Boží Dar - Breitenbrunn - Oberwiesenthal
Náklady celkem: **8 620,00 €**
Z toho: PHARE 4 310,00 €
Město Boží Dar 4 310,00 €

Číslo projektu: CZ 9804.03.01.04.05.37 Realizace: r. 2001

Název projektu: **Kniha historie Božího Daru a okolí**

Umístění: Boží Dar

Výsledky: Vydání knihy „Boží Dar“

Náklady celkem: **7 516,00 €**

Z toho: PHARE 3 758,00 €

Město Boží Dar 3 758,00 €

Číslo projektu: CZ 0112/06/01/0052 Realizace: r. 2004

Název projektu: **Vzdělávací centrum Boží Dar – Studie proveditelnosti**

Umístění: Boží Dar

Výsledky: Studie proveditelnosti

Náklady celkem: **5 508,00 €**

Z toho: PHARE 4 957,00 €

Město Boží Dar 551,00 €

Číslo projektu: CZ0112/06/01/0058 Realizace: r.2003 - 2004

Název projektu: **Božídarské rašeliniště – naučná stezka**

Umístění: Boží Dar

Výsledky: Vydání publikace, vydání informačních letáků, zhotovení a osazení v terénu informačních tabulí s popisem a fotografiemi

Náklady celkem **6 030,00 €**

Z toho: PHARE 5 427,00 €

Město Boží Dar 603,00 €

Číslo projektu: CZ 0112/06/01/0053 Realizace: r.2003 – 2004 - 2005
Název projektu **Elektronický informační systém Boží Dar – Neklid – Klínovec – Oberwiesenthal**
Umístění: Boží Dar
Výsledky: Informace pro lyžaře: na panoramatických mapách v obci Boží Dar denní zveřejňování stavu lyžařských běžeckých a sjezdových tratí v oblasti Božího Daru, Neklidu, Klínovce a Oberwiesenthaluna: výše sněhové pokrývky, teplota, sjízdnost – úprava tratí

Náklady celkem: **2 996,00 €**
Z toho: PHARE 2 696,00 €
Město Boží Dar 300,00 €

Číslo projektu: CZ2003/005-095.03.01-0051 Realizace: r. 2005 -31.01.2006
Název projektu: **Mineralogie,geologie a hornictví Božídarska**
Umístění: Boží Dar
Výsledky: Vydání publikace, rozšíření muzea o novou expozici mineralogie

Náklady celkem **6 039,00 €**
Z toho: PHARE 5 430,00 €
Město Boží Dar 609,00 €

Program Phare - Investiční projekty

Číslo projektu: CZ 0010-02-02 Realizace: r. 2004
Název projektu: **Podpora infrastruktury pro podnikání**
Umístění: Boží Dar – Jáchymov - Merklín
Výsledky projektu: Plynofikace obcí Boží Dar – Jáchymov - Merklín

Náklady celkem: **1 085 348 €**
Z toho: Phare 600 000 €
Boží Dar 485 348 €

5. Uskutečněné projekty financované ze Společného regionálního operačního programu – SROP

Ryžovna – Salaš: Agroturistika – rozvoj infrastruktury

Registrační číslo: CZ.04.1.05/4.2.00.1/0098

Priorita: Rozvoj cestovního ruchu

Termín realizace projektu: 1.12.2004 – 31.3.2007

Celkové uznatelné náklady: 18 846 770,00 Kč

Příspěvek Společenství:	10 635 747,00 Kč	- tj. 75%
Příspěvek Karlovarského kraje	1 418 100,00 Kč	- tj. 10%
Prostředky z rozpočtu obce:	2 143 928,00 Kč	- tj. 15%
Celkové skutečné náklady:	14 197 775,00 Kč	

Předmětem tohoto projektu byla rekonstrukce objektu salaše na ubytovací a stravovací objekt venkovského turistického typu, včetně využití pro výrobu sýrů, kterou financoval partner projektu, následný provozovatel a výrobce sýrů Horský statek Abertamy s.r.o.- místní zemědělec, jehož stáda krav a ovcí můžete vidět na horských pastvinách. Objekt se nachází na křižovatce turistických, lyžařských, cyklistických a naučných tras a stezek v regionu – v k.ú. Ryžovna, obec Boží Dar. Smysluplnost tohoto projektu je nejen ve stavební rekonstrukci, ale i v prohloubení spolupráce veřejného a soukromého sektoru: rozšíření stravovacích a ubytovacích kapacit venkovského turistického typu, realizace individuálního přístupu ke klientům a k životnímu prostředí, umožnění nabídky jídel se zaměřením na krajové speciality z místních zdrojů, výroba a prodej sýrů, navázání úzké spolupráce s producentem zajímavých potravinářských výrobků z místních zdrojů. To vše přispělo nejen k rozvoji cestovního ruchu, ale i ke vzniku minimálně 5 – 6 nových pracovních míst v zemědělském sektoru.

Internetizace obce Boží Dar

Registrační číslo: CZ.04.1.05/2.2.00.4/2468

Priorita: Regionální rozvoj infrastruktury

Termín realizace projektu: 1.10.2005 – 30.6.2006

Celkové uznatelné náklady: 719 000,00 Kč

Příspěvek Společenství:	539 333,00 Kč	- tj. 85%
Prostředky z rozpočtu obce:	95 177,00 Kč	- tj. 15%
Celkové skutečné náklady:	634 510,00 Kč	

Předmětem tohoto projektu byla instalace technologie, umožňující zavedení širokopásmového (vysokorychlostního) internetového připojení v Božím Daru prostřednictvím televizního kabelového rozvodu, který je ve vlastnictví města. Dále byla vytvořena 2 místa s veřejně přístupným internetem (v Městské knihovně a v Informačním centru ve Vlastivědném muzeu).

Boží Dar – Ježíškova cesta

Registrační číslo: 13. (CZ.04.1.05/4.1.79.1/4838)

Priorita: Rozvoj cestovního ruchu

Termín realizace projektu: 1.1.2007 – 29.1.2008

Celková výše příspěvku z ERDF	1 032 641,00 Kč	
Celková výše národních veřejných zdrojů na akci	342 563,67 Kč	- tj. 25 %
Z toho: Příspěvek z rozpočtu kraje	206 528,00 Kč	- tj. 15 %
Příspěvek z rozpočtu města	157 486,00 Kč	- tj. 10 %
Celkové skutečné náklady	1 396 655,00 Kč	

Ukončený projekt představuje jeden z řady úspěšných přeshraničních projektů v této oblasti, které jsou zaměřeny na široké spektrum aktivit. Jde o spolupráci partnerského města Kurortu Oberwiesenthal při společné výuce předškolních dětí v mateřské školce přes infrastrukturní projekty zejména komunikací a projekt obnovy skladby lesních porostů až po největší počet projektů v oblasti cestovního ruchu.

6. Uskutečněné projekty financované z programu Iniciativy Společenství INTERREG IIIA

Boží Dar – Rekonstrukce místních komunikací a výstavba spojovací komunikace s komunikací I/25 – I.etapa

Registrační číslo: CZ.04.4.81/2.1.00./0072

Priorita: H - Infrastruktura

Termín realizace projektu: 1.7.2005 – 31.12.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF:	14 941 500,00 Kč	- tj. 75%
Prostředky z rozpočtu obce:	4 980 500,00 Kč	- tj. 25%
Celkové skutečné náklady:	19 513 318,00 Kč	

Předmětem projektu byla rekonstrukce několika větví místních komunikací včetně úpravy a vyznačení parkovacích míst a kompletního dopravního značení. V dalších letech bude pokračováno II. a III. etapou. Propojení příhraničních komunikací, odpovídající stav komunikací a dostatek parkovacích míst je jedním ze základních podmínek cestovního ruchu.

Oprava lesních cest „Kaffenberská“ a „Na Vraky“ v k.ú. Boží Dar a Ryžovna – zařazených do sítě cyklotras ČR

Registrační číslo: CZ.04.4.81/1.2.00.1/0073

Priorita: G – Rozvoj hospodářství a kooperace podniků

Termín realizace projektu: 1.6.2005 – 31.12.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF:	6 498 750,00 Kč	- tj. 75%
Prostředky z rozpočtu obce:	2 166 250,00 Kč	- tj. 25%
Celkové skutečné náklady:	8 628 306,00 Kč	

Lesní cesty „Kaffenberská“ a „Na Vraky“ vedou podél česko-německé hranice, s hraničním turistickým přechodem. Jejich opravou tak došlo k propojení a plné možnosti využívání pro cyklotrasy a v zimě pro běžecké trasy na české a německé straně hranice. Tím je umožněno celoročně poznávat turistům Krušné hory jako celistvý horský celek se všemi přírodními krásami. Dále byla provedena výstavba mostu přes Černý potok a dodávka a osazení 4 ks přístřešků do nepohody – a současně základ pro projekt „Boží Dar – Ježíškovo městečko“ a „Boží Dar – Ježíškova cesta“ – v rámci SROP.

Lyžařský areál Boží Dar – Neklid, technické zasněžování

– registrační číslo: CZ.04.4.81/1.2.00.1/0061

Priorita: G – Rozvoj hospodářství a kooperace podniků

Termín realizace projektu: 1.7.2005. – 31.06.2007

Dotace ze strukturálního fondu ERDF: 6 107 039,00 Kč - tj. 60,24%

Prostředky z rozpočtu obce: 4 030 961,00 Kč - tj. 39,76%

Celkové skutečné náklady: 12 731 043,00 Kč

Jedná se o vybudování strategické části kompletního systému technického zasněžování (3 kusy mobilních sněhových děl) lyžařského areálu Boží Dar – Neklid v lokalitě „Za Prahou“. Tím bude umožněna stabilizace sněhové pokrývky a to v celé délce a prodloužení zimní sezóny. Je to jeden z kroků k rozvoji zimního lyžařského střediska - poskytnutí garance „sněhové jistoty“.

Společná prevence nebezpečí požáru – pořízení zásahového/hasičského vozidla

Registrační číslo: CZ.04.4.81/4.4.00.1/0064

Priorita: J – Lidské zdroje a sítě

Termín realizace projektu: 1.7.2005 – 31.8.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF: 3 415 500,00 Kč - tj. 56,27%

Prostředky z rozpočtu obce: 2 654 500,00 Kč - tj. 43,73%

Celkové skutečné náklady: 5 826 209,00 Kč

Zakoupením nového hasičského auta vč. dovybavení technikou došlo k modernizaci vybavení Sboru dobrovolných hasičů Boží Dar, který v souladu s poplachovým plánem Karlovarského kraje zasahuje kromě území svého města i ve prospěch dalších obcí v kraji a v budoucnu, v rámci připravované dohody o příhraniční pomoci i ve vybraných obcích Vládního kraje Chemnitz (Německo).

Oprava lesních cest „Jáchymovská spojka“ a „Špičácká“ – cyklotrasy č. 2002 a č. 2005

registrační číslo: CZ.04.4.81/1.2.00.1/0066

Priorita: G – Rozvoj hospodářství a kooperace podniků

Termín realizace projektu: 1.7.2005 – 31.10.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF:	4 186 000,00 Kč	- tj. 68,83%
Prostředky z rozpočtu obce:	1 896 000,00 Kč	- tj. 31,17%
Celkové skutečné náklady:	5 520 450,00 Kč	

Oprava obou cest je součástí rozsáhlého záměru obnovy turistických cest v exponované turistické oblasti. Cesty navazují na lesní cesty „Kaffenberská“ a „Na Vraký“, na nichž se nacházejí turistické přechody Hubertky a Tellerhauser. Tím došlo k propojení sítě českých i německých pěších tras, cyklotras i lyžařských běžeckých tratí a přispělo k rozvoji hřebenové turistiky opět s nezanedbatelným vlivem na prosperitu místních podnikatelů na obou stranách hranic.

Zvyšování druhové rozmanitosti v lesích obce Boží Dar 1

registrační číslo: CZ.04.4.81/3.2.00.1/0080

Priorita: I – Rozvoj území a životního prostředí

Termín realizace projektu: 1.5.2005 – 30.11.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF:	714 000,00 Kč	- tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu obce:	238 000,00 Kč	- tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	953 056,00 Kč	

Projekt pomáhá zvyšovat stabilitu lesních porostů zvyšováním druhové rozmanitosti – vysazováním jedlí a buků do stávajících smrkových porostů.

Integrovaná rozvojová koncepce obce Boží Dar a sousedících saských obcí

registrační číslo: CZ.04.4.81/1.1.00.1/0089

Priorita: I – Rozvoj území a životního prostředí

Termín realizace projektu: 1.4.2005 – 31.3.2006

Dotace ze strukturálního fondu ERDF:	307 718,00 Kč	- tj. 68,38 %
Prostředky z rozpočtu obce:	142 282,00 Kč	- tj. 31,62 %
Celkové skutečné náklady:	450 000,00 Kč	

Cílem bylo zpracování rozvojové koncepce vrcholových příhraničních oblastí Krušných hor, která přispěje k rozvíjení společenského a kulturního života, k vyšší návštěvnosti regionu a tím ke zvýšení rozvojového potenciálu území. Na jejím zpracování se podíleli i němečtí partneři.

7. Uskutečněné projekty financované z programu Fondu malých projektů Iniciativy Společenství INTERREG IIIA

Lyžování bez hranic: S-009-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0147

Dotace z prostředků EU:	163 800,00 Kč	- tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu města:	54 600,00 Kč	- tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	218 400,00 Kč	

Termín realizace projektu: 1.8.2005 – 31. 07.2006

Uspořádání tiskové konference za účasti německých partnerů – zástupců měst a obcí, provozovatelů ski – areálů, které se zúčastní i čeští a němečtí vrcholoví sportovci a jejich trenéři. Ve dnech 17. – 18.12.2005 bude oficiální zahájení zimní sezóny přímo ve ski-areálech se soutěžemi pro děti, večerní sjezd s pochodněmi, jízda saněmi s koňským spřežením a další zimní radovánky.

Krušné hory bez hranic – Vítejte v Božím Daru: S-026-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0319

Dotace z prostředků EU:	205 037,00 Kč	- tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu města:	68 346,00 Kč	-tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	273 383,00 Kč	

Termín realizace projektu: 20.5.2006 – 20.4.2007

Projekt představuje „balíček“ informačních – propagačních prospektů v ČJ, NJ, AJ, které ukazují rozmanitosti a zajímavosti Krušných hor v oblasti Božího Daru – Klínovce – Kurort Oberwiesenthalu – Rittersgrünü – Horní Blatné – Jáchymova.

Mozaika krušnohorské kultury: S-026-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0390

Dotace z prostředků EU:	213 000,00 Kč	- tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu města:	71 000,00 Kč	- tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	284 000,00 Kč	

Termín realizace projektu: 1.11.2006 – 31.10.2007

Projekt přinesl profesionální řešení pro internetové stránky www.znovuobjevenekrusnohori.cz. Projekt měl za cíl sbírat a shromažďovat historické materiály, spojit historii české i saské strany hor a seřadit získaný materiál tak, aby sloužil k podpoře turistického přeshraničního ruchu.

Mohli se potkat ?: S-026-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0392

Celkové způsobilé náklady:	183 000,00 Kč
Dotace z prostředků EU:	74 246,00 Kč - tj. 75%
Prostředky z rozpočtu města:	24 749,00 Kč - tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	98 995,00 Kč

Termín realizace projektu: 1.11.2006 – 31.10.2007

Projekt podrobně nahlíží do života v německých a českých pohraničních obcích a ukazuje, jaké významné osobnosti zde žili a žijí. Byly vydány prospekty a „společné pohlednice osobností“ s možností získat pamětní razítka na infocentrech v Božím Daru, Horní Blatné, Kurort Oberwiesenthalu a Rittersgrünu – tj. místech kde tyto významné osobnosti žili a žijí.

Božídarská mozaika výletů a zajímavostí: S-026-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0391

Dotace z prostředků EU:	182 044,00 Kč - tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu města:	60 681,00 Kč - tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	242 725,00 Kč

Termín realizace projektu: 1.11.2006 – 31.10.2007

Byly vydány prospekty a brožury s popisem a fotodokumentací o zajímavých místech na české i německé straně Krušných hor.

Přeshraniční síť turistických cest v regionu Klínovec - Fichtelberg:

S-026-CZ.04.4.81/4.3.02.1/0440

Dotace z prostředků EU:	197 707,00Kč - tj. 75 %
Prostředky z rozpočtu města:	65 903,00Kč - tj. 25 %
Celkové skutečné náklady:	263 610,00 Kč

Termín realizace projektu: 1.11.2006 – 31.10.2007

Zpřístupnění, vyznačení a zveřejnění přeshraničních sítě turistických cest pro pěší turistiku, Nordic Walking, cyklisty a běžkaře. Vytrasování dvou přeshraničních okruhů „Lukáš Bauer Tour“ a „Jens Weissflog Tour“. Vydání mapových letáků, zveřejnění mapy okruhů na webové stránce města.

8. Uskutečněné projekty financované z fondů EU v programovém období 2007 – 2013

„Lyžařský areál Neklid - Boží Dar - nákup rolby a sněžného skútru“

Partnerem tohoto přeshraničního projektu je sportovní oddíl Kurort Oberwiesenthal. Spolupráce sleduje dosažení společných cílů:

- postupně dobudovávat doprovodné infrastruktury s cílem zvýšení podílu cestovního ruchu v ekonomické struktuře Karlovarského kraje a tím podpořit i celkový hospodářský rozvoj regionu,

- intenzivnější rozvoj přeshraniční spolupráce a rozvoj významných turistických středisek Krušných hor (Boží Dar a Kurort Oberwiesenthal), kdy konečným výstupem by mělo být propojení obou center novým, uceleným systémem lanovek a sjezdových tratí a vytvoření velkého areálu se společným SKIPASem.

V rámci tohoto projektu budou realizovány tyto aktivity:

- nákup sněžné rolby, sněžné frézy na úpravu U-rampy a nákup sněžného skútru a rozšíření rozvodů technického zasněžování. Nová rolba zajistí dostatečnou kapacitu údržby sjezdových tratí a při údržbě snowboardového parku a U-rampy. Sněžný skútr zajistí obsluhu lyžařského areálu. Realizace projektu zvýší atraktivnost, konkurenceschopnost a návštěvnost lyžařského areálu Boží Dar – Neklid a zkvalitní podmínky pro lyžování na upravených sjezdových tratích. Realizace projektu rovněž přispěje ke zvýšení návštěvnosti Božího Daru a tím přinese efekt místním podnikatelům (ubytování, stravování atd.).

Celkový rozpočet stavby:	13 085 000 Kč (vč. DPH)	100 %
Z toho: dotace z EU + SR	10 468 000 Kč	EU 75 % + SR 5 %
Město Boží Dar	2 617 000 Kč	20 %

„Boží Dar – rekonstrukce místních komunikací II. etapa – větev D a větev U“

Boží Dar spolu s městem Kurort Oberwiesenthal a Breitenbrunem spolupracují na vytváření optimálních podmínek rozvoje cestovního ruchu s cílem vytvořit společnou destinaci cestovního ruchu vrcholových oblastí Krušných hor. K tomu je třeba, aby města na obou stranách hranice byly vybaveny stejným standardem, měly odpovídající komunikační propojení a na to napojenou kvalitní síť místních komunikací.

Projekt řeší sanaci konstrukce vozovek, jednoznačné vymezení parkování, odvodnění a provedení veřejného osvětlení.

Celkový rozpočet stavby:	5 133 755 Kč (vč. DPH)	100 %
Z toho: dotace z EU + SR	4 107 004 Kč	EU 75 % + SR 5 %
Město Boží Dar	1 026 751 Kč	20 %

„Boží Dar – Rašeliniště, Naučná stezka, Celková oprava“

Božídarské rašeliniště bylo vyhlášeno r. 1965 chráněným přírodním územím a v r. 1972 byla zřízena „Naučná stezka Božídarské rašeliniště“. Božídarské rašeliniště má rozlohu 929,57 ha, naučná okružní stezka má délku 3,2 km z níž část v délce 1,965 km vede nejcennější částí rašeliniště. Má celkem 12 zastávek s informačními tabulemi, upozorňujícími návštěvníky na cenné botanické, faunistické a historické prvky celého rašeliništního ekosystému. Stávající stezka sestává z povalového chodníku, různé šířky a charakteru. Je velice poškozená hnilobou a je v současné době zcela nespolehlivá a neschopná bezpečného provozu. Proto byly na místě vstupu umístěny tabulky se zákazem vstupu. Součástí projektu je i obnova navigačního systému a informačních tabulí v průběhu stezky: mapy se stojany, směrníky, tabule s vyobrazením zajímavostí Božídarského rašeliniště a se soutěžními otázkami, které jistě zaujmou zejména děti a mládež. Další součástí projektu je vydání brožury a informačního letáku o Božídarském rašeliništi.

Celkový rozpočet stavby:	19 881 780 Kč (vč. DPH)	100 %
Z toho: dotace z EU + SR	17 893 602 Kč	90 %
Město Boží Dar	1 988 178 Kč	10 %

„Stavební úpravy Radnice Boží Dar č.p. 1“

Objekt radnice je nemovitou kulturní památkou ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb. O státní památkové péči. Je veden v Ústředním seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 4550/4-769 od r. 1963. V objektu je v současné době umístěn nejen Městský úřad, ale i ordinace praktického lékaře, Městská knihovna s veřejně přístupným internetem a je místem zájmových kroužků dětí a mládeže (jazykové kroužky, tělovýchovné kroužky). Všechny prostory jsou velice stísněné, nevyhovující pro denní vyřizování všech činností městského úřadu i činností a povinností úzce souvisejících : investiční činnost, czech point, kancelář správce Lesů města Boží Dar. Město nemá

žádné prostory pro řádnou archivaci správní, účetní a projektové dokumentace. Navíc budova radnice slouží i pro pořadatele sportovních akcí pro širokou veřejnost - např. „Karlův běh“ atd. Realizací projektu budou vytvořeny dostatečné prostory nejen pro kanceláře, archiv, knihovnu, ordinaci praktického lékaře s čekárnou pro pacienty, ale po přesunu kanceláří z přízemí do II.NP bude Infocentrum, sídlící ve Vlastivědném muzeu, přestěhováno do uvolněných prostor. Vybavení budovy výtahem umožní bezbariérový přístup všem občanům. Realizace projektu má význam i pro okolní obce. Boží Dar je zakládajícím členem sdružení obcí: Sdružení centrální Krušnohoří (SCK) a Sdružení obcí Krušnohoří pro odpady (SOKO) a dále spolupracuje s řadou německých obcí a měst (Kurort Oberwiesenthal, Breitenbrunn, Rittersgün a dalšími), uskutečňuje se tak mnoho společných jednání na Městském úřadě Boží Dar.

Celkový rozpočet stavby:	11 433 060 Kč (vč. DPH)	100 %
Z toho dotace z PRV	10 289 754 Kč	90 %
Město Boží Dar	1 143 306 Kč	10 %

„Boží Dar – rekonstrukce místních komunikací II.etapa – větev DC 1 a větev T – rekonstrukce mostku“

Kvalitní komunikace, dostatek parkovacích míst – to vše vytváří předpoklady pro další rozvoj turistického ruchu. Je to nezbytný, ale současně drahý krok, neboť to představuje rekonstrukci místních komunikací v celé tloušťce, včetně případných přeložek inženýrských sítí, vytvoření parkovacích míst a je třeba řešit odvodnění komunikací. Součástí projektu jsou i komplexní parkové úpravy na náměstí. Tím velice získá vzhled města a vyrovná se sousedním německým městům (Kurort Oberwiesenthal). Toto srovnávání probíhá nejen ze strany zahraničních ale i českých návštěvníků a v současném konkurenčním prostředí turistických destinací je důležité příjemné, vlídné prostředí.

Celkový rozpočet stavby:	4 849 038 Kč (vč. DPH)	100 %
Z toho: dotace z PRV	4 364 134 Kč	90 %
Město Boží Dar	489 904 Kč	10 %